

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**6360 SAYILI KANUNUN KIRSAL ALANLARA
ETKİLERİ: ELMADAĞ ÖRNEĞİ**

Seher CEYHAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Ekim-2018
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Seher CEYHAN tarafından hazırlanan “6360 Sayılı Kanunun Kırsal Alanlara Etkileri: Elmadağ Örneği” adlı tez çalışması 27/10/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

.....

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Semiha Sultan TEKKANAT

.....

Üye

Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ

.....

Üye

Doç. Dr. Özer KARAKAYACI

.....

Yukarıdaki sonucu onaylıyorum.

Prof. Dr. Ahmet AVCI
FBE Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Seher CEYHAN

Tarih:26.11.2018

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****6360 SAYILI KANUNUN KIRSAL ALANLARA ETKİLERİ: ELMADAĞ
ÖRNEĞİ****Seher CEYHAN****Necmettin Erbakan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı****Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Semiha Sultan TEKKANAT****2018, 93 Sayfa****Jüri****Dr. Öğretim Üyesi Semiha Sultan TEKKANAT****Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ****Doç. Dr. Özer KARAKAYACI**

Büyük kentlerin nasıl bir sistemle yönetileceğine dair, geçmişten günümüze kadar birçok çalışma yapılmıştır. Metropolitan alanların yönetim sistemini belirleyen 3030 Sayılı Kanunda metropoller, büyükşehir olarak adlandırılmıştır. 5216 Sayılı Kanun ile büyükşehir belediye sistemi geliştirilmiştir. 2012 yılında çıkarılan ve başta 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu olmak üzere, birçok kanunda değişiklik yapan 6360 sayılı On dört İilde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yeni bir döneme girilmiştir. Bu düzenleme ile büyükşehir belediye sisteminde önemli değişiklikler olmuş, Türkiye'deki büyükşehir belediyesi sayısı 30'a çıkarılmış, bu yerlerde il özel idareleri kaldırılmış, köyler ve beldeler mahalleye dönüştürülmüştür. 6360 Sayılı Kanun ile mahalli idarelerin sayısında değişme olduğu gibi; Ankara Büyükşehir Belediyesi de dâhil olmak üzere İl Özel İdareleri kapatılan illerdeki büyükşehir belediyelerinin, görev, yetki ve sorumluluklarında artış olmuştur. Bununla birlikte 6360 Sayılı Kanun ile büyükşehir belediye sınırları il mülki sınırları olmuş ve kırsal alanlar, niteliklerine bakılmaksızın kentsel alanlar olarak adlandırılmıştır.

Bu çalışmanın amacı; 6360 sayılı kanunun irdelenerek bu kanun ile Ankara İli Elmadağ İlçesinde köyden mahalleye dönüşen Karacahasan, Edige, Kuşçuali, Taburlar, Deliler, Aşağıkışılı, Yukarıkışılı yerleşmelerine olan yönetsel, ekonomik ve planlama yönünden olumlu ve olumsuz etkilerini ortaya koymaktır. Çalışmanın amacına ulaşabilmesi için literatür taraması ile birlikte çalışma kapsamında bulunan mahallelerde muhtarlar ve hane halkı ile anket yapılmış, Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Elmadağ İlçe Belediyesi yetkilileri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizler doğrultusunda kanunun; Karacahasan, Edige, Kuşçuali, Taburlar, Deliler, Aşağıkışılı, Yukarıkışılı yerleşmelerine olan yönetsel, ekonomik ve planlama yönünden olumlu ve olumsuz yönleri ile olması gerekenler belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 6360 Sayılı Kanun, Ankara Elmadağ İlçesi, Belediye, Kırsal Alan, Köy, Mahalle.

ABSTRACT**MS THESIS****POST GRADUATE THESIS
EFFECTS OF LAW 6360 TO RURAL AREAS: ELMADAĞ EXAMPLE****Seher CEYHAN****THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF
NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE / CITY AND REGIONAL
PLANNING****Advisor: Asst.Prof.Dr. Semiha Sultan TEKKANAT****2018, 93 Pages****Jury****Advisor Asst.Prof.Dr. Semiha Sultan TEKKANAT****Prof. Dr. Çiğdem ÇİFTÇİ****Assoc.Prof.Dr. Özer KARAKAYACI**

There have been various works about which system should be used in larger cities to be ruled up to today. Greater cities have been named as metropolis in law no. 3030 which determines the ruling system of metropolitan areas. With law no. 5216, system of metropolitan municipality has been developed. Notably the metropolitan municipality law no. 5216 generated in 2012, there has been a new turn with law no. 6360, amends various laws, which about the amendments in some laws and decree laws with establishment of metropolitan municipalities in 14 cities and 27 counties. With this regulation, there have been important changes in metropolitan municipality system; number of metropolitan municipalities has been increased to 30 and special provincial administrations abjudged in these regions and the villages has been turned to neighborhoods. Likewise the change in numbers of the local administrations with law no. 6360; there has been increasement in duty, authority and responsibility in metropolitan municipalities in cities where local administrations abjudged including Ankara Metropolitan Municipality. Nonetheless, boundaries of metropolitan municipalities have been tuened to provincial administrative boundaries and rural areas has been named as urban areas regardless of qualifications.

The purpose of this work; with scrutinisation of law no 6360, verification of positive and negative effects in terms of administrative, economic and planning perspective in settlements Karacahasan, Edige, Kuşçuali, Taburlar, Deliler, Aşağıkamışlı, Yukarıkamışlı which transformed from village to neighborhood in Elmadağ county, Ankara city. For the achievement of the goal of the study, surveys have been processed to neighborhood mukhtars and households in the neighborhoods in scope of work and discussions have been processed with Ankara Metropolitan Municipality and Elmadağ County Municipality. In accordance with analysis of law, positive and negative effects and requirements in administrative, economic and planning perspective has been indicated in Karacahasan, Edige, Kuşçuali, Taburlar, Deliler, Aşağıkamışlı, Yukarıkamışlı neighbourhoods.

Keywords: The law no 6360, Ankara Elmadağ District, Municipality, Rural area, Village, neighbourhoods.

ÖNSÖZ

Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda günümüze kadar birçok değişiklik yapılmıştır. Bu çalışmanın amacı; 6360 sayılı On dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un irdelenerek bu kanunun köyden mahalleye dönüşen yerlere etkilerini Ankara İli Elmadağ İlçesi örneğinde ortaya koymaktır.

Bu çalışmanın konusunun belirlenmesinde ve hazırlanma sürecinde değerli bilgilerini ve zamanını benden esirgemeyerek her fırsatta çalışmamla yakından ilgilenen danışman hocam Sayın Dr. Öğretim Üyesi Semiha Sultan TEKKANAT'a, yardım ve destekleriyle yanımda olan Elmadağ Belediye Başkanı Sayın Gazi ŞAHİN'e, Dr. Kadir Hakan YAZAR'a, Prof. Dr. Mehmet TUNCER'e ve hayatım boyunca benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, her zaman yanımda olan sevgili aileme ve eşim Çağdaş CEYHAN'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Seher CEYHAN
KONYA-2018

İÇİNDEKİLER

ÖZET	1
ABSTRACT.....	2
ÖNSÖZ	3
İÇİNDEKİLER	4
ŞEKİL LİSTESİ.....	6
ÇİZELGE LİSTESİ	7
KISALTMALAR.....	8
1. GİRİŞ.....	9
2. KAYNAK ARAŞTIRMASI	11
2.1. 6360 Sayılı Kanun.....	11
2.1.1. 6360 sayılı kanuna ilişkin değerlendirmeler.....	13
2.2. Kavramlara İlişkin Tartışmalar	15
2.2.1. Köy, kırsal alan ve kentsel alan kavramları.....	16
2.3. Türkiye’de Kırsal Alanlar	17
2.3.1. Türkiye’de kırsal alan sorunları ve kalkınma uygulamaları	17
2.3.2. Türkiye’de kırsal alanların yönetimi ve yasal çerçevesi	22
2.3.2.1. Belediye	22
2.3.2.2. İl özel idareleri	24
2.3.2.3. Köy yönetimleri	25
2.4. 6360 Sayılı Kanun Öncesi Türkiye’de Büyükşehirler	26
2.4.1. Yönetimsel boyut	26
2.4.1.1. Metropolitan alan yönetimi ve yasal çerçevesi.....	26
2.4.2. Ekonomik boyut.....	30
2.4.3. Planlama boyutu.....	31
2.4.3.1. Metropolitan planlama ve yasal çerçevesi.....	31
2.4.3.2. Kırsal planlama ve yasal çerçevesi	33
2.5. 6360 Sayılı Kanun Sonrası Türkiye’de Büyükşehirler	35
2.5.1. Yönetimsel boyut	35
2.5.2. Ekonomik boyut.....	39
2.5.3. Planlama boyutu.....	42
3. MATERYAL VE YÖNTEM.....	43
3.1. 6360 Sayılı Kanununun Ankara’ya Etkileri	47
3.1.1. Yönetimsel etkileri	47
3.1.2. Ekonomik etkileri.....	51
3.1.3. Planlamaya etkileri.....	52

3.2.	Elmadağ İlçesi Genel Özellikleri ve 6360 Sayılı Kanun.....	54
3.3.	Elmadağ İlçesinde Köyden Mahalleye Dönüşen Yerleşmelerin Özellikleri	61
4.	ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA.....	65
4.1.	Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Elmadağ İlçe Belediyesi Yetkilileri ile Yapılan Görüşme Analizleri	65
4.2.	Muhtar Anketi Analizleri.....	67
4.3.	Hane Halkı Anketi Analizleri	74
4.4.	Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi	81
4.4.1.	Yönetmel bulguların değerlendirilmesi	81
4.4.2.	Ekonomik bulguların değerlendirilmesi	82
4.4.3.	Planlamaya ilişkin bulguların değerlendirilmesi	83
5.	SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	84
5.1.	Sonuçlar	84
	Öneriler	85
5.2.	85
	KAYNAKLAR	88
	EKLER	94
	EK-1 6360 SAYILI KANUN’UN KIRSAL ALANLARA ETKİLERİ: ELMADAĞ ÖRNEĞİ HANEHALKI ANKETİ	94
	Ek-2: 6360 SAYILI KANUN’UN KIRSAL ALANLARA ETKİLERİ: ELMADAĞ ÖRNEĞİ MUHTAR ANKETİ	98
	ÖZGEÇMİŞ.....	102

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 3. 1. 5216 ve 5747 SK'ya Göre Ankara Büyükşehir Belediye Sınırı	48
Şekil 3. 2. 6360 SK Sonrası Ankara Büyükşehir Belediye Sınırı.....	49
Şekil 3. 3. Elmadağ İlçesinin Ankara'ya Göre Konumu.....	55
Şekil 3. 4. 5747 SK Öncesi Hasanoğlan Ve Yeşildere Beldeleri	56
Şekil 3. 5. 5216 SK İle Mahalleye Dönüşen Elmadağ yerleşimleri.....	57
Şekil 3. 6. Elmadağ İlçesi Ulaşım Bağlantıları.....	60
Şekil 4. 2. Muhtarların Toplantı Aralıkları.....	70
Şekil 4. 1. Eğitim Durumu.....	74

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 2. 1. Yıllara Göre Belediye Sayıları	23
Çizelge 2. 2. 6360 SK Öncesi ve Sonrası Mahalli İdare Sayıları	36
Çizelge 2. 3. Görev ve Sorumlulukların Dağılımı	37
Çizelge 2. 4. Dönemlere Göre Büyükşehir Belediyelerinin Gelişimi	38
Çizelge 2. 5. 6360 SK Öncesi ve Sonrası Büyükşehir Belediyelerinin GBVG Payları..	40
Çizelge 2. 6. 6360 SK Öncesi ve Sonrası Büyükşehir İlçe Belediyelerinin GBVG Payları.....	40
Çizelge 3. 1. Görüşülen kurumlar ve kişi sayısı	43
Çizelge 3. 2. Anket Sayılarının Mahallelere Göre Dağılımı	45
Çizelge 3. 3. 6360 SK Öncesi ve Sonrası Ankara İlinin Köy, Mahalle ve Belediye Sayıları.....	50
Çizelge 3. 4. Ankara Büyükşehir Belediyesinin İlçelere Uzaklığı	51
Çizelge 3. 5. GBVG'den 6360 Öncesi ve Sonrası Alınacak Pay	52
Çizelge 3. 6. Ankara ili üst ölçekli planlar	53
Çizelge 3. 7. Elmadağ İlçesinin Nüfusu (2007-2017).....	58
Çizelge 3. 8. Çalışma Kapsamında Yer Alan Mahallelerin Özellikleri	62
Çizelge 3. 9. Mahallelere Göre Kadın/Erkek Nüfus Dağılımı(TÜİK 2017)	63
Çizelge 3. 10. Mahallelere Göre 18 Yaş Altı ve Üzeri Nüfuslar (TÜİK 2017).....	64
Çizelge 4. 1. Muhtarların Sosyo-Demografik ve Ekonomik Yapısı	67
Çizelge 4. 2. Muhtarların 6360 SK Hakkındaki Görüşleri.....	68
Çizelge 4. 3. Muhtarların Yaşanılan Çevre – Memnuniyet Düzeyi İlişkisi	72
Çizelge 4. 5. Eğitim Düzeyi ve Mahallenin İmara Açılma İsteği Arasındaki İlişki (Kruskal Wallis Testi)	73
Çizelge 4. 6. Ankete Katılan Kişilerin Mesleklere Göre Dağılımı	75
Çizelge 4. 7. Mahallelere Göre Aylık Gelir Dağılımı	75
Çizelge 4. 9. Elmadağ İlçe Belediyesi ve Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Mahallelerdeki Sorunları Çözme Durumlarına Yönelik Görüşlerin Dağılımı	77
Çizelge 4. 10. Mahallelere Göre İmara Açılma İsteği	77
Çizelge 4. 11. Belediyelerin Sorun Çözme Durumu ve Memnuniyet Düzeyi Arasındaki İlişki (T Testi)	81
Çizelge 4. 12. Eğitim Düzeyi ve Mahallenin İmara Açılma İsteği Arasındaki İlişki (Kruskal Wallis Testi)	81

KISALTMALAR

ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
ASKİ	: Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
BYKP	: Beş Yıllık Kalkınma Planı
ÇAYKUR	: Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü
GBVG	: Genel Bütçe Vergi Gelirleri
IPA	: Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
IPARD	: Instrument For Pre-Accession Assistance-IPA (Kırsal Kalkınma Bileşeni)
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
md.	: Madde
NİP	: Nazım İmar Planı
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ORKÖY	: Orman ve Köy İlişkileri Genel Müdürlüğü
SK	: Sayılı Kanun
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TKDK	: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
KKEP	: Kırsal Kalkınma Eylem Planı
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
YİKB	: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı

1. GİRİŞ

Büyükşehir Belediyesi Kanununda günümüze kadar birçok değişiklik yapılmıştır. Bunlardan bir tanesi de; 2012 yılında çıkarılan ve başta 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (5216 SK) olmak üzere birçok kanunda değişiklik yapan 6360 sayılı kanundur. 6360 sayılı On dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde (KHK) Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (6360 SK) ile yeni büyükşehir belediyeleri kurulması, büyükşehirlerdeki köylerin ve beldelerin mahalleye dönüştürülmesi, il özel idarelerinin kapatılması, büyükşehir belediye sınırlarının il sınırlarına kadar genişletilmesi, gelirlerinin arttırılması ve görev ve sorumluluklarına yenilerinin eklenmesi gibi birçok değişikliğe neden olmuştur. 6360 SK ile kırsal alanlara hizmet götüren yerel yönetimler arasında yer alan İl Özel İdarelerinin sahip olduğu yetkiler ile birçok sorununu çözüme kavuşturabilen köy yönetimleri kaldırılarak, kırsal alanların yönetiminde büyükşehir ve ilçe belediyelerinin yetkili olması ile merkezi yönetim güçlendirilmiştir. Köylerin, belde belediyelerinin tüzel kişiliklerinin kaldırılması ile kır ve kent kavramları arasındaki yasal fark ortadan kaldırılmıştır. 6360 SK ile büyükşehir belediye sınırlarının tamamı kentsel alan olarak nitelendirilmiştir.

Bu tezde; Ankara ili Elmadağ ilçesinde 6360 SK ile mahalleye dönüştürülerek kentsel alana dâhil edilen ancak kırsal alan özelliği devam eden Karacahasan, Edige, Kuşçuali, Taburlar, Deliler, Aşağıkışılı, Yukarıkışılı yerleşmelerinin, 6360 SK'dan yönetsel, ekonomik ve planlama yönünden etkilenme düzeylerini ortaya koyarak literatüre katkıda bulunmak amaçlanmaktadır. Amaç doğrultusunda; hane halkı ve muhtarlar ile anket yapılmış, Elmadağ İlçe Belediyesi ve Ankara Büyükşehir Belediyesi yetkilileri ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

6360 SK yürürlüğe girdiği 2012 yılından günümüze kadar birçok akademik yazına konu olmuştur. Bu tezin; günümüze kadar yapılmış olan çalışmalardan farkı, kanunun kırsal alanlara; yönetsel, ekonomik ve planlama bakımından olumlu ve olumsuz etkilerinin; hem yönetenler hem de yönetilenler açısından değerlendirilmesidir. Teze konu olan mahallelere etkilerinin tespit edilmesi amacıyla; yönetenler olarak Ankara Büyükşehir Belediyesi, Elmadağ İlçe Belediyesi yetkilileri ile görüşme yapılması, muhtarlar ile anket yapılması, yönetilenler olarak hane halkı ile anket yapılmıştır. Bu bakımdan çalışmanın amacına ulaşabilmesi için kullanılan yöntem, tezin özgünlüğünü göstermektedir.

Tez çalışması; kaynak araştırması, materyal ve yöntem, araştırma bulguları ve tartışma ile sonuçlar ve öneriler bölümlerinden oluşmaktadır. Kaynak araştırması bölümünde; 6360 SK'nın gerekçeleri, kapsamı ve literatürde kanun ile ilgili yapılan değerlendirmeler ele alınmakta; köy, kırsal alan, kentsel alan kavramlarındaki farklılıklara değinilmektedir. Türkiye'de kırsal alanların genel sorunları ile birlikte güçlü ve zayıf yönleri, geçmiş yıllarda uygulanan kırsal kalkınma uygulamaları ve kırsal alanların yönetiminden sorumlu olan belediye, İl Özel İdare ve köy yönetimleri incelenmektedir. Bununla birlikte 6360 SK öncesi ve sonrasında ülkemizde büyükşehirlerin yönetsel, ekonomik ve planlama bakımından özellikleri ele alınarak; bu kapsamda ülkemizdeki ve dünya ülkelerindeki metropoliten alan yönetimleri, metropoliten planlama ve kırsal planlama deneyimleri ile bunların yasal çerçevesi değerlendirilmektedir.

Çalışma kapsamında bulunan Karacahasan, Edige, Kuşçuali, Taburlar, Deliler, Aşağıkışılı, Yukarıkışılı yerleşmeleri; Ankara metropolünün kırsalı kapsamında bulunmaktadır. Bu nedenle materyal ve yöntem bölümünde; Elmadağ ilçesi ve çalışmaya konu olan mahallelerin genel özellikleri ile birlikte 6360 SK'nın Ankara kentine olan etkileri; yönetsel, ekonomik ve planlama yönünden incelenmektedir.

Araştırma bulguları ve tartışma bölümünde; tezin amacına ulaşması için yapılan hane halkı ve muhtar anketlerinin Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) programı ile analizleri yapılarak çapraz sorgulamalara yer verilmektedir. Bununla birlikte yapılan görüşmeler ve anketlerde elde edilen veriler doğrultusunda kırsal planlama, ekonomik ve yönetsel etkilerine yönelik bulgular yer almaktadır.

Sonuçlar ve öneriler bölümünde; kanunun çıkarılma gerekçelerinin altı yıllık zaman dilimindeki yönetsel, ekonomik ve planlama bakımından beklenen faydaları sağlayıp sağlamadığının tespit edilmesi amacıyla; kaynak araştırması bölümünde derlenen veriler ile anket/görüşmelerde edinilen yerleşmelere özgü bulguların olumlu, olumsuz sonuçları yer almakta ve kanun kapsamında idealize edilmesi beklenen sonuçlara ve çıkarımlara yer verilmektedir.

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

6360 SK'nın 12 Kasım 2012'de yürürlüğe girmesi ile ülkemizde birçok alanda değişiklikler meydana gelmiştir. Bununla birlikte akademik yazınlarda kanunun olumlu ve olumsuz yanları tartışılmaya başlanmıştır. Çalışmanın bu bölümünde öncelikle 6360 SK'nın kapsamı, gerekçeleri, kanun ile ilgili günümüze kadar yapılmış olan makale, tez, kitap, internet sitelerinde bulunan kaynaklar ele alınmış, kanun sonrası büyükşehirlerin kentsel alan olarak nitelendirilmesi sonucu kavram karmaşası ortaya çıktığından köy, kırsal alan, kentsel alan kavramlarının tanımlanmasında ele alınan ölçütlere yer verilmiştir.

6360 SK'nın, kırsal alanlarda yaşanan sorunlara çözüm getirip getirmediğinin tespit edilmesi amacıyla ülkemizdeki kırsal alanların genel sorunlarına değinilmiştir. Bununla birlikte günümüze kadar uygulanan kırsal kalkınma uygulamaları, Türkiye'de kırsal alanların yönetimi ve yasal çerçevesi kapsamında belediye, İl Özel İdare ve köy yönetimleri incelenmiştir.

6360 SK'nın; metropolün kırsal alanlarına olan etkilerinin araştırıldığı bu çalışmada; ülkemizde 6360 SK öncesi ve sonrasında büyükşehirlerin yönetsel, ekonomik ve planlama bakımından durumları ele alınmış ve kanunun yansımaları değerlendirilmiştir. Bu kapsamda dünya ülkelerindeki metropoliten alan yönetimleri, metropoliten ve kırsal planlama ile ilgili ülkemizdeki ve diğer ülkelerdeki yasal çerçeve ve uygulamalara yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

2.1.6360 Sayılı Kanun

Kamu hizmetlerinin yürütülmesinden sorumlu olan mahalli idarelerin; etkin, verimli, saydam, kaliteli ve insanların hayat kalitesini arttıracak hizmet sunması amacıyla yerel yönetimlere ilişkin kanunlarda değişiklikler yapılmaktadır. T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 08.10.2012 gün ve 4099 sayılı yazısı ekinde 6360 SK'nın gerekçeleri belirtilmektedir. Bu gerekçelerden bazıları;

- Yerel yönetimlerin mülki sınırları içinde optimal ölçekte hizmet üretebilmesi,
- Şehirlerin idari, ekonomik, sosyal vb. yapılarında meydana gelen değişiklikler nedeniyle yeni büyükşehir belediyelerinin kurulmasına ihtiyaç duyulması,
- Etkin, vatandaş odaklı, katılımcı, saydam yerel bir yönetimin amaçlanması,

- Yerel yönetimlerin parça parça planlar yapması yerine büyükşehir sınırları içinde bütüncül planlama yaklaşımlarının benimsenmesi,
- Kaynakların etkin ve verimli kullanımının sağlanamaması,
- Kamu hizmetlerinin sunumunda koordinasyon eksikliğinin bulunmasıdır.

6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve KHK'larda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda değişiklik yapılarak; 14.03.2013 tarihli ve 6447 SK'nın 1 inci maddesiyle, 6360 Sayılı Kanunun başlığında yer alan "On Üç" ibaresi "On Dört" olarak, "Yirmi Altı" ibaresi "Yirmi Yedi" olarak değiştirilmiş ve 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Muğla," ibaresinden sonra gelmek üzere "Ordu," ibaresi eklenmiştir. 6360 SK'nın bazı maddeleri yayımı tarihine bazı maddeleri ise 30.03.2014 tarihinde yapılan ilk mahalli idareler genel seçiminde yürürlüğe girmiştir.

6360 SK öncesinde; İstanbul, Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Mersin, Sakarya ve Samsun olmak üzere mevcutta 16 adet büyükşehir belediyesi bulunmaktadır. 6360 SK ile Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illeri olmak üzere 14 il belediyesi büyükşehir belediyesine dönüştürülerek büyükşehir belediyesi sayısı 30'a ulaşmıştır. Bu illerde İl Özel İdarelerinin tüzel kişiliği ile büyükşehir belediyesi sınırları içinde yer alan köylerin ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır (6360 SK, md.1).

6360 SK ile toplam nüfusu 750.000'den fazla olan il belediyelerinin kanun ile büyükşehir belediyesine dönüştürülebileceği belirtilmiştir. (6360 SK, md.5). Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerinde olan belediyelere, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açma yetkisi verilmiştir (6360 SK, md. 16).

2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanununun 4'üncü maddesinde; büyükşehir belediye başkanının seçim çevresi, büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan orman köyleri de dâhil olmak üzere büyükşehir belediye sınırlarından oluşmaktaydı. 6360 SK ile bu madde değiştirilerek; büyükşehir belediye başkanının seçim çevresi, büyükşehir belediye sınırları (il mülki sınırı) olarak belirlenmiştir (6360 SK, md. 29).

TÜİK ADNKS'ye göre 2011 yılı nüfusu 2.000'in altında olan belediyelerin tüzel kişilikleri, ilk mahalli idareler genel seçiminden itibaren kaldırılarak köye dönüştürülmüştür. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyelerin personeli, her türlü taşınır ve

taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları il özel idaresine devredilecektir (6360 SK, Geçici md. 2).

6360 SK'daki il özel idaresi, belediye ve köy tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına, il belediyesinin büyükşehir belediyesine dönüştürülmesine, büyükşehir belediye sınırının il mülki sınırlarına genişletilmesine ve ilçe belediyesi kurulmasına dair hükümler ilk mahalli idareler genel seçimlerinde (30 Mart 2014) uygulanmıştır. İlçe kurulmasına ilişkin hükümler bu kanunun yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmiştir (6360 SK, md. 36).

2.1.1. 6360 sayılı kanuna ilişkin değerlendirmeler

Kanun, aşağıda kısmen verilen örneklerden de görüleceği üzere; merkezileşme eğiliminin bir devamı niteliğinde olması, yerel yönetim dizgesi içindeki yeri, görev ve yetki bölüşümüne olan etkisi, planlamaya yansımaları, kamu hizmet sunumlarında neden olduğu değişimler, kırsal alanların mahalleye dönüşmesi ile birlikte sebep olacağı değişimler ve buna benzer tartışmaya açılan konuları içermektedir.

6360 SK ile yerel yönetimlere ilişkin köklü bir değişim yapılmış ve büyükşehir belediye sınırının il mülki sınırı olmasıyla birlikte büyükşehir il sınırında olan köyler yerel yönetim birimi olmaktan çıkarılmıştır. Bu durum yerelleşmenin aksine merkezileşmeyi ön plana çıkarmış, yetkiler büyükşehir belediyelerinde toplanmaya çalışılmıştır (Erat, 2016).

Adıgüzel (2012), 6360 SK ile ilgili çalışmasında, Köy Yönetimleri, İl özel Yönetimleri, Belediye Yönetimleri ve Büyükşehir Belediye Yönetimlerini irdeleyerek; 6360 SK'nın ortaya çıkardığı yerel yönetim dizgesini değerlendirmiştir. Çalışma sonucunda; 6360 SK'nın 5216 SK'nın aksine büyükşehir olmayı kolaylaştırdığı, bununla birlikte söz konusu kanunun kentsel, yönetsel ve toplumsal açıdan sorunlarla karşılaşılacağı belirtilmektedir. 6360 SK öncesinde köyler, belde belediyeler ve il özel idarelerinin mülki sınırları içinde hizmet verdiği belirtilerek, 6360 SK sonrasında yerel yönetim birimlerinin kaldırılmasıyla uzaktan kumandalı hizmet kurgusunun önemli sorunlara neden olacağı düşünülmektedir. Ayrıca içme sularının ücretli olması, vergi, katılım payı ve harç ödemelerinin kırsal alanlardaki yoksulluğu ve buna bağlı olarak kente olan göçü artıracacağı beklenmektedir (Adıgüzel, 2012).

Muratoğlu (2015), 6360 SK ile ilgili çalışmasında, bu kanunla büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için il nüfusunun kanun gereği 750.000 olması gerektiğini, büyükşehir belediyesi sınırları için il mülki sınırları, büyükşehir ilçe belediyesi sınırları olarak da ilçe mülki sınırlarının geçerli olduğunu ifade etmektedir. Yazar, ayrıca;

büyükşehir belediyesi bulunan 30 ilde il özel idareleri, köy, belde belediyelerinin kamu tüzel kişiliğinin kaldırıldığını, GBVG üzerinden mahalli idarelere ayrılan paylar ile bunların dağıtım şekillerinin yeniden düzenlendiğini ifade etmekle birlikte büyükşehir ile büyükşehir ilçe belediyelerinin görev/yetkilerindeki değişiklikleri irdelemektedir. Yine bu çalışma kapsamında 1982 Anayasası'nın 127. Maddesinde, büyük yerleşim merkezlerinde özel yönetim biçimlerinin kanun ile getirilebileceği belirtilmiştir. 5216 SK'nın 4. Maddesinde ise; *“Belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000'den fazla olan il belediyeleri, fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.”* ifadesi bulunmaktaydı. 6360 SK ile bu madde; *“Toplam nüfusu 750.000'den fazla olan illerin il belediyeleri kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.”* şeklinde değiştirilmiştir. 1982 Anayasası'nın 127. Maddesinde yer alan “büyük yerleşim merkezleri” ölçütü doğrultusunda mahalli idareler mevzuatındaki değişikliklerin bu maddeye aykırı olduğu iddia edilerek Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) üyelerinden 121 milletvekili tarafından dava açılmış ancak Anayasa Mahkemesi'nin 12.09.2013 tarih ve E. 2013/19, K. 2013/100 sayılı kararı (18.09.2014 tarih ve 29123 sayılı Resmi Gazete) ile bu iddialar reddedilmiştir.

6360 SK ile yeni bir idari yapılanma sürecine giren Türkiye'de, köy ve il özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırıldığı illerde büyükşehir ve ilçe belediyelerinin yükünün artması ve yeterli hizmetin sağlanamayacağı endişesine sebep olan etkenler de bulunmaktadır; köy yerleşim yerlerine kamu hizmetinin götürülmesi gibi. Büyükşehir ve ilçe belediyelerine tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmet yetkisinin verilmesi kırsal kesim ile tarım sektörünün nasıl etkileneceği konusunda da endişeleri beraberinde getirmektedir (Ayyıldız, Çiçek, 2016).

Büyükşehirlerin idari yapısındaki değişiklikleri, 30 ilde il özel idarelerinin kapatılması, büyükşehirlerde YİKB'nin kurulması, yeni ilçelerin kurulması, köylerin mahalleye dönüştürülmesi, belde belediyelerinin mahalle veya köye dönüştürülmesi, görev ve yetki bölüşümünün yeniden düzenlenmesi, mali yapı, imar ve planlama düzeni, hizmet sunumundaki değişiklikleri Van örneğinde detaylı bir şekilde değerlendirilmektedir. Van ilinde yapılan çalışma sonucunda; halkın geneli büyükşehir olmayı olumlu karşılamakta olup; büyükşehirde yaşamının psikolojik olarak daha rahatlatıcı olacağını düşünmektedir. 6360 SK ile köy yaşamının hem sosyolojik hem de biçimsel olarak değişeceği belirtilmektedir (izci, 2013).

6360 SK ile büyükşehir olan Aydın iline ilişkin yapılan çalışmada; Aydın ilinin genel özellikleri ele alınmış olup; kanunun ortaya çıkaracağı muhtemel yönetim sorunları ve çözüm önerileri değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda; 6360 SK, 5216 SK ile karşılaştırıldığında planlamada bütünselliği sağlama yönünden olumlu olduğu düşünülmektedir. Ayrıca Aydın turizm kenti olduğundan ve zengin kültürel mirasa sahip olduğundan kamu yatırımları önem taşımaktadır. Büyükşehir'e dönüştüğü için daha çok pay alacak olması olumlu bir gelişme olarak görülmektedir. Ancak ildeki hizmet alanı oldukça geniş olduğundan (8007 kilometrekare) belediyeyi zorlayacağı düşünülmektedir (Genç, 2014).

Görgün ve Yörür çalışmasında, 6360 SK'nın kırsal alanlar üzerindeki etkileri sosyal ve kültürel, mali, yönetsel, mekânsal gibi farklı boyutları ile incelenmektedir. 1984 yılında büyükşehir olan İzmir ilinde 6360 SK'dan en çok kırsal alanların etkilendiği, merkezileştirmenin hizmet erişimini zorlaştırdığı belirtilmektedir. Bu kapsamda kırsal alanlarda sokakların bakımsız olması, belediyeye erişimin zorlaşması gibi olumsuz etkilerle karşılaşıldığı belirtilmektedir.

Örneklere 6360 SK'nın olumlu ve olumsuz yönleri; büyükşehirler ve tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüşen köy yerleşmeleri açısından değerlendirilmektedir. Köy yaşamının ekonomik ve yönetsel açıdan değişime uğrayacağı gibi biçimsel ve sosyolojik olarak da değişmesine yol açacağı için olumsuz karşılanmaktadır. Yeni büyükşehir olan illerde GBVG tahsilatından alınacak payın %1,5'dan %6'ya yükselmiş olması ve planlamada bütünselliğin sağlanacak olması 6360 SK'nın olumlu etkileri olarak belirtilmektedir.

2.2.Kavramlara İlişkin Tartışmalar

Kırsal alanlar denildiğinde akla belde, köy ve köy altı yerleşmeler gelmektedir. Bu alanlar genellikle düzensiz yapılaşmış, alt yapıları gelişmemiş, yaşayanların tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sağladıkları yerleşimlerdir. Ülkemizde 1980 yılına kadar nüfusun %56'sı kırsal alanlarda yaşamaktayken TÜİK'in 2017 yılı verilerine göre ülke nüfusunun %7,5'inin kentsel alanlarda yaşadığı görülmektedir (TÜİK, 2017). Bu düşüşün sebepleri arasında, 6360 SK sonrası büyükşehir olan illerin tamamının kentsel alan olarak değerlendirilmesi de bulunmaktadır. Bu bölümde, köy, kırsal alan ve kentsel alan kavramlarına değinilmekte olup; 6360 SK ile kır-kent kavramları arasında karmaşa meydana geldiği görülmektedir.

2.2.1. Köy, kırsal alan ve kentsel alan kavramları

Köy; 18.03.1924 tarihinde yürürlüğe giren 442 sayılı Köy Kanununa (442 SK) göre; nüfusu 2000'den az olan yurlara denilmektedir. Kanununun 2. maddesinde “*cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi ortak malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler.*” denilmektedir. Kanununun 7. maddesinde ise “*köy bir yerden bir yere götürülebilen veya götürülemeyen mallara sahip olan ve iş bu kanun ile kendisine verilen işleri yapan başlı başına bir varlıktır.*” ifadesi yer almaktadır.

Kent ve kır tanımları yerleşim yerlerinin nüfus büyüklüğüne, yönetsel statüsüne, ekonomik yapısına, toplumsal yapısına göre tanımlar yapılmaktadır. Nüfusun büyük çoğunluğunun hangi sektörde çalıştığı, yaşayan insanların davranışları da kent ve kır ayırt etmede kullanılmaktadır. Bu doğrultuda kentsel nitelikleri ağır basıyorsa kentsel, kırsal nitelikleri ağır basıyorsa kırsal alan olarak değerlendirilmektedir. Kentsel alan; insanların barınma, çalışma, dinlenme, eğlenme ihtiyaçlarını karşıladığı, nüfus yönünden yoğun olan, tarımla uğraşanların çok az olduğu, toplumsal gelişimini sürdüren, toplumsal bakımdan benzerlik göstermeyen insanların bulunduğu yerleşmelerdir (Keleş, 1980). Kırsal alan; kent olarak tanımlanan yerleşme alanları dışında kalan, ekonomisi tarıma dayalı olan, işbölümü ve uzmanlaşmanın gelişmediği, yüz yüze ilişkilerin yaygın olduğu, bucak, köy, mezra, gibi insan yerleşmelerinin var olduğu alanlardır (Geray, 1999).

Nüfus; kır ve kent ayırımında kullanılan en önemli ve belirgin ölçüttür. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ise nüfusu 20.000 ve daha az olan yerleşimleri kırsal, nüfusu 20.001 ve daha fazla olan yerleşimleri ise kentsel yerleşimler olarak tanımlanmakta olup büyükşehirlerin tamamını kentsel alan olarak değerlendirmektedir (TÜİK, 2018). Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'ne (OECD) göre, nüfus yoğunluğu ölçütüne göre kilometrekare başına düşen kişi sayısının 150'den az olduğu yerleşimler kırsal yerleşim olarak değerlendirilmektedir.

Ekonomik ölçütlere göre kır; tarım ve hayvancılıkla uğraşanların çoğunlukta olduğu ve sektörel çeşitliliğin bulunmadığı alanlardır. Kentler ise; sanayi, hizmetler gibi farklı sektörlerin bulunduğu alanlardır. Toplumsal ölçütler dikkate alındığında kır; insan davranışlarının gelenek göreneklere göre şekillendiği homojen yapıli topluluklardan oluşan yerleşmelerdir. Kentler ise farklı sosyal yapıları olan insanların bulunduğu heterojen topluluklardan oluşmaktadır (Anonim, 2018).

Kırsal ve kentsel alanların tanımlanmasında birçok ölçüt esas alınmaktadır. Ancak 6360 SK sonrası, büyükşehir sınırları içindeki alanların, niteliklerine bakılmaksızın mahalle statüsüne dönüştürülmesi ve bunun sonucunda kentsel alan olarak adlandırılmasının uygun olmadığı düşünülmektedir.

Köy yerleşimleri kırsal alan kapsamında kalmakla birlikte, kırsal alanlar; nüfus yoğunluğunun düşük olduğu, insanların gelirlerini genel olarak tarım ve hayvancılıktan sağladığı, kendine özgü kültürel yapıya ve geleneksel değerlere sahip, sosyal, kültürel ve teknik altyapının yeterince gelişmemiş olduğu alanlar olarak açıklanabilir.

2.3.Türkiye’de Kırsal Alanlar

Bu bölümde; Türkiye’de kırsal alanların genel özellikleri, sorunları ile birlikte güçlü ve zayıf yönleri değerlendirilmekte olup geçmiş yıllarda yapılan kırsal kalkınma uygulamaları incelenmektedir. Bununla birlikte bu bölümde; 6360 SK’nın kırsal alanlarda yaşanmakta olan sorunların giderilmesine ilişkin kararlar getirip getirmediği ile ilgili bilgi edinmek amacıyla 6360 SK öncesi, kırsal alanlarda yetki, görev ve sorumluluk sahibi olan yerel yönetimler olgusuna da değinilmektedir.

2.3.1. Türkiye’de kırsal alan sorunları ve kalkınma uygulamaları

Türkiye’de kırsal alanlarda yoksullukla birlikte yoksunluk sorunu da yaşanmaktadır. Kırsal insanı sağlık, eğitim, altyapı, sosyal kültürel faaliyetler ve planlama hizmetinden yoksundur. Devlet kırsal alanlara yeterli düzeyde destek verememekle birlikte yerinde ve zamanında kamu hizmetleri sunamamıştır. Bunun sonucunda kırsal alanda yaşayan insanlar çözümü göç etmekte bulmuşlardır. Ülkemizde göç; planlı ve dengeli olmadığından sorun yaratmaktadır. Kırsal alanlara etkin hizmet götürülemedikçe; kırsal yerleşmelerin dağınık ve parçalı olması ile devletin etkili bir idari yapılanmaya gidememiş olması etkilidir. Bununla beraber gelişen teknoloji, kültürel ve sanatsal değişimlerle birlikte kırsal alanda yaşayan insanların da talepleri değişmekte, çağdaş dünya ile bütünleşmek istemektedir. Kırsal alan sorunlarına çözüm bulunmamasından dolayı zaman içerisinde kır-kent arası nüfus yoğunluğu da değişmektedir (Kartal ve Demirhan, 2015).

TÜİK verileri doğrultusunda Türkiye geneline bakıldığında 1950’li yıllarda nüfusun %75,8’i köylerde yaşamaktayken, bu oran 1980’de %56’ya, 1985’de %47’ye, 2000 yılında %35’e, 2017 yılında ise %7,5’e gerilemiştir. 2012 yılında köylerde yaşamakta olan %22,7’lik oranın 2013 yılında %8,7’ye düşmesinin nedeni, 6360 SK uyarınca yapılan idari bölünüş değişiklikleridir. 6360 SK ile büyükşehire dönüşen illerde kır nüfus oranı TÜİK tarafından %0, kent nüfus oranı %100 olarak

gösterilmektedir (TÜİK, 2017). Bu doğrultuda Ankara'nın Kahramankazan, Gölbaşı, Akyurt, Çubuk, Elmadağ, Polatlı, Beypazarı, Güdül, Kızılcahamam, Şereflikoçhisar, Nallıhan, Evren, Haymana, Ayaş, Bala, Kalecik, Çamlıdere olmak üzere 16 ilçesi kırsallığın baskın olduğu ilçeler olmasına rağmen bir anda kır nüfusunun sıfıra düştüğü ve kent nüfusunun %100 arttığı yerleşmeler haline gelmiştir. (Özçağlar, 2015). Ancak yerleşmeleri yasa ile idari sınırlar açısından kırdan kente dönüştürmek mümkün olsa da; yerleşmelerin sosyal, kültürel, ekonomik, mekânsal vb. dinamikleri ile böyle bir gelişme gösterdiği söylenemez.

Türkiye'de kırsal alanlar birbirleri ile farklılık veya benzerlik gösterebildiği gibi sahip oldukları iç dinamikleri ile; güçlü ve zayıf yönleri de bünyelerinde barındırmaktadır. Bunlar arasında; geniş tarım alanlarının varlığı, sulama imkânlarının bulunması, tarımsal üretim (bitkisel üretim, hayvancılık, ormancılık) potansiyelinin zenginliği ve potansiyel ürün çeşitliliği, tarımsal sanayi girdi ve hammaddelerinin çeşitliliği, kırsal işgücü potansiyeli, marka olabilecek yöresel ürün çeşitliliği (kırsal ekonominin canlanmasını sağlayacak coğrafi işaret potansiyelinin bulunması), flora ve fauna zenginliği, organik tarım potansiyelinin bulunması, kültür ve turizm varlıklarının zenginliği, geleneksel zanaat ve el sanatları ilk akla gelenlerdir. Kırsal alanın nüfus kaybetmesine neden olan zayıf yönleri arasında ise; kırsal istihdamın ve gelir kaynaklarının ağırlıklı olarak tarımsal faaliyetlere dayanması, tarım sektöründeki gizli işsizlik, tarım arazilerinin küçük ve parçalı olması, tarımsal eğitim ve işbirliği konusundaki yetersizlikler, kalite ve standartlara uyum konusunda ekonomik yetersizlikler, tarım-sanayi entegrasyonunun olmaması, pazarlama faaliyetlerindeki sorunları, sermaye ve mali kaynak yetersizlikleri, üretimde verim düşüklüğü. orman köyleri başta olmak üzere yoksulluğun yaygın olması, kırsal altyapı yetersizlikleri, mevcut altyapının modernizasyon ihtiyacı, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinin eksikliği, eğitim düzeyinin düşük olması, yerleşim birimlerinin sayıca fazla, plansız, dağınık ve küçük olması, toprak, su, orman, çayır ve mera, su ürünleri gibi doğal kaynakların koruma-kullanma dengesinin sağlanamaması, kırsal alana hizmet götüren kamu kuruluşları arasındaki koordinasyon yetersizlikleri yer almaktadır (Mülga Devlet Planlama Teşkilatı, 2006).

Kırsal alanlarda yönetsel, ekonomik ve planlama açısından yaşanan sorunlar, kırsal gelişmeyi ve kalkınmayı olumsuz yönde etkilemektedir. İdari yapının farklılaşması, bununla birlikte nüfusun kır-kent dengesinin bozulması, altyapı ve hizmet sağlama konusundaki çelişkiler, kırsal alana hizmet götüren kamu kuruluşları arasındaki

koordinasyon yetersizliği yönetsel açıdan karşılaşılan başlıca sorunlardır. Kırsal alanda iş imkânlarının sınırlı ve yetersiz olması, ekonomik istikrarsızlık, tarımda makineleşme, kırsal kalkınma politikalarının hayata geçirilemeyişi ise kırsal alanlarda karşılaşılan ekonomik problemlerin başında gelmektedir. Kanun ve yönetmeliklerde belirtildiği şekilde yürütülen kırsal planlama çalışmalarında, uygulamaya geçildiğinde önemli çelişkiler ve belirsizlikler ortaya çıkmaktadır. Kırsal alanlarda eğitim, sağlık, altyapı eksikliği, plansız yapılaşma gibi nedenlerle yaşam kalitesinin düşük olması ülkemizde kırsal planlamaya yeterince önem verilmemesinden kaynaklanmaktadır. Yapılacak düzenlemelerde planlama kademelenmesinde kırsal planların da yerini alması; kırsalın özgünlüğü, sahip olduğu doğal kaynaklar, ekonomik potansiyeller doğrultusunda planlama yapılması gerekmektedir. Bununla birlikte 6360 SK ile büyükşehir olan illerde köy statüsünde yerleşmenin kalmaması, hepsinin mahalle olması, ekonomik, toplumsal, sosyal, kültürel kaygılar güdülmeden yalnızca idari sınırlar üzerinden kurgulanması planlama ile ilgili tartışmaları da beraberinde getirmektedir.

Kırsal kalkınma uygulamaları

Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi'nde kırsal kalkınma; kırsal alanlarda, sürdürülebilir doğal kaynak kullanımını esas alarak, kırsal kesimin gelir düzeyi ve yaşam kalitesinin yükseltilerek gelişmişlik farklarının azaltılması, bununla birlikte çevresel ve kültürel değerlerin korunarak geliştirilmesini gözetken, yerelde farklılık gösteren sosyal, kültürel ve ekonomik özellikler ile ihtiyaçları, potansiyelleri ve dinamikleri dikkate alınarak planlanan faaliyetler bütünü olarak kabul edilmektedir (Mülga Devlet Planlama Teşkilatı, 2006). Keleş'e göre ise kırsal kalkınma, kentleşme ve sanayileşme kavramlarını birleştirme amacındadır (Keleş, 2009).

Ülkemizde günümüze kadar kırsal planlama ve kırsal kalkınma konusunda çeşitli yöntemler ele alınmıştır. 442 SK'da köylere hukuki kişilik tanınmış ve köylerin idari yapısı, götürülecek hizmetler belirlenmiştir. Örneğin 1940 yılında Köy Enstitüleri kurulmaya başlanmış; eğitimci yetiştirilmenin yanı sıra kırsal yaşamda kalkınmanın eğitsel boyutu oluşturulmuştur (Geray, 1978).

1945 yılında insan ve toprak ilişkilerini yeniden düzenlemek, kırsal gelişmeyi desteklemek amacıyla "Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu" yürürlüğe girmiştir. Yine bu dönemde hazırlanan "İdeal Cumhuriyet Köyü" planında, köyde birçok kamusal yapı ve tarımsal üretime yönelik atölyelere yer verilmiştir. 1950'li yıllardan itibaren hızlı bir

kentleşme süreci başlamıştır. Bununla birlikte tarımda makineleşmenin artması, kente göçü hızlandırmıştır.

Günümüzde Kalkınma Bakanlığı tarafından onuncusu hazırlanan Beş Yıllık Kalkınma Planlarının (BYKP) ilki mülga Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılmış olup 1963-1967 dönemlerini kapsamaktadır. Türkiye’de planlı dönemin başlamasıyla planlı kalkınma benimsenmiştir. Kalkınma planlarının yapıldığı dönemlerde; politik, ekonomik, sosyal ve teknolojik değişimlere bağlı olarak farklı yaklaşımlar önerilmiştir. 1965 ve 1970 yılları arasında çok yönlü kırsal alan planlaması modeli geliştirilmiştir. III. BYKP’de (1973-1977); merkez köy yaklaşımı ve köy kalkınma kooperatifleri uygulamaları ortaya atılmıştır. IV. BYKP’de (1979-1983); köy-kent yaklaşımı ortaya konularak, köylüyü toprağa ve daha yüksek gelire kavuşturmak hedeflenmiştir. V. BYKP’de (1985-1989); kır ve kentin yaşam standartları arasındaki farklılıkları azaltmak üzere köylere yönelik temel hizmetlerin arttırılarak, bu hizmetlerin merkez köyler aracılığıyla sağlanması öngörülmüştür. Ayrıca kırsal kesimde bulunan işletmelerin küçülmesinin önlenmesi istenmiştir. VI. BYKP’de (1990-1994); kırsal alan planlama yaklaşımı benimsenerek, tarıma dayalı sanayi yatırımlarının merkez köy ile kasabalara yönlendirilmesi amaçlanmıştır. VII. BYKP’de (1996-2000); kırsal kesim ile kent arasındaki yaşam standardı farkının açılması ve kırsal nüfusun büyük kentlere göç etmesi sorunlarından bahsedilmiştir. Tarımın modernleştirilmesi ve arazi kullanımının etkinleştirilmesi gerekli görülmüştür. Köy-kent modeli 2000 yılından itibaren tekrar uygulamaya konularak; kırsal kalkınmayı hızlandırmak amaçlanmıştır. Geçen zaman içerisinde alansal kırsal kalkınma yaklaşımı değişerek bölgesel kırsal kalkınma yaklaşımları benimsenmiş ve kırsal iş gücünün tarım dışında da istihdamının sağlanması gerekli görülmüştür (Mülga Devlet Planlama Teşkilatı, 2006).

Türkiye Avrupa Birliği’ne uyum sürecinde kırsal kalkınmada politika değişikliği göstererek merkezi yönetim ile yerel aktörlerin işbirliğine odaklanmıştır. Bu doğrultuda 2005 yılında kırsal kalkınmayı sağlamak amacıyla çıkarılan “Köylerin Altyapısını Destekleme Projesi” (KÖYDES) ile merkezi ve yerel yönetim birimleri arasında işbirliğinin sağlanarak “Köylere Hizmet Götürme Birlikleri”ne önemli görevler yüklenmiştir. KÖYDES’in amacı; içme suyu, kanalizasyon, yol gibi temel altyapı hizmetlerinden yoksun kalmış köylerin kırsal altyapısının iyileştirilmesi olarak tanımlanmıştır. KÖYDES Projesinin uygulama sonuçlarına bakıldığında; köylerdeki altyapı yatırımlarının hızlı bir şekilde yapılmasıyla kırsal kalkınmanın fiziki boyutunu güçlendirdiği görülmektedir (Şengül, 2017).

IX. BYKP’de (2007-2013); kalkınmanın AB kırsal kalkınma politikalarına uyumluluğu öngörülmüş, kırsal kalkınma fonlarının etkin kullanımı hedeflenmiştir. Bu bağlamda kırsal kalkınma ile bölgesel gelişme politikaları birlikte değerlendirilmiştir. X. BYKP (2014-2018) ile birlikte; kırsal kalkınma politikalarında kırsal alanlardaki çözülmeyi yavaşlatma üzerine odaklanan geleneksel savunmacı yaklaşımdan vazgeçilerek; kırsal alanlardaki kalkınma potansiyellerini dikkate alarak ülkenin kalkınmasına katkı sağlamayı amaçlayan ilerlemeci yaklaşım benimsenmiştir (Mülga Devlet Planlama Teşkilatı, 2006).

1970’li yıllardan itibaren dış kaynaklarla da finanse edilen, tamamlanmış olan kırsal kalkınma projeleri ve kırsal kalkınmaya katkıda bulunan projeler arasında; Çorum-Çankırı, Erzurum Kırsal Kalkınma Projesi, Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projeleri, Bingöl-Muş Kırsal Kalkınma Projesi, Yozgat Kırsal Kalkınma Projesi, Doğu Anadolu Havza Geliştirme Projesi, Ordu-Giresun Kırsal Kalkınma Projesi, Ortak Ormancılık İçin Uygun Metotların Geliştirilmesi Projesi, Köy-Kent Projeleri, Sivas-Erzincan Kırsal Kalkınma Projesi, Anadolu Su Havzaları Rehabilitasyon Projesi, Köy Bazlı Katılımcı Yatırım Programı ve Kırsal Alanda Sosyal Destek Projesi bulunmaktadır. Kırsal kalkınmada bölgeler arası gelişmişlik farklılıklarının azaltılması önem taşıdığından çeşitli dönemlerde hazırlanan bölgesel gelişme planlarından; Güneydoğu Anadolu Projesi, Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi, Doğu Anadolu Projesi Ana Planı, Doğu Karadeniz Bölgesel Gelişme Planı, Yeşilirmak Havza Gelişim Planı halen yürürlükte bulunmaktadır. (Mülga Devlet Planlama Teşkilatı, 2006).

Avrupa Birliği, aday ve potansiyel aday ülkelere adaylık sürecinde destek olmak amacıyla, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı’nı (IPA) oluşturmuştur. Aday ülke konumunda olan Türkiye, IPA’nın V. Bileşeni olan Kırsal Kalkınma’dan faydalanmak amacıyla, Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Programı’nı (IPARD) hazırlamıştır. Bu program, Avrupa Komisyonu tarafından 25 Şubat 2008 tarihinde, Türkiye’deki Yüksek Planlama Kurulu tarafından da 30 Aralık 2009 tarihinde onaylanmıştır. IPARD uygulama yapıları olarak; Tarım ve Orman Bakanlığı, Yönetim Otoritesi olarak; Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) da IPARD Ajansı olarak belirlenmiştir. 2007-2013 yılları için hazırlanan IPARD Programı’na ilişkin uygulamalar, 2012 yılı sonuna kadar Türkiye’de 20 ilde devam ederken, 2013 yılında 42 ile yaygınlaştırılmıştır (T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı, 2018).

2014-2020 IPARD programı da yine Türkiye’de Afyonkarahisar, Ağrı, Aksaray, Amasya, Ankara, Ardahan, Aydın, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Hatay, Isparta, Kahramanmaraş, Karaman, Kars, Kastamonu, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Mardin, Mersin, Muş, Nevşehir, Ordu, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Tokat, Trabzon, Uşak, Van ve Yozgat olmak üzere 42 ili kapsamaktadır. IPARD Programı kapsamında; Tarımsal İşletmelerin Fiziki Varlıklarına Yönelik Yatırımlar, Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması İle İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar ve Çiftlik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve İş Geliştirmeye yönelik sektörler desteklenmektedir (T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2014).

2015 yılında Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yapılan 2015-2018 Kırsal Kalkınma Eylem Planının (KKEP) temel amacı; kırsal kalkınmayı sağlamak için farklı kamu kurumlarının uyguladığı faaliyetlerin programlanması, kaynakların verimli kullanımının sağlanması, kurumlar arasındaki işbirliğini geliştirmenin yanı sıra AB’ye katılım sürecinde tarım ve kırsal kalkınma konusunda yürütülen programlara uyum sağlamak olarak sıralanabilir. Söz konusu KKEP kapsamında beş adet stratejik amaç belirlenmiştir. Bunlar; kırsal ekonominin geliştirilmesi ve istihdam imkânlarının artırılması, kırsal çevrenin iyileştirilmesi ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması, kırsal yerleşimlerin sosyal ve fiziki altyapısının geliştirilmesi, kırsal toplumun geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması, yerel kalkınmaya ilişkin kurumsal kapasitesinin geliştirilmesidir (T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2015).

2.3.2. Türkiye’de kırsal alanların yönetimi ve yasal çerçevesi

Türkiye’de kırsal alanlarda yetki, görev ve sorumluluk sahibi olan yerel yönetimler; belediye, il özel idare ve köy yönetimleridir. Bu bölümde bu yönetimlerin yasal boyutu kapsamında Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ve Köy Kanunu’nun kırsal alanlar ile ilgili olan maddeleri incelenmektedir.

2.3.2.1. Belediye

Yerelleşmeye verilen önemi gösteren 1921 Anayasası’nın 14. maddesinde yerinden yönetim esas alınmıştır. 1924 Anayasası’nda ise yerel yönetimlere ilişkin 90. maddede “İllerle, şehir, kasaba ve köyler tüzel kişilik sahibidirler.” maddesine yer verilmiştir. Ankara’nın başkent ilan edilmesinden sonra 16 Şubat 1924 tarih ve 417 SK ile “Ankara Şehremaneti” kurulmuştur. Yerel yönetimin tanımı 1982 Anayasası’nda “Mahalli idareler; il, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunda belirtilen ve karar organları, gene kanunda

gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.” şeklindedir. Bu kanun ile merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki denetim yetkisi açıkça ortaya konulmuştur (Genç, 2015).1984 yılında 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun (3030 SK) çıkmasıyla, İstanbul başta olmak üzere büyükşehir belediyeleri kurulmaya başlanmıştır. Bu kanun ile imar planı yetkisi belediyelere devredilmiştir ve büyükşehir belediye başkanına meclis kararlarını değiştirerek kabul etme yetkisi verilmiştir. 2000 yılından sonra yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılmasına ilişkin önemli değişiklikler yapılmıştır. 2004 yılında 5216 SK ve 5393 sayılı Belediye Kanununun (5393 SK) yürürlüğe girmesiyle 3030 SK yürürlükten kaldırılmıştır (Toksöz, 2008).

1923 yılı ve öncesinden başlayarak günümüze kadar kurulan belediyelerin yıllara göre sayıları çizelge 2.1.'de görülmektedir (Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu, 2016).

Çizelge 2. 1. Yıllara Göre Belediye Sayıları

Yıllar	Belediye Sayısı
1923 Öncesi	389
1923	421
1930	492
1940	549
1950	628
1960	995
1970	1303
1980	1727
1990	2061
1995	2801
2000	3215
2005	3225
2009	2949
2010	2950
2014	1396
2016	1397

Çizelge 2.1.'de de görüldüğü 2005 yılında belediye sayısı 3225'dir. Ülkemizde belediye sayısındaki azalma 2005 yılından sonra başlamıştır. 5393 SK'da düzenlemeler yapan 2008 yılında yürürlüğe giren 5747 “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (5747 SK)” sonrasında belediye sayısı 2.949'a düşmüştür. 2012 yılında yayınlanan 6360 SK ile bu sayı 1.396'ya düşmüştür. 2005 yılı ile 2016 yılı arasında belediye sayısında %56 azalma olmuştur. Bunun nedeni ise; 5747 ve 6360 sayılı kanunlarda yapılan idari yapı değişiklikleridir.

5393 SK'da 09.07.2018 tarihli ve 703 sayılı KHK ile yapılan düzenlemeye göre; nüfusu 2.000'in altına düşen belediyeler Cumhurbaşkanı kararı ile köye dönüştürülebilecek, nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim yerinde, Cumhurbaşkanı kararı ile belediye kurulabilecektir. 6360 SK ile 5393 SK'ya, belediye sınırları içinde nüfusu 500'ün altında mahalle kurulamayacağı maddesi eklenmiştir. (6360 SK, 15 md.). Çalışma kapsamında bulunan yedi mahalleden 2017 TÜİK ADNKS verilerine göre en az nüfusa sahip olan 41 kişi ile Yukarıkamuşlı Mahallesi, en yüksek nüfuslu mahalle ise 251 kişi ile Karacahasan Mahallesi.

Belediyeler; kentsel alt yapı (imar, su, kanalizasyon, ulaşım gibi), çevre temizliği, mezarlık, defin, ağaçlandırma, park ve yeşil alan düzenlemesi, konut, yurtlar, meslek ve beceri kazandırma kursları, kültür, sanat, sosyal hizmetler, ekonominin ve ticaretin geliştirilmesine yönelik hizmetleri yapmaktadır. Belediyelerin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsamaktadır. 6360 SK ile 14 ilde büyükşehir belediyesi kurulması ve il sınırının belediye sınırı olmasıyla belediyelerin hizmet sınırları genişlemiştir. Türkiye'de büyükşehir belediyesi olmayan 51 il bulunmaktadır. Bunlara yönelik 5393 SK'ya göre belediye meclisinin kararı ile mücavir alanlara da belediye hizmetleri götürülebilmektedir (5393 SK, md. 14). Bu durum 6360 SK ile belediye sınırları il sınırları olmayan illerin mücavir alanları için önem arz etmektedir.

2.3.2.2. İl özel idareleri

İl özel idareleri, Osmanlı döneminden günümüze kadar farklı isimlerle kurulan yerel yönetim birimleridir. İl özel idarelerinin genel yapısı, görev, yetki ve sorumlulukları 2005 yılında yürürlüğe giren 5302 sayılı kanun ile belirlenmiştir.

5302 SK'da belirtilen il özel idarelerinin köylere yönelik hizmetleri arasında; köylerin yol, su, elektrik, katı atık ve çevre temizliği, kanalizasyon gibi altyapı hizmetlerini yapmak, orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe hizmetleri, kaynakların verimli ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak, tarım alanlarının amacına uygun kullanılmasını sağlamak, sosyal tesisler ve istihdam üretecek ekonomik tesisler yapmak/yaptırmak, afet yönetimi, kırsala yönelik imar ve planlama hizmetleri bulunmaktadır. Bununla birlikte il çevre düzeni planı, belediye sınırı il sınırı olan büyükşehirlerde ilgili büyükşehir belediyesi tarafından, diğer illerde ise il belediyesi ve il özel idaresi tarafından yaptırılmaktadır (5302 SK, md. 6).

Görevlerinden de anlaşıldığı gibi Türkiye'de il özel idareleri kırsal alanlar için büyük önem taşımaktadır. Sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanması, sosyal ve

teknik altyapının geliştirilerek kırsalda yaşam kalitesinin artırılması, köy yerleşim planlarının yapılarak düzensiz ve kaçak yapılaşmanın önlenmesi kırsal alanlar için oldukça önemlidir.

6360 SK ile tüzel kişiliğinin kaldırıldığı il özel idarelerinin; yetki, görev ve sorumlulukları; ilgisine göre bakanlıklar, bakanlıklara bağlı ilgili kuruluşlar ve bunların taşra teşkilatları, hazine, valilikler, büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları veya ilçe belediyeleri tarafından yürütülmektedir (6360 SK, md. 3).

Büyükşehir belediye yönetimi kurulan otuz ilde il özel idareleri yerine valiliklere bağlı YİKB kurulmuştur. YİKB adı altında kurulan bu birim, büyükşehir belediyelerinin il özel idarelerinin idari boşluğunu tam olarak dolduramadığının bir göstergesidir.

2.3.2.3. Köy yönetimleri

Yerel yönetimlerin en küçük birimi olan köyler, muhtar ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilmektedir. Köyün organları muhtar, ihtiyar meclisi ve köy derneğidir. Köy ihtiyar meclisi, köy yönetiminin yürütme, denetleme ve karar organıdır. İhtiyar meclisi, “seçimle gelen” ve “tabii” olmak üzere iki tür üyeden oluşmaktadır. Köy Derneği ise; köy muhtarını ve ihtiyar meclisi üyelerini seçmeye hakkı olan kadın ve erkek köylülerin tümünden oluşan topluluktur. Bu kanuna göre köy derneği, 6 aydan beri köyde ikamet eden ve 18 yaşını doldurmuş olan kadın ve erkek seçmenlerden oluşmaktadır. Köydeki seçmenler, doğal üye olarak köy derneğini oluşturmakta ve doğrudan temsil ile köy yönetiminde söz sahibi olabilmektedir (Selçuk, 2014).

Köylerin kanun ile belirlenen gelirleri bulunmaktadır ve bu gelirleri öncelikle mecburi köy işleri ve aylıklı çalışanlar için harcanmaktadır. Köy işlerinin çoğu köylüler tarafından imece usulü yapılmaktadır (442 SK, md. 15, 16). Köylerin kendi gelirlerinin olması, köyde yaşayan insanların ortak kararlarıyla öncelikli ihtiyaçların belirlenerek harcama yapılması; yapılarının kentsel yerleşim birimlerinden oldukça farklı olduğunu göstermektedir. 6360 SK ile büyükşehir olan 30 ilde köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması; köy yerleşmelerini yönetsel, ekonomik ve sosyal yönlerden olumsuz etkilemektedir.

Orman köyleri

Orman Genel Müdürlüğü tarafından yapılan 2017-2021 Stratejik Planda orman köyü; mülki sınırları içinde veya bitişiğinde devlet ormanı bulunan köyler olarak tanımlanmaktadır. Orman köylerinin genel özelliklerine değinecek olursak; yerleşim alanları sınırlı ve dağınıktır, tarım alanları parçalı ve yetersizdir, ekonomik, sosyal,

kültürel ve sağlık açısından güçlük çekmektedirler, yaşam şartları diğer kırsal alanlara göre daha güçtür (Günşen, 2012).

Orman ve Köy İlişkileri Dairesi Başkanlığı; orman köylülerinin yaşam kalitesini iyileştirmek, odunun yakıt maddesi olarak kullanılmasını azaltmak, ormanlara olan baskıyı azaltmak, gelir getirici projelerle köyleri sosyo-ekonomik açıdan geliştirmek amacıyla ORKÖY desteklerinde bulunmaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2017). ORKÖY desteği; Orman ve Köy İlişkileri Dairesi Başkanlığı tarafından orman köylerine ihtiyaçları ve talepleri doğrultusunda yapılan maddi yardımlardır. Orman Genel Müdürlüğünce, ORKÖY hizmetlerinin hızlı ve güvenilir olması ve verimliliğin artırılması amacıyla Orman Köyleri Bilgi Sistemi kurulmuştur (Orman Genel Müdürlüğü Stratejik Planı, 2017-2021).

Orman Genel Müdürlüğü tarafından yapılan 2017-2021 Stratejik Planda orman köylerini/köylülerini geliştirmeye yönelik hedefler belirlenmiştir. Orman köylerinin yerinde kalkınmasının sağlanması, geçim kaynaklarının çeşitliliğinin artırılması, hibe ve kredi desteklerinin sağlanması, enerjinin tasarruflu kullanımının sağlanması, güneş enerjisi kullanımının desteklenmesi, yaygınlaştırılması, halkı bilinçlendirmeye yönelik eğitimler verilmesi hedeflenmektedir. Bunların birçoğu ORKÖY desteği ile günümüzde de uygulanmaktadır.

5216 SK ile orman köyü niteliği taşıyan köylerin, köy tüzel kişilikleri korunmuştur. 6360 SK'da ise tüzel kişiliği kaldırılarak büyükşehir belediyesinin mahallesi olmuştur.

2.4.6360 Sayılı Kanun Öncesi Türkiye'de Büyükşehirler

Büyükşehirlerin, 6360 SK öncesindeki durumları; yönetsel, ekonomik ve planlama boyutları başlıkları altında detaylı olarak incelenmiş, metropoliten alan yönetimi, metropoliten planlama ve kırsal planlamanın yasal çerçevesi değerlendirilmiştir.

2.4.1. Yönetsel boyut

6360 SK öncesinde, metropoliten alanlarda yönetimden yönetişime geçiş süreci ve dünyadaki örnek uygulamalar bu başlık altında detaylandırılmıştır.

2.4.1.1. Metropoliten alan yönetimi ve yasal çerçevesi

Metropol genel olarak ülke ya da bölgenin çevresindeki tüm (kentsel, kırsal) topluluklara, ekonomik yönden egemen olan ve diğer ülkelerle ilişkilerin de sağlandığı büyük kentlerdir. Metropoliten alan; merkez kent, alt kentler ve saçaklanma alanlarından oluşmakta olup; ortak çıkarlarla merkeze bağlı olan, ekonomik ve

toplumsal yaşamında merkez kentin etkisinde olan büyükşehir olarak tanımlanmıştır (Tekel A., 2002).

Metropol ve metropoliten alan kavramları Türkiye'ye 1960'lı yıllardan sonra girmiştir. Metropoliten yönetimlerin kurulmasına ilişkin ilk yasal düzenleme; 1965 yılında İstanbul, Ankara ve İzmir'de mülga İmar ve İskân Bakanlığı'na bağlı kurulacak bürolar tarafından bu illerin nazım planlarının yapılmasının kararlaştırılmasıdır. 1982 yılına kadar geçen süreçte; metropoliten yönetimlerin oluşturulmasına ilişkin; Metropolitan Hizmet Birliği Yasa Tasarısı, Planlama ve Eşgüdüm Kurulu'nun kurulması, Büyükşehir Birliği Yasa Tasarısı gibi çalışmalar ve yasal düzenlemeler yapılmıştır. 1982 Anayasa'nda büyükşehirler için özel yönetimler oluşturulmasının önü açılmıştır. Metropoller 1984 yılında yayınlanan 3030 SK'da büyükşehir olarak adlandırılmış olup; bu kanun yeni bir Türk kamu yönetim sisteminin (metropoliten alan yönetiminin) kurgulanması gerekliliğini doğurmuştur (Tekel, 2006).

Keleş, Kentbilim Terimleri Sözlüğü'nde büyükşehir kavramını, *“bir ülkenin ya da bölgenin, çevresindeki tüm kentsel ve kırsal yörelere ekonomik ve toplumsal yönlerden egemen bulunan ve genellikle ülkenin başka ülkelerle olan her türlü ilişkilerinin sağlandığı en büyük kenti”* şeklinde tanımlamaktadır (Keleş, 1998).

Büyükşehir belediyesi kavramının, büyükşehir belediye kanunları kapsamında değişikliğe uğradığı görülmektedir. Bu kapsamda; 5216 SK'da büyükşehir belediyesi; *“En az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi”* olarak tanımlanmıştır (5216 SK). 6360 SK'da ise büyükşehir belediyesinin tanımı ise; *“Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi”*(6360 SK) şeklinde farklılaşmıştır.

5216 SK ile 6360 SK'da belirtilen büyükşehir belediyesi tanımında; yukarıda da görüldüğü gibi yalnızca sınıra yönelik farklılık bulunmaktadır. 6360 SK ile büyükşehir belediyesi sınırı il mülki sınırı olmuştur.

Metropoliten yönetimler, toplumların ekonomik ve siyasal koşulları ile toplumsal nitelikleri ve gelişmişlik derecelerine göre farklılık göstermektedir. Metropolitan yönetime ilişkin; merkezîyetçi, yerinden yönetimci gibi farklı yaklaşımlar

bulunmaktadır. Türkiye'deki büyükşehir sistemi; 5216 SK ile kamu yönetiminde meydana gelen değişimler doğrultusunda yeniden yapılandırılarak metropoliten yönetim kavramına dayandırılmıştır. Metropoliten yönetişimde yapabilirlik kapasitesi ile birlikte yerel yönetimler arasındaki hizmet sunumu, planlama, yönetim faaliyetlerindeki eşgüdüm ve koordinasyonun sağlanması oldukça önemlidir. Metropoliten yönetişimde desantralizasyon bileşeni de önemli bir faktördür. Desantralizasyonda yerel yönetimler şeffaflık ve hesap verebilirlik ile birlikte yerelin taleplerini karşılayabilecek güç ve otoriteye sahip olmalıdır (Tekel, 2009). Metropoliten yönetişimde OECD tarafından geliştirilmiş prensipler arasında; uygunluk, yarışmacılık, koordinasyon, eşitlik, mali açıklık, esneklik, katılım, sürdürülebilirlik ve yerindeliktir. Metropoliten alanda yönetişimin sağlanmasında etkin hizmet verebilmenin önüne geçerek sorun yaratacak unsurlar; yönetimde şeffaflığın olmaması, çoğunlukla parçalı yönetim yapısının bulunması, yönetim sınırları ile gerekli sınırların uyumlu olmaması şeklinde tanımlanmıştır (OECD, 2000).

Dünyadaki uygulamalarına bakıldığında metropoliten yönetimler; üniter metropoliten yönetim modeli, dikey olarak koordine edilmiş iki kademeli metropoliten yönetimler, yatay olarak koordine edilmiş iki kademeli metropoliten yönetimler; yatay olarak örgütlenmiş iki kademeli gönüllü metropoliten yönetimler; koordine edilmemiş iki kademeli metropoliten yönetimler ve koordine edilmemiş ve parçalanmış tek kademeli metropoliten yönetim modeli olarak sınıflandırılmaktadır. Üniter metropoliten yönetim modeli, ABD'de de yaygın olmakla birlikte Prag, Bern, Yogyakarta, Melbourne, Kanberra ve Toronto gibi kentlerde uygulanmakta olup; bu model kentsel alanın tümünü kapsayan, bütünleşik ve tek kademeli bir metropoliten alan yönetimidir. Dikey olarak koordine edilmiş iki kademeli metropoliten yönetimlerde; metropoliten meclisler ve yerel yönetim birimleri yer almaktadır. Türkiye'nin de içinde yer aldığı bu yönetim modeline göre; Varşova, Zagreb, Bangkok, Brüksel, Montreal, Seul, Tokyo ve Madrid kentleri de yönetilmektedir. Yatay olarak koordine edilmiş iki kademeli metropoliten yönetim modelinde, alt kademe belediyeler ile metropoliten belediyelerinin görevleri net olarak belirlenmiş ve ayrıştırılmıştır. ABD'nin Belgrad ve Kopenhag kentleri bu model ile yönetilmektedir. Bu modelde metropoliten ölçekteki hizmetleri sunmak amacıyla yerel yönetimler tarafından gönüllü işbirlikleri oluşturulmaktadır. Örneğin ABD'de yerel yönetimlerin oluşturdukları yerel hükümet konseyleri, bölgesel ölçekli sorunlara çözüm getirmektedir. Koordine edilmemiş iki kademeli metropoliten yönetim modelinde, metropoliten ve ilçe yönetim birimleri,

aralarında koordinasyon olmaksızın kendi sorumluluklarında bulunan hizmetleri yürütmektedir. Bükreş, Kişinev gibi doğu Avrupa ülkeleri bu şekilde yönetilmektedir. Koordine edilmemiş ve parçalanmış tek kademeli metropoliten yönetim modelinde ise, metropoliten alanda ilçe, il yönetimi, eyalet gibi bağımsız ya da özerk birçok yerel yönetim birimi bulunmakta olup; bu birimler kendi yetki alanlarında hizmet sunmaktadır. ABD'nin Houston ve Şikago kentleri, Hindistan'ın New Delhi, Haydarabad, Kolküta ve Bombay kentleri bu model ile yönetilmektedir (Batman ve Gül, 2013).

Türkiye'de metropoliten alanlarda yönetim sistemini başlatan 3030 SK, 2004 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. Kentsel alanlardaki nüfus yoğunluğu, hizmet beklentilerinin artışı, konut talebinin artması ile kaçak yapılaşma ve gecekondulaşmanın yaygınlaşarak kentsel estetikte bozulmaların olması; kentsel alanlarda meydana gelen sorunlara yönelik gerekli düzenlemelerin yapılması gerekliliğini doğurmuştur. Bu doğrultuda büyükşehir belediye sistemine yönelik ikinci yasal düzenleme olan 5216 SK'nın amacı, önceki dönemin eksiklik ve olumsuzluklarını gidermek, büyükşehir belediyelerinin hukuksal statüsünü düzenlemek, hizmetlerin değişen talepler doğrultusunda nasıl sunulacağını belirlemek olmuştur (5216 SK).

5216 SK ile kentsel alanda büyükşehir belediye yönetimi oluşturulması; nüfus ve ölçek kriterine bağlanmıştır. Kanun, bu yönü ile ABD'de metropol alanların sınırlandırılmasında kullanılan kriterlere benzemektedir (Tuzcuoğlu, 2007).

5216 SK ile karar süreçlerine; sivil toplum kuruluşları, üniversiteler gibi aktörlerin dâhil edilmesinin amaçlanması, kanunun demokratikleşme ve yerelleşme boyutunu göstermektedir. Bu kanun ile büyükşehir belediyelerinden temsilciler ile ilçe belediye başkanlarının katılımından oluşan Alt Yapı Koordinasyon Merkezi (AYKOME) ve Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) kurulmuştur (Akçakaya ve Özer, 2014). Bu merkezlerdeki temsilcilerin içerisinde ilçe belediye başkanlarının olması, yerel halkın; sorunlarını, öncelikli ihtiyaçlarını ve taleplerini paylaşması bakımından önem arz etmektedir

3030 SK'da uygun belediye büyüklüğü sağlanamadığından hizmetler sunumları yetersiz ve verimsiz olmuştur. Bu durum 5216 SK ile giderilmeye çalışılmıştır. Kanunda belirtilen nüfus ve 20, 30, 50 km'lik dairenin içinde yer alan kırsal kesimdeki köy yerleşimleri büyükşehirine bağlı mahalleye dönüşmüştür. Orman köylerinin ise tüzel kişiliği devam ettirilerek büyükşehirin mücavir alanını oluşturmuştur. Büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan belde belediyeleri, büyükşehir ilk kademe belediyeleri

olarak adlandırılmıştır. Kanun ile büyükşehir belediyesi, ilçe belediyesi ve alt kademe belediyesinin benzer alanlarda benzer yetkilere sahip olmasıyla yerelde yetkili birimlerin sayısı artmıştır. Belediyeler arasında etkili bir koordinasyon sağlanamamıştır. Bu nedenle 2008 yılında yürürlüğe giren 5747 SK ile, 5216 SK'ya ilk müdahalede bulunulmuştur. Kanun kapsamında ilk kademe belediyeleri; köye, mahalleye ve ilçe belediyesine dönüştürülerek yönetim sisteminde yalnızca büyükşehir ve ilçe belediyeleri oluşturularak sistemdeki parçalanmış yapı bütünleştirilmeye çalışılmıştır.

2.4.2. Ekonomik boyut

Toplumun zenginleşmesini, hayat standardını yükseltmeyi amaçlayan ekonomi; kaynakların verimli ve en çok fayda sağlayacak şekilde kullanılması olarak tanımlanabilir. Bu nedenle yerel yönetimlerin mevcut kaynakları en etkili biçimde kullanması önem taşımaktadır. Bununla birlikte yerel yönetimlerin en önemli varlık nedenlerinden biri de ekonomik amaçlardır. Yerel yönetimlerin ekonomik etkinlik gösterebilmeleri için yeterli mali kaynakların sağlanması gerekmektedir (Koçak, 2013).

İlin ve çevresinin ekonomik gelişmişlik düzeyleri dikkate alınmadan; belli ölçütlerde daireler çizilmesi ile büyükşehir belediye sınırlarını belirleyen kanun, “pergel düzenlemesi” olarak ifade edilmiştir (Çelikyay, 2014). Büyükşehir belediye sınırları içinde bulunacak yerleşimlerin ekonomik, sosyal, kültürel ve toplumsal açıdan gelişmişlik düzeyleri; mali kaynakların bu alanlardaki dağılımını ve yeterliliğini etkilemektedir. Bununla birlikte büyükşehir belediye sınırları içine köy, belde gibi kırsal alanlar da girmekte olduğundan, bu alanlara da hizmet götürülmesi, değişen koşullar doğrultusunda ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir.

3030 SK büyükşehirlerin kuruluşunu ve temel dinamiklerini ön plana çıkarmaktadır. 5216 SK ise büyükşehirlerin yakın çevresindeki alanların büyükşehir sınırlarına dâhil edilerek genişletilmesini içermektedir. Hizmet alanı genişleyen büyükşehirlerle daha fazla görev ve yetki verilmiştir (Torlak ve Sezer, 2005). Bu durum yerel yönetimler arasındaki mali dağılımın önemiyle birlikte büyükşehirlerin mali kaynaklarının, hizmet alanındaki ihtiyaçlar ve talepler için yeterli olup olmayacağı konusunda endişe yaratmaktadır. Bununla birlikte hizmet talebinin artışı ve hizmet maliyetlerindeki artışlar da göz önünde bulundurulmalıdır.

5216 SK ile AYKOME ve UKOME'nin kurulmasıyla birlikte bu merkezlere ait Alt Yapı Fonu'nun oluşturulması kanunun en önemli adımıdır (Akçakaya ve Özer, 2014: 107). Kanun ile alt yapı ve ulaşım konusundaki hizmetleri yürütebilmek için, idari yapıda düzenleme yapılarak mali kaynak ayrılması, kırsal alanlar için de önem arz etmektedir.

5747 SK ile yeni ilçelerin kurulması, ilk kademe belediyelerinin kapatılması, köylerin mahalleye dönüştürülmesi gibi idari yapıya değişiklikler getirilerek, ilçe düzeyinde büyük belediyelerin oluşturulması, büyükşehir belediyesinin, daha etkili, verimli ve koordineli hizmet sunacağı ve bu şekilde kaynak israfının giderilebileceği öngörülmüştür (Çınar vd., 2009).

Belediyelerin gelir kaynakları; 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu, 5393 SK, 5216 SK, 5779 SK başta olmak üzere diğer ilgili kanunlarla da düzenlenmiştir. Türkiye’de belediyelere kanunlarla sağlanan gelir kaynakları; öz gelirler, transferler ve borçlanma gelirleri olarak gruplandırılmaktadır. Öz gelirler arasında vergiler, harçlar, harcamalara katılma payları, ücretler ve diğer öz gelirler (taşınır ve taşınmaz satış ve kira gelirleri, müzeler giriş ücretleri, ceza ve faiz gelirleri vb. gelirler) olarak sınıflandırılmaktadır. Transferler arasında; GBVG’den aktarılan pay ve Maliye Bakanlığı tarafından yapılan yardımlar yer almaktadır (Arıkboğa, 2016).

2.4.3. Planlama boyutu

Bu bölümde; 6360 SK öncesinde, metropoliten planlama ve kırsal planlamanın yasal çerçevesi, dünyadaki örnek uygulamalar ve Türkiye’deki gelişimi kapsamında detaylandırılmaktadır.

2.4.3.1. Metropoliten planlama ve yasal çerçevesi

Metropoliten planlamaya yönelik ilk girişimler; 20. yüzyılda teknolojinin değişimi ile kentlerin, çeperlerine doğru gelişmesi ve bunun sonucunda kent planlama yöntemlerinin yetersiz kalması nedeniyle ortaya çıkmıştır. Metropoliten planlamada; toplumun her yönden kalkınmasını sağlamak amaçlanmaktadır. Güçlü metropoliten yönetimler; birçok metropoliten planlama deneyimi gerçekleştirmiştir (Tekel, 2002).

Türkiye’de metropoliten planlama deneyimi, 1960’lı yıllarda ilk olarak İstanbul’da mülga İmar ve İskân Bakanlığı’na bağlı kurulan Marmara Bölge Planlama Bürosu tarafından yapılan Doğu Marmara Bölge Planıdır. İstanbul, Kocaeli, Bursa, Sakarya, Çanakkale, Edirne, Tekirdağ, Balıkesir ve Kırklareli illerini kapsayan İstanbul Metropoliten Nazım İmar Planı 1970 yılında tamamlanmış, ancak onaylanmamıştır. İstanbul Sanayi Alanları Nazım İmar Planı metropoliten ölçekte hazırlanan ikinci çalışma olup; 1963 yılında hazırlanmış ve 1966 yılında onaylanmıştır. Özel planlama teknikleri kullanılarak metropoliten planların hazırlanması amacıyla, 1965 yılında Bakanlar Kurulu’nun kararıyla İstanbul, Ankara ve İzmir illerinde Metropoliten Alan Nazım Plan büroları kurulmuştur. Sonrasında; Bursa, Samsun, Elazığ, Çukurova ve

Erzurum'da da Metropolitan Alan Nazım Plan büroları kurulmuştur. Nazım Plan Büroları, merkez ve etki alanındaki kentsel ve kırsal yerleşmeleri kapsayan metropoliten planların uygulanabilirliğini arttırmak amacıyla; imar planlarının uygulanmasından sorumlu olan belediyelerle ortak çalışmışlardır. 1/50.000 ölçekli Ankara Metropolitan Alan Nazım Planı mülga İmar ve İskân Bakanlığı tarafından 1982 yılında onaylanmıştır. Bu bürolar tarafından hazırlanan; İstanbul Metropolitan Alan Nazım Planı, 1/25.000 ölçekli İzmir Metropolitan Kent Bütünü Çevre Düzeni Planı, İzmir Metropolitan Alan Kıyı Kesimi Nazım İmar Planı, Bursa Kent Bütünü ve Yakın Çevresi Nazım İmar Planı, Mersin Kent Bütünü Nazım İmar Planı, Samsun Nazım İmar Planı da diğer onaylanan planlardır. 3030 ve 3194 SK'lar ile mülga İmar ve İskân Bakanlığı kapatılması sonucu Nazım Plan Büroları büyükşehir belediyelerine devredilmiştir (Tekel, 2000).

Mevzuata göre, üst ölçekli planlar; Kalkınma Bakanlığı ve Kalkınma Ajansları tarafından hazırlanan Bölge Planları; Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından hazırlanan, birden çok ili kapsayan Çevre Düzeni Planları büyükşehir belediyeleri tarafından hazırlanan 1/25.000 ölçekli Nazım İmar Planları olarak sıralanabilir.

Metropolitan planlama çalışmaları, yapıldığı ilk yıllarda; kapsamlı planlama yaklaşımı benimsendiğinden, çok parçalı yerel yönetimlerin bulunduğu ülkelerde başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bunun nedeni; yerel yönetimlerin, politik kaygıları nedeniyle metropoliten planları engellemesi olarak yorumlanmıştır. Japonya ile Avrupa'nın büyük bir kısmı metropoliten gelişimin yönlendirilmesine önemli katkılar sağlamışlardır. Metropolitan planlama deneyimleri güçlü metropoliten yönetimlerin denetiminde gerçekleşmiştir. İlk metropoliten plan 1944 yılında Londra için hazırlanmıştır. Sonrasında 1948 yılında Kopenhag Planı, 1952 yılında Stockholm Planı, 1965 yılında ise Paris bölgesi için hazırlanmıştır. Amerika Birleşik Devletlerinde metropoliten alan içerisindeki yerel yönetimler; planlamayı çıkarları doğrultusunda yönlendirmişlerdir. Parçacıl planlama yaklaşımları ve bireysel çıkarlar, metropoliten planlamanın gelişmesini önlemiştir (Tekel, 2002).

Türkiye'de metropoliten planlamanın ilk yıllarındaki başarısızlık nedenleri; planlama kapsamında merkezi ve yerel yönetimlerle ilgili yasal düzenlemelerin münferit amaçlar doğrultusunda hazırlanması, plan yapma yetkisi bulunan yerel yönetimler ile Metropolitan Nazım Plan Büroları ve yatırımcı kamu kuruluşlarının birbirinden bağımsız planlar yapması olarak açıklanmaktadır (Tekel, 2000).

2.4.3.2.Kırsal planlama ve yasal çerçevesi

Kırsal planlama, kırsal alanların mevcut potansiyelleri ile toplumsal gereksinimleri doğrultusunda, ekonomik, sosyal ve kültürel durumlarını da dikkate alarak kalkınmayı sağlamak amacıyla yapılan planlar olarak tanımlanmaktadır (Çiğdem, ve Karaaslan, 2017).

Planlama konusunda ilk olarak 1933 yılında yürürlüğe giren 2290 sayılı Yapı ve Yollar Kanunu ile; bir kentin tümünü kapsayacak ölçekte ve yerel düzeyde planlama hükmü getirilmiştir. 1957 yılında yürürlüğe giren 6785 sayılı İmar Kanunu, 1972 yılında yürürlüğe giren 1605 sayılı yasa ile güçlendirilmiş olup; Türkiye'deki mekânsal planlama tarihinin en kapsamlı yasal belgesidir. 1605 sayılı kanun ile kentin mücavir alanının planlanması sorumluluğu da belediyelere verilmiştir. Bununla birlikte ilgili bakanlığa, birden fazla belediyenin metropoliten imar planlarını yapma yetkisi verilmiştir. Halen yürürlükte olan 1985 yılında yürürlüğe giren 3194 SK ile planlama alanının kapsamı genişletilerek bölge düzeyine çıkartılmıştır. 644 ve 648 sayılı KHK'lar ile Mekânsal Strateji Planları hazırlama yetkisi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na verilmiştir (Ersoy, 2013).

Ülkemizde halen kırsal planlama konusunda yasal ve kurumsal bir yapılanma oluşmamıştır. 3194 sayılı İmar Kanunu ve Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde kırsal planlamaya çok az yer verilmiştir. 3194 sayılı kanununa göre, planlar kapsadıkları alan ve amaçları bakımından Bölge Planları ve İmar Planları olarak kademelendirilmiş olup; İmar Planları ise Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planı olarak hazırlanmaktadır. Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği'nde ise; Mekânsal Strateji Planı, Çevre Düzeni Planı ve İmar Planı olarak sıralanmaktadır (Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği, md. 6).

Mekânsal Strateji Planlarında kırsal alanlara yönelik öngörü ve kullanıma yer verilmemektedir. Çevre düzeni planlarında ise kırsal alan planlaması; kırsal yerleşme alanı, kırsal merkez, köy merkezi ve merkez köy gösterimleri ile sınırlı kalmıştır. Nazım ve Uygulama İmar Planlarında ise; kırsal alanlara dair köy sınırının gösterimi ile ilgili bir düzenleme bulunmaktadır (Çiğdem ve Karaaslan, 2017).

5216 SK'ya göre büyükşehir belediyeleri; büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, büyükşehir içindeki belediyelerin hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemekle görevlidirler (5216 SK,

md. 7). İl Özel İdareleri ise belediye sınırları il sınırı olan büyükşehir belediyeleri dışındaki İl Çevre Düzeni Plânı ve kırsal alanlara yönelik planları yapmakla yetkilidir (5302 SK, md. 6).

Dünyada kırsal planlama konusunda Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya gibi ülkeler çeşitli araçlar geliştirmiştir. Amerika'da kent çeperlerinde tarım geçiş bölgesi oluşturulmuştur. Metropolitan alanda da yer alan yerel gıda çiftlikleri oluşturulmuştur. Planlama konusunda, gıdanın üretimi, işlenmesi, dağıtımı (çiftçi pazarları, marketleri) gibi faaliyetleri de içeren karma kullanım teşvik edilmektedir. Toplum Destekli Tarım Yaklaşımı ile ürünler direkt alıcıya sunulmaktadır. Planlama araçlarından bir diğeri de Planlı Birim Geliştirme olup; kırsal karakteri yaşatarak ve bütüncül planlara uyum sağlayarak gelişme amaçlanmaktadır. İngiltere'de toplumsal eylem ve planlamanın; kırsal politika ve kalkınmaya etkilerini inceleyen mahalle planlaması da yerel düzeyde kullanılan planlama araçlarından biridir. Mahalle planında; yerel planda öngörülen politikalar doğrultusunda nerede ve ne şekilde gelişme olacağı, yapıların görüntüsü, malzeme seçimi konularında öngörülerde bulunmaktadır. Hazırlanan mahalle planları mahallelinin oylamasına sunulmakta olup; %50'lik oranın kabulü ile yasallaşmaktadır. Özgün nitelik taşıyan köylerde uygun yapılaşma şartları belirlemek için oluşturulan köy tasarım rehberleri de planlama araçları arasındadır. Tarım alanı olarak da kullanılan kentsel yayılmayı durdurmak için yapılan yeşil kuşak uygulaması önemli planlama araçlarından biridir. İtalya'da; kırsal alanlarda yaşam kalitesini arttırmak, tarım ve ormancılıkta rekabeti arttırmak ve ekonomik çeşitlilik sağlamak amacıyla Ulusal Strateji Planı ve Ulusal Strateji Çerçevesi geliştirilmiştir. Ülkede kır-kent ilişkisini güçlendirmek amacıyla Forli Casena Bölgesi'nde; kırsal alanda kurulan yerel eylem grupları, merkezi ve bölgesel kurumlarla kurulan ortaklık yapıları, bölgesel düzeyde kurulan turizm destek grubu, toplu taşıma ortaklığı, arazi yönetim kurulu önemli ortaklıklar arasındadır. Fransa'da kırsal alanlarda kullanılan sistemler arasında Entegre Kırsal Planlama Sistemi ve kırsal-kentsel ortaklıklar bulunmaktadır. Entegre Kırsal Planlama Sisteminde hedeflenen, mevcut kaynakları korumak, sürdürülebilir planlama mekanizması geliştirmek, canlılığı arttırmaktır. Kırsal-kentsel ortaklıklardaki amaç ise; kırsal alanları korumak, çevresel sürdürülebilirlik, bölgesel uyumu sağlamak, toprakları korumak, planların koordinasyonunu sağlamak olarak sıralanmaktadır. Kentsel alanlar ile kırsal alanlar arasına yeşil kuşak konulması ile; kentsel yayılmanın kırsal alanlara olan baskısının azaltılacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte kent tarımı uygulaması

da; hem kent ve tarım alanları arasındaki yakınlığı korumak hem de kentsel yayılmayı önlemek açısından geliştirilen bir sistemdir (Çiğdem ve Karaaslan, 2017).

Kırsal planlama açısından incelenen ülkeler irdelendiğinde; kırsal alanlar ile kentsel alanlar arasında tampon bölge oluşturmak, kırsaldaki yaşam kalitesini arttırmak, kırsal alanda sektörel çeşitliliği sağlamak, kırsalda yaşayan insanların taleplerini plana aktarmak, kişiler ve kurumlar arasında ortaklıklar kurmak, tarım alanlarını korumak, kentsel alanların kırsal alanlara olan baskısını azaltmak gibi benzer hedeflerin ve uygulamaların olduğu görülmektedir. Örneğin Amerika'da bulunan çiftçi pazarları ile; üretimde devamlılık ve insanların taze ürünlerle beslenmesi sağlanmakta, böylece kırsal yaşayanların kent ile entegrasyonu arttırılmaktadır.

İncelenen ülkelerde; kırsal alanların korunması ve kırsal planlama vb. konularda yasal dayanağın mevcut olduğu görülmektedir. Bu açıdan Türkiye'de kır ile kent ilişkisini güçlendirecek, kırsal alanların karakterini koruyacak yasal düzenlemelerin yapılması önem teşkil etmektedir.

2.5.6360 Sayılı Kanun Sonrası Türkiye'de Büyükşehirler

Bu bölümde 6360 SK'nın büyükşehirlere; yönetsel, ekonomik ve planlama bakımından olumlu ve olumsuz yöndeki etkileri, detaylı olarak incelenmektedir.

2.5.1. Yönetsel boyut

6360 SK, yerel yönetim sisteminde birçok alanda olduğu gibi idari yapıda da değişiklikler getirmiştir. Büyükşehir belediyelerinin sınırları, il mülki sınırları; ilçe belediyelerin sınırları, ilçe mülki sınırları olmuştur (6360 SK, md. 6). Büyükşehir belediyesi olan 30 ilde il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Bununla birlikte Büyükşehir belediyeleri sınırları içinde yer alan orman köyleri de dâhil olmak üzere köylerin ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılarak; köyler ve beldeler mahalle olarak bağlı buldukları ilçe belediyesine bağlanmıştır (6360 SK, md. 1). Bu değişiklikler sonucunda büyükşehirlerde yerel yönetim birimleri olarak yalnızca büyükşehir ve ilçe belediyeleri bırakıldığı görülmektedir. 6360 SK öncesinde büyükşehir yönetim birimleri arasında yer alan belediye ve köy yönetimleri belirli bir yerleşim alanında, il özel idareleri ise hem yerleşim alanının içinde hem de yerleşim alanının dışında olmak üzere bütün il sınırları içinde faaliyet göstermekteydi. Bunun yanı sıra büyükşehir belediyesi kurulmayan illerde il özel idarelerinin tüzel kişilikleri korunmuştur. Bu durum Türkiye'de il özel idaresi bulunan iller ve bulunmayan iller olarak ikili bir yapı oluşmasına neden olmaktadır.

Avrupa’da ve Kuzey Amerika’da esnek ve çoğulcu metropoliten yönetim modelleri olup; farklı nitelikteki kentsel alanlarda farklı modeller uygulandığı görülmektedir. Metropoliten yönetimlerin il ile bütünleştirildiği Tokyo, Şangay, Pekin, Paris, Madrid, gibi yerlerde kentsel alan il düzeyindedir (Batman, Gül, 2013). Ancak Türkiye’de İstanbul ve Kocaeli gibi yaygın ve yoğun kentleşmenin olmadığı illerde kentsel alanın il bütününe yayılmadığı görülmektedir. Ankara, Eskişehir, Konya gibi illerde, alan büyük ve kırsal alanlar oldukça fazla olduğundan, böyle illerde yeni büyükşehir modelinin uygulanması zor olacaktır.

Çizelge 2.2.’de Türkiye’de 6360 SK öncesi ve sonrasındaki mahalli idare sayıları verilmiştir. Kanun kapsamında 14 ilin büyükşehir belediyesine dönüştürülmesi sonucunda toplam 30 adet ilde büyükşehir il sınırları içinde yer alan 16.140 adet köy mahalleye dönüşmüştür (Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu, 2014).

Çizelge 2. 2. 6360 SK Öncesi ve Sonrası Mahalli İdare Sayıları

Mahalli idareler	6360 SK Öncesi	6360 SK Sonrası
Büyükşehir Belediyesi	16	30
Büyükşehir İlçe Belediyesi	143	519
İl Belediyesi	65	51
İlçe Belediyesi	749	400
Belde Belediyesi	1977	397
İl Özel İdaresi	81	51
Köy	34283	18143
Mahalle	19103	36740

Tarafları arasında Türkiye’nin de yer aldığı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı doğrultusunda; sınır değişikliklerinde halkın oyuna başvurulması gerekmektedir. Bu doğrultuda 6360 SK ile tüzel kişiliği kaldırılan üç yerel yönetim birimi için de o yerleşmelerde yaşayanların oyuna başvurulmamıştır (Keleş, 2013).

İl özel idaresinin kaldırıldığı illerde, bakanlık ve diğer idari kuruluşların yapacakları her türlü yatırım ilgili kurum/kuruluşların mali kaynağını aktarmak şartıyla YİKB tarafından yapılabilecektir (Zengin, 2014). Bu durum 6360 SK ile kurulan YİKB’lerin, il özel idarelerinin idari ve hizmetler bakımından boşluğunu doldurmak için kurulduğunu göstermektedir. Aynı zamanda büyükşehir ve ilçe belediyelerin de il özel idarelerinin yerini dolduramayacağı gerçeği dikkat çekmektedir.

5216 SK ile belirlenen büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki görev ve yetki bölüşümüne de 6360 SK ile düzenleme getirilmiştir. Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin ayrı ayrı görevleri olduğu gibi ortak görevleri de mevcuttur. Bu görevler 5216 SK

üçüncü bölüm 7. Maddesinde “*Büyükşehir ve İlçe Belediyelerinin Görev ve Sorumlulukları*” başlığı altında detaylı bir şekilde belirtilmiş olup; 6360 SK 7. Maddesi ile bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklik kapsamında büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları aşağıdaki çizelge 2.3.’de özetlenmiştir.

Çizelge 2. 3. Görev ve Sorumlulukların Dağılımı

Büyükşehir Belediyesi	İlçe Belediyesi	Büyükşehir ve İlçe
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1/25000, 1/5000 ölçekte nazım imar planı yapmak, yaptırmak onaylamak ▪ 1. Sınıf gayrisihhi müesseselere ruhsat vermek ve denetlemek ▪ Ulaşım ve Toplu Taşıma Hizmetlerini Planlamak ve Koordinasyonu Sağlamak ▪ Trafik düzenlemesi ▪ Yol, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak ▪ Meydan, bulvar, cadde, yol ve sokaklara isim ve numara vermek ▪ Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak ▪ Büyükşehir katı atık planını yapmak, yaptırmak ▪ Su ve kanalizasyon hizmetleri ▪ Mezarlıklar ▪ Afet riski taşıyan binaları yıkmak 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uygulama imar planı yapmak, yaptırmak ▪ Ruhsat ve inşaat kontrolü ▪ Sıhhi işyerlerine ve 2. ve 3. Sınıf gayrisihhi müesseselere ruhsat vermek ve denetlemek ▪ Katı atıkları toplamak ▪ Ara yolları yapmak, yaptırmak ▪ Sınırları içinde kentsel gelişim ve dönüşüm projelerini uygulamak ▪ Sosyal ve kültürel hizmetler sunmak 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İmar denetimi yapmak ▪ Ruhsat vermek ▪ Yeşil alanlar, parklar yapmak ▪ Otopark yapmak, yaptırmak ▪ Yolcu ve yük terminalleri yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettiirmek ▪ Toptancı halleri ve mezbahalar yapmak ▪ Temizlik hizmetleri ▪ Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri sağlamak ▪ Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun korunmasını sağlamak ▪ Yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek ▪ Mesleki eğitim ve beceri kazandırma kursları ▪ Kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak ▪ Defin hizmetlerini yapmak ▪ Sağlık, eğitim, kültür tesisi gibi yapıların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ▪ Tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunmak

6360 SK büyükşehir belediyesinin tanımında yer alan; “...sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan...” ifadesinde büyükşehir belediyelerinin koordinasyonu sağlama görevi vurgulanmıştır. Büyükşehir belediyeleri;

ilçe belediyelerinin birliktelik, uyum ve düzen içinde çalışmalarını sağlamakla görevlidir.

6360 SK'da getirilen düzenlemeler ile alanı yöneten büyükşehir belediyelerine ilişkin yeni bir dönem başlamıştır. Çizelge 2.4.'te de görüldüğü gibi 5216 SK'ya 5747 SK ile yapılan müdahalede büyükşehir belediye sınırları içindeki belde belediyelerinin kapatılması ile yönetimde bütünleştirme dönemine gidildiği görülmektedir (Arıkboğa, 2013).

Çizelge 2. 4. Dönemlere Göre Büyükşehir Belediyelerinin Gelişimi

Yıllar	Dönem Adı
1960-1982	Arayış Dönemi
1984-2004	Kuruluş Dönemi
2004-2008	Yarıçapa Dayalı Genişletme Dönemi
2008-2012	Bütünleştirme Dönemi (Yarıçap içinde sıfır belde belediyesi)
2012 ve Sonrası	Alansal Büyükşehir Modeli (Mülki ölçekte büyükşehir ve ilçe belediyesi ile sıfır belde ve köy)

6360 SK ile il özel idarelerinin, belde belediyelerinin ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması aynı zamanda yerel katılımı ortadan kaldırarak, merkezileştirme eğilimi göstermektedir. Kanun öncesinde il özel idare yönetimlerinde kırsal alanları tanıyan, sorunlarını bilen meclis üyeleri bulunmaktaydı. Büyükşehirler ve ilçe belediyeleri; il özel idareleri, köy yönetimleri kadar kırsal alanları tanımamaktadır. Bununla birlikte 6360 SK öncesinde kırsal alanlarda yaşayanlar sorunlarını, ihtiyaçlarını ve taleplerini kolay bir şekilde bildirebilirken sonrasında bürokrasi artmıştır.

6360 SK ile belediye, köy gibi yönetsel ve mali açıdan sorun yaşayan yönetim birimlerinin iktisadi bakış açısıyla tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Bu hususta yerel yönetimlere özgü temel özelliklerden birinin de küçüklük olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (Zengin, 2013).

Köy tüzel kişiliğinin kaldırılması ile yerelin demokratik anlamda olumsuz etkilendiği, yerelleşmenin karşısında merkezileşme eğiliminin öne çıktığı belirtilmektedir (Koyuncu ve Köroğlu'dan aktaran Erat, 2016). Belli ve Aydın ise merkezileşme kavramını kamu hizmetlerine yönelik politika, karar ve yürütme süreçlerinin merkezi idare ya da merkezi idarenin sevk ve idaresindeki kurum ve

kuruluşlar tarafından yerine getirilmesi olarak tanımlanmış olup; merkezileşme olgusunu örgütsel merkeziyetçilik ve coğrafi merkeziyetçilik şeklinde iki kategoride ele almaktadır. Coğrafi merkeziyetçilik; karar alma ve uygulama yetkisinin, taşra birimlerine ve yerel yönetimlere çok az yetkinin devredilmesi anlamına gelirken; örgütsel merkeziyetçilik ise; karar alma uygulama yetkisinin, en üst konumdaki otorite ya da organda toplanması anlamına gelmektedir. Yerelleşme ise; merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki idari vesayetinin azaltılması ve mali hakların merkezden yerele kayması olarak tanımlanmaktadır. Bu kapsamda 6360 SK'nın bir taraftan yerelleşme anlamında olumlu bir adım iken diğer taraftan yerelin kendi içerisinde bir merkezileşmeye sebep olacağı da ifade edilmektedir (Aydın ve Belli, 2017).

6360 SK ile aslında; yerel özerkliğin ortadan kalkması, merkezileşmenin ağırlık kazanması ve bunun sonucunda ortaya çıkan sorunlar görülmektedir. Gelişmiş dünya ülkelerine bakıldığında yerelleşmeye, küçük yönetim birimlerine söz hakkı vermek gerekirken merkezi yönetimin güçlendirilmesinin, ülkemiz için olumsuz bir adım olduğu düşünülmektedir.

Özetle 6360 SK'nın beraberinde; 5216 ve 5747 SK'larda hem kentsel hem de kırsal alanlarda yaşanan yönetim ile ilgili sorunlara yenilerini getirdiği söylenebilir. Bunalar arasında büyükşehir olan illerde kır-kent ikileminin kalktığı yeni sistemde kademelenmenin nasıl olacağı merak konusudur. Kırsal alanlar kentsel alanlara göre arka planda kalmaktadır. Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve yetki alanlarının genişlemesi, sorumluluklarının artması hizmetlerin etkinliği konusunda sorunlarla karşılaşmakta olduğu gözlemlenmektedir.

2.5.2. Ekonomik boyut

Yerel yönetimlerin kanunlarla belirlenen birçok gelir kaynağı olsa da GBVG'den aldıkları pay önemlidir. 6360 SK ile GBVG'den belediyelere aktarılan paylarda değişiklik yapıldığı için; 6360 SK öncesinde ve sonrasında yerel yönetimlere ayrılan paylar detaylandırılmıştır. 6360 SK ile GBVG'nin yerel yönetimlere dağıtım oranı değişerek GBVG tahsilatı toplamının %1,5'inin büyükşehir dışındaki belediyelere, %4,5'inin büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine, %6'sının büyükşehir belediyelerine, %0,5'inin ise il özel idarelerine verilmesi planlanmıştır. Çizelge 2.5.'te, 6360 SK öncesi ve sonrası GBVG Tahsilatı toplamının büyükşehir belediyeleri, büyükşehirlerdeki ilçe belediyeleri, büyükşehir dışındaki belediyeler ve il özel idareleri arasındaki paylaşım oranlarının değişimi belirtilmektedir (6360 SK, md. 25).

Çizelge 2. 5. 6360 SK Öncesi ve Sonrası Büyükşehir Belediyelerinin GBVG Payları

Mahalli İdare Türü	6360 SK Öncesi GBVG Tahsilatının Paylaşımı	6360 SK Sonrası GBVG Tahsilatının Paylaşımı
Büyükşehir Belediyeleri	%5	%6
Büyükşehir İlçe Belediyeleri	%2,5	%4,5
Büyükşehir Olmayan Belediyeler	%2,85	%1,5
İl Özel İdareleri	%1,15	%0,5
Toplam	%11,5	%12,5

GBVG tahsilâtı toplamından büyükşehir belediyelerine ayrılan %6'lık payın; %60'ı doğrudan büyükşehir belediyesine aktarılır. Kalan %40'lık kısmın; %70'i nüfusa, %30'u ise yüzölçümü esas alınarak büyükşehir belediyeleri arasında dağıtılacaktır (6360 SK, md. 26).

GBVG tahsilatı toplamından büyükşehirlerdeki ilçe belediyelere ayrılan %4,5'lik payın; %90'lık kısmı ilçelerin nüfusuna, %10'luk kısmı ise ilçelerin yüzölçümüne göre dağıtılacaktır. Büyükşehir belediye sınırları içinde GBVG tahsilâtı toplamı üzerinden büyükşehir ilçe belediyelerine ayrılan payların %30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılacaktır. (6360 SK, md. 27) (Bkz. Çizelge 2.6.).

Çizelge 2. 6. 6360 SK Öncesi ve Sonrası Büyükşehir İlçe Belediyelerinin GBVG Payları

6360 SK öncesi	6360 SK Sonrası
Türkiye genelindeki GBVG'nin %2,50'si büyükşehir sınırları içindeki ilçe belediyeleri için ayrılmaktadır.	Türkiye genelindeki GBVG'nin %4,50'si büyükşehir sınırları içindeki ilçe belediyeleri için ayrılmaktadır.
%2,50 pay nüfus esasına göre büyükşehir ilçe belediyelerine aktarılmaktadır. Bu payın; <ul style="list-style-type: none"> ▪ %60'ı doğrudan ilçe belediyesi payı ▪ %30'u büyükşehir belediye payı ▪ %10'u Su ve Kanalizasyon İdareleri Payı olarak dağıtılmaktadır. 	%4,50 payın; %90'ı nüfus esasına, %10'u yüzölçümüne göre büyükşehir ilçe belediyelerine aktarılmaktadır. Bu payın; <ul style="list-style-type: none"> ▪ %60'ı doğrudan ilçe belediyesi payı ▪ %30'u büyükşehir belediye payı ▪ %10'u Su ve Kanalizasyon İdareleri Payı olarak dağıtılmaktadır.

6360 SK doğrultusunda GBVG tahsilatından il özel idareleri kaldırılan büyükşehir belediyelerine verilen payın artması ve bu payların nüfus ve coğrafi kriterlere göre dağıtılması ile daha adil bir paylaşım ortamı oluşturulmuştur. Ancak önemli olan bu artışın yerel hizmetlerin sunumunda yeterli olup olmayacağıdır. Bununla birlikte yukardaki çizelgede de görüldüğü gibi büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir

ilçe belediyelerinin GBVG'den aldıkları paylar artarken, büyükşehir olmayan belediyeler ve il özel idarelerinin payları büyük oranda azalmıştır. Bu illerin gelirlerinde meydana gelen azalma; gelişmelerini ve hizmet sunma durumlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Aynı zamanda iller arasında eşitsizliği meydana getirmektedir (Saatçi, 2016).

6360 SK ile tüzel kişiliği kaldırılan köylerde, emlak vergisi ile vergi, harç ve katılım payları altı yıl süreyle (31.12.2020 tarihine kadar) alınmayacak olup; bu yerlerde içme ve kullanma suları için alınacak ücret altı yıl süreyle en düşük tarifenin % 25'ini geçmeyecek şekilde belirlenmiştir. Tüzel kişiliği kaldırılarak tek mahalleye dönüştürülen beldelerde içme ve kullanma suları için alınacak ücret beş yıl süreyle en düşük tarifenin %50'sini geçmeyecek şekilde belirlenmiştir. İstanbul ve Kocaeli dışındaki büyükşehir, büyükşehir ilçe belediyeleri ve bağlı idareler yatırım bütçelerinin %10'unu 10 yıl boyunca mahalleye dönüşen yerleşimlerin altyapı hizmeti için kullanacaklardır. 6360 SK ile belediyelerin otoparkla ilgili gelirlerinin büyükşehir belediyelerine aktarılacağı ve bu gelirin tasdikli plan ve beş yıllık imar programına göre hazırlanan kamulaştırma projesi karşılığında otopark tesisi için gerekli arsa alımları ile bölge ve genel otoparkların inşası dışında kullanamayacağı eklenmiştir (6360 SK, md. 11).

6360 SK ile mahalleye dönüşen köy yerleşmelerinden emlak vergisi, yol katılım payı, içme ve kullanma suları ücretleri, ruhsat harçları, çöp vergisi ve diğer vergilerin alınacak olması dar gelirlili insanları zorlayacaktır (Çukurçayır vd. 2014). Türkiye'deki kırsal alanların en büyük sorunu yoksulluk, yoksunluk ve göçtür. Bu kanun kırsal alanlarda yoksullukla mücadele etmekte olan insanların hayat şartlarını güçleştirmektedir.

6360 SK gerekçeleri arasında büyükşehir belediyelerinin alan olarak büyüklüklerinin ölçek ekonomilerinden yararlanmaya elverişli olmadığı ifade edilmektedir. Ölçek ekonomisi, *“üretilen ürün miktarı arttıkça, birim maliyetlerde azalma olması”* anlamına gelmektedir. Kıyas yoluyla kamu yönetiminde de uygulanan bu kavramın; 6360 SK ile ölçeğin büyütülmesi ile kazançlardan yararlanma şansının artacağı, büyükşehir belediyelerinin sınırlarının il sınırlarına genişletilmesiyle üretilen mal ve hizmetlerin maliyetinde düşüşler olacağı varsayılmıştır. Yine 6360 SK ile köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılması taşınır ve taşınmaz mallarının ellerinden alınması, içme ve kullanma suları için ücret ödeyecek olmaları ve bunun sonucunda tarımsal etkinliğin güçleşmesi, artan vergiler ve harçlar kırsal alanlarda yaşamı zorlaştıracaktır.

Merkezdeki belediyenin çeperlerde bulunan köylere hizmet götürecektir olması hizmetlerin birim maliyetlerinde artışa neden olmaktadır. Köyde yaşayanlar için de merkezdeki kamusal hizmetlere ulaşmak maliyetli ve zor olmaktadır (Keleş, 2013).

2.5.3. Planlama boyutu

5216 SK'da İstanbul ve Kocaeli illerinde büyükşehir belediye sınırlarının il sınırları ile çakıştırılarak kentte imar bütünlüğünün sağlanmasını amaçladığından planlama kaygısı ile yapıldığı söylenebilir. Örneğin İstanbul'da kentleşmenin çok hızlı geliştiği ve günümüzde tüm ilin kentsel alanlara dönüştüğü görülmektedir. 6360 SK'da ise 30 ilin fiziki yerleşme durumları dikkate alınmadan illerin büyükşehir belediyesine dönüştürülerek, belediye sınırlarının il sınırlarına kadar genişletilmesi akıllara; çeperlerdeki alanların imara açılarak rant oluşturulmasını getirmektedir. Ayrıca 6360 SK ile günümüzde plan yapmada karşılaşılan kurumsal yapı karmaşası, kademeli birlikteliğin sağlanamaması gibi sorunlara çözüm ve öneri getirilmemiştir. Bu nedenlerle bu kanun planlama kaygısı taşımamaktadır.

Kanuna kent ve kır planlamasında bütünsellik sağlamak ve kırdaki gelişigüzel yapılaşmanın önüne geçmek açısından bakıldığında olumlu gibi gözükse de büyükşehirlerin kıra yabancı olduğu gerçeği de göz ardı edilmemelidir.

Kalkınma Bakanlığı ve Kalkınma Ajansları tarafından hazırlanan tek ili kapsayan ve birden çok ili kapsayan bölge planları ile büyükşehir belediyeleri tarafından hazırlanacak olan İl Çevre Düzeni Planları ve Nazım İmar Planları arasında karmaşa yaşanacaktır. Bununla birlikte aynı alan için hem Çevre ve Şehircilik Bakanlığı hem Büyükşehir Belediyeleri, Çevre Düzeni Planı hazırlayacaktır. Bu planlarda aynı alanlara yönelik farklı kararların getirilmesi de sorun yaratacaktır. 6360 SK'nın eksikliklerinden bir tanesi de bu sorunların çözümüne ilişkin bir karar getirilmemiş olmasıdır. Büyükşehir sınırları içinde ilçe belediyeleri tarafından yapılan Uygulama İmar Planı Büyükşehir Belediyeleri tarafından değiştirilebilmektedir (5216 SK, md 7). 6360 SK; planlama alanının büyükşehirlerde yerel düzeyde plan yapan belde belediyelerinin kapatılarak, belde belediyelerinin planlama yetkileri ilçe ve büyükşehir belediyelerine verilmiştir. Büyükşehir belediyelerinin planlamadaki merkezi yapısını kuvvetlendirmiştir. Planlamaya yerel halkın katılımının sağlanması önem arz etmektedir. İnsanların yaşadığı çevreleri ve kendi taşınmazları ile ilgili karar alma sürecinde bulunabilmeleri gerekmektedir. Ancak yönetimde olduğu gibi planlama konusunda da otoriter bir yapı oluşturulmaktadır. 6360 SK da bu konu ile ilgili karar getirilmemiştir (Ersoy, 2013).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu tezin amacı; Elmadağ İlçesi'nde 6360 SK ile mahalle statüsüne getirilen yerleşmelerde; kanunun yönetsel, ekonomik ve planlama yönünden olumlu ve olumsuz etkilerini ortaya koymaktır.

Çalışma alanı Ankara Elmadağ İlçesi orman köylerini içerdiği için, öncelikle Ankara İlinin genel özelliklerine değinilmekte ve 6360 SK'nın Ankara İli'ne olan etkileri de ele alınmaktadır.

Elmadağ İlçesi sınırları içerisinde 6360 SK öncesinde 23 adet mahalle ve 7 adet orman köyü bulunmaktaydı. Bu kapsamda çalışmanın evrenini; Elmadağ İlçesi'nde yer alan ve 6360 SK öncesinde orman köyü iken ile sonrasında mahalleye dönüştürülen Edige, Karacahasan, Kuşçuali, Taburlar, Deliler, Aşağıkamışlı ve Yukarıkamışlı mahalleleri oluşturmaktadır.

6360 SK'nın, kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte geçen altı yıllık süre içerisinde bu mahallelerdeki yansımaları; anketler ve görüşmeler doğrultusunda tespit edilmeye çalışılmış; elde edilen veriler, araştırma çerçevesinde oluşturulan gruplar bağlamında analiz edilmiştir. Bu evren kapsamında, kanunun kırsal alanlara olan etkileri, üç farklı grupta irdelenmektedir. Bu grupların tanımı ve bu gruplardan veri toplama yöntemi şu şekildedir;

(1) Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Elmadağ İlçe Belediyesi'nin farklı birim yetkililerinden oluşan grup;

İdari yetkililerle yüzyüze görüşmelerin sonuçlarını içeren bu grupta; kurumların yönetsel açıdan kapasitesinin tespit edilmesi, kırsala yönelik yatırım programları, 6360 SK'ya ve kırsala yönelik düşünceleri hakkında bilgi edinilmeye çalışılmıştır.

Çizelge 3. 1. Görüşülen kurumlar ve kişi sayısı

Kurum	Birimi	Görüşülen Kişi Sayısı
Ankara Büyükşehir Belediyesi	İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı İmar ve Çevre Düzeni Planlama Şube Müdürlüğü	3
	Kırsal Hizmetler ve Mezarlıklar Dairesi Başkanlığı Kırsal Kalkınma Şube Müdürlüğü	2
Elmadağ İlçe Belediyesi	İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	2
	Fen İşleri Müdürlüğü	1
Toplam		8

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, İmar ve Çevre Düzeni Planlama Şube Müdürlüğü ve Kırsal Hizmetler ve Mezarlıklar Dairesi

Başkanlığı, Kırsal Kalkınma Şube Müdürlüğü yetkilileri ile görüşme yapılmıştır. İmar ve Çevre Düzeni Planlama Şube Müdürlüğü'nde Şube Müdürü ve Şehir Plancısı olarak görev yapmakta olan üç yetkili ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Kırsal Kalkınma Şube Müdürlüğü'nde ise Ziraat Mühendisi olarak görev yapmakta olan iki kişi ile görüşme yapılmıştır. Elmadağ İlçe Belediyesi'nde; Fen İşleri Müdür Yardımcısı ile İmar ve Şehircilik Müdürü ve Şehir Plancısı olarak görev yapmakta olan toplam üç kurum yetkilisi ile görüşme yapılmıştır.

(2) Mahalle muhtarlarından oluşan grup;

Elmadağ İlçesi sınırları içerisinde yer alan ve 6360 SK öncesinde orman köyü, günümüzde ise mahalle olan 7 adet yerleşme, Tabakalı Örneklem grubunu oluşturmakta olup bu mahallelerin muhtarları ile yüzyüze yapılan anket görüşmelerinin sonuçlarını ve analizini kapsamaktadır.

(3) Hane halkından oluşan grup;

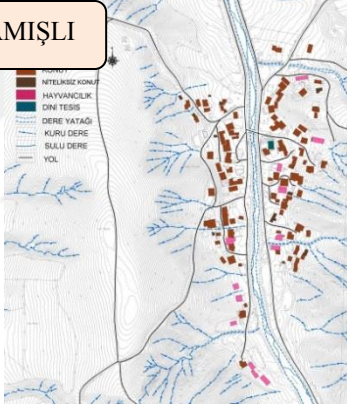
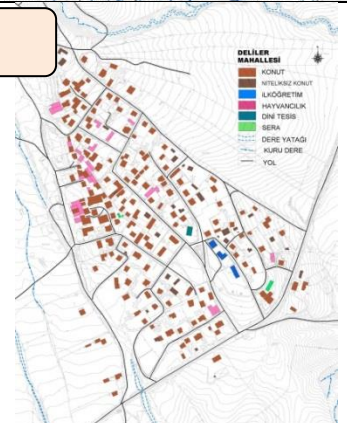
Bu grupta da; Elmadağ İlçesi sınırları içerisinde yer alan ve 6360 SK öncesinde orman köyü, günümüzde ise mahalle olan 7 adet yerleşme, Tabakalı Örneklem grubunu oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında, bu 7 mahalle kapsamındaki her bir konutta birebir anket yapılması, mahalleleri temsil edecek sayıda örneklem seçilmesi hedeflenmiştir. Ancak mahallelere farklı gün ve saatlerde anket yapmak amacıyla gidilmesine rağmen, konutlarında ulaşılamayan hane halkı ile anket yapılamamıştır. Bu nedenle Çizelge 3.2'de de görüldüğü üzere; gerçekleştirilen anket sayıları, örneklem/evren oranı açısından mahalle nüfuslarına göre eşit dağılmamaktadır. 7 mahalleden oluşan çalışma alanında; örneklem seçimine gidilmesine rağmen birçok kişinin kayıtlı adreslerde ikamet etmemesi çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Hane halkı ve muhtarlar ile yapılan anketler; (1)sosyo-demografik ve ekonomik yapıyı ölçmeye yönelik olgusal ve davranış soruları (2)6360 SK hakkındaki görüşlerini ölçmeye yönelik bilgi soruları ve (3)yaşanılan çevre-memnuniyet düzeyini ölçmeye yönelik tutum ve inanç soruları olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde yaş, cinsiyet, medeni durum, memleket, konutta yaşayan kişi ve aile sayısı, eğitim durumu, meslek, gelir durumu, konutun mülkiyet durumu, araç ve arazi sahipliliği, hayvan sahipliliği ve kent içi hareketlilik durumuna ilişkin sorular bulunmaktadır. Bu sorularla amaçlanan; anket yapılan kişilerin mevcut ekonomik, demografik ve sosyal yapısının incelenerek, kişilerin genel profilleri hakkında bilgi sahibi olmak amaçlanmıştır. İkinci bölümde; anket yapılan kişilerin 6360 SK hakkında bilgi sahibi olup olmadığı, olumlu ve olumsuz düşünceleri, yönetsel anlamda eski ve yeni idari

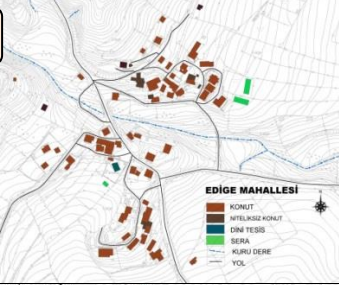
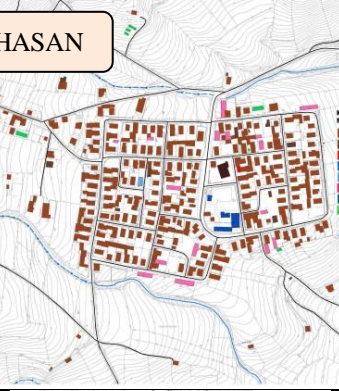
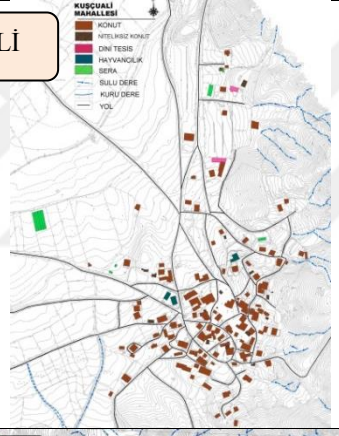
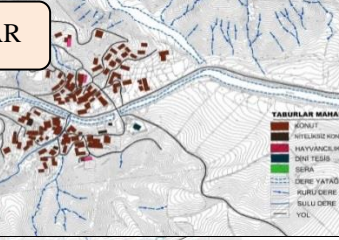
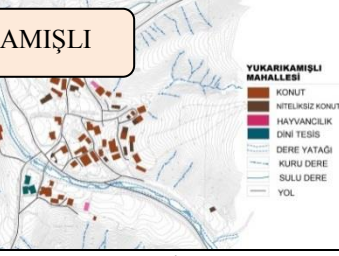
yapılanmanın etkileri, kanun sonrası yapılan yatırımlar ve planlamaya yönelik sorular bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise anket yapılan kişilerin, 6360 SK öncesi ve sonrasında, yaşanan çevreden memnuniyet düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Köy tüzel kişiliklerine son verilmesiyle görev ve yetkileri kısıtlanan, muhtarlara yönelik anket çalışmasında; hane halkına yöneltilen sorulara ek olarak 6360 SK kapsamında karşılaştıkları sorunlar ile yönetsel, ekonomik ve planlama açısından kanundan beklentilerini ölçmeye yönelik sorular da yöneltilmiştir.

Çalışma kapsamında; 96 adet hane halkı ve 7 mahalle muhtarı anketi olmak üzere toplam 103 adet anket yapılmış olup Çizelge 3.2.'de mahallelere göre yapılan anketlerin dağılımı görülmektedir.

Çizelge 3. 2. Anket Sayılarının Mahallelere Göre Dağılımı

Mahalle Haritası	Nüfus (2017)	Anket Yapılan Kişi Sayısı	Oran (%)
<p>AŞAĞIKAMIŞLI</p> 	192	13	6,77
<p>DELİLER</p> 	222	12	5,41

Çizelge 3.2.'nin devamı

EDİGE	 <p>EDİGE MAHALLESİ</p> <ul style="list-style-type: none"> KONUT NİTELİKSİZ KONUT DİNİ TESİS SERA KURU DERE YOL 	83	12	14,46
KARACAHASAN	 <p>KARACAHASAN MAHALLESİ</p> <ul style="list-style-type: none"> KONUT NİTELİKSİZ KONUT HAYVANCILIK SAGLIK OCAĞI DİNİ TESİS SERA KURU DERE SULU DERE YOL 	251	37	14,74
KUŞÇUALI	 <p>KUŞÇUALI MAHALLESİ</p> <ul style="list-style-type: none"> KONUT NİTELİKSİZ KONUT DİNİ TESİS HAYVANCILIK SERA SULU DERE KURU DERE YOL 	167	9	5,39
TABURLAR	 <p>TABURLAR MAHALLESİ</p> <ul style="list-style-type: none"> KONUT NİTELİKSİZ KONUT HAYVANCILIK DİNİ TESİS SERA DERE YATAĞI KURU DERE SULU DERE YOL 	164	9	5,49
YUKARIKAMIŞLI	 <p>YUKARIKAMIŞLI MAHALLESİ</p> <ul style="list-style-type: none"> KONUT NİTELİKSİZ KONUT HAYVANCILIK DİNİ TESİS DERE YATAĞI KURU DERE SULU DERE YOL 	41	11	26,83
Toplam		1120	103	9,20

Anket dökümleri, SPSS programı kullanılarak yapılmıştır. Yapılan anket analizleri ve görüşmelere ilişkin değerlendirmeler, her bölümün kendi içinde ve diğer bölümler ile karşılaştırması yapılarak verilmiştir.

Çapraz tablo analizleri yapılırken seçilen değişkenlerde; insanların memnun olma durumlarında; yönetenlere olan mesafenin, aldıkları belediye hizmetlerinin, köylerin mahalleye dönüşmesinin etkisi olup olmadığını yani yönetsel ve ekonomik durumun memnuniyet düzeylerini etkileyip etkilemediğini tespit etmek amaçlanmıştır. Mahallelerinde imar planı yapılmasını istemelerinin eğitim düzeylerine bağlı olup olmadığı sorgulanarak insanların planlama hakkındaki düşüncelerinin, bilgilerinin eğitim seviyesine göre değişip değişmediğini öğrenmek amaçlanmıştır.

Hane halkı anketlerinde yapılan çapraz tablo analizleri kapsamında; mahallelerin Elmadağ Belediyesine olan mesafesinin memnuniyet düzeyine etkisi olup olmadığı, belediye hizmetlerinin memnuniyet düzeyine etkisi olup olmadığı, eğitim düzeyinin imar planı yapılması isteğine etkisi olup olmadığı ve eğitim düzeyin kanun hakkında bilgi sahibi olunmasına etkisi olup olmadığı tespit edilmiştir. Muhtar anketlerinde yapılan çapraz tablo analizleri kapsamında; köylerin mahalleye dönüşmesinin memnuniyet düzeyine etkisi olup olmadığı, eğitim düzeyinin imar planı yapılması isteğine etkisi olup olmadığı, belediye hizmetlerinin memnuniyet düzeyine etkisi olup olmadığı tespit edilmiştir.

3.1.6360 Sayılı Kanunun Ankara'ya Etkileri

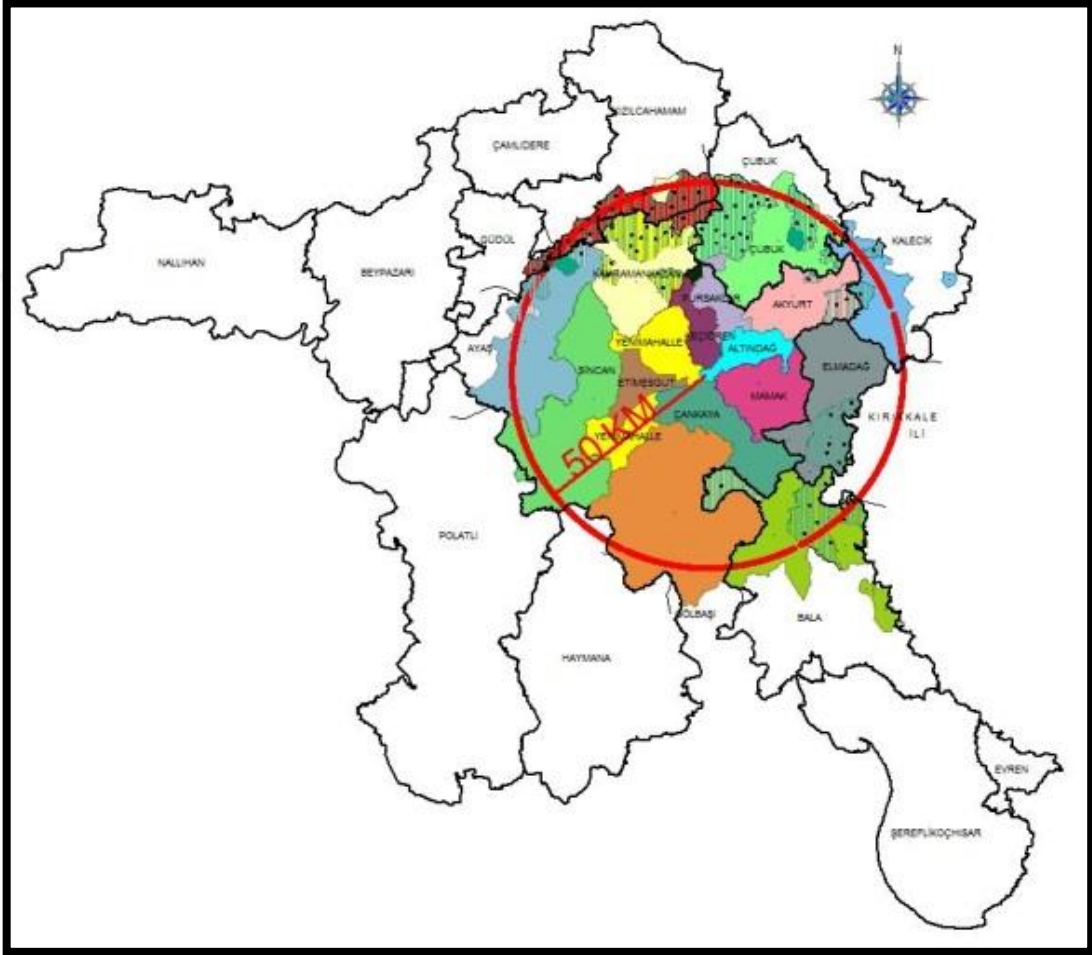
6360 SK'nın Ankara iline olan etkileri; yönetsel, ekonomik ve planlama yönünden incelenmiştir. Ankara kentinin makroformu; yapılan planlar, değişik dönemlerde alınan kararlar doğrultusunda, zaman içinde değişime uğramıştır. Kırsal alanları da etkileyen bu değişimler; üst ölçekli planlar ele alınarak çalışma kapsamında özetlenmiştir.

3.1.1. Yönetsel etkileri

Ankara ilinde büyükşehir belediyesi kurulduğunda Altındağ, Çankaya, Yenimahalle, Mamak, Keçiören metropol ilçeleri büyükşehir belediye sınırları içinde yer almaktaydı(Şekil 3.1). Bu ilçelere bağlı köyler ve belediye teşkilatlı yerleşmeler ise büyükşehir belediyesinin hizmet sınırları dışındaydı (Özçağlar, 2015).

Ankara'nın büyükşehir belediye sınırı; 5216 SK'da valilik yapısı merkez alınarak çizilen 50 kilometre yarıçaplı alanı kapsamaktaydı. Tez kapsamında üretilen şekil 3.1'de görüldüğü gibi bu daire içinde; Akyurt, Altındağ, Çankaya, Elmadağ, Kahramankazan, Keçiören, Mamak, Sincan, Yenimahalle ilçe idari sınırlarının tamamı

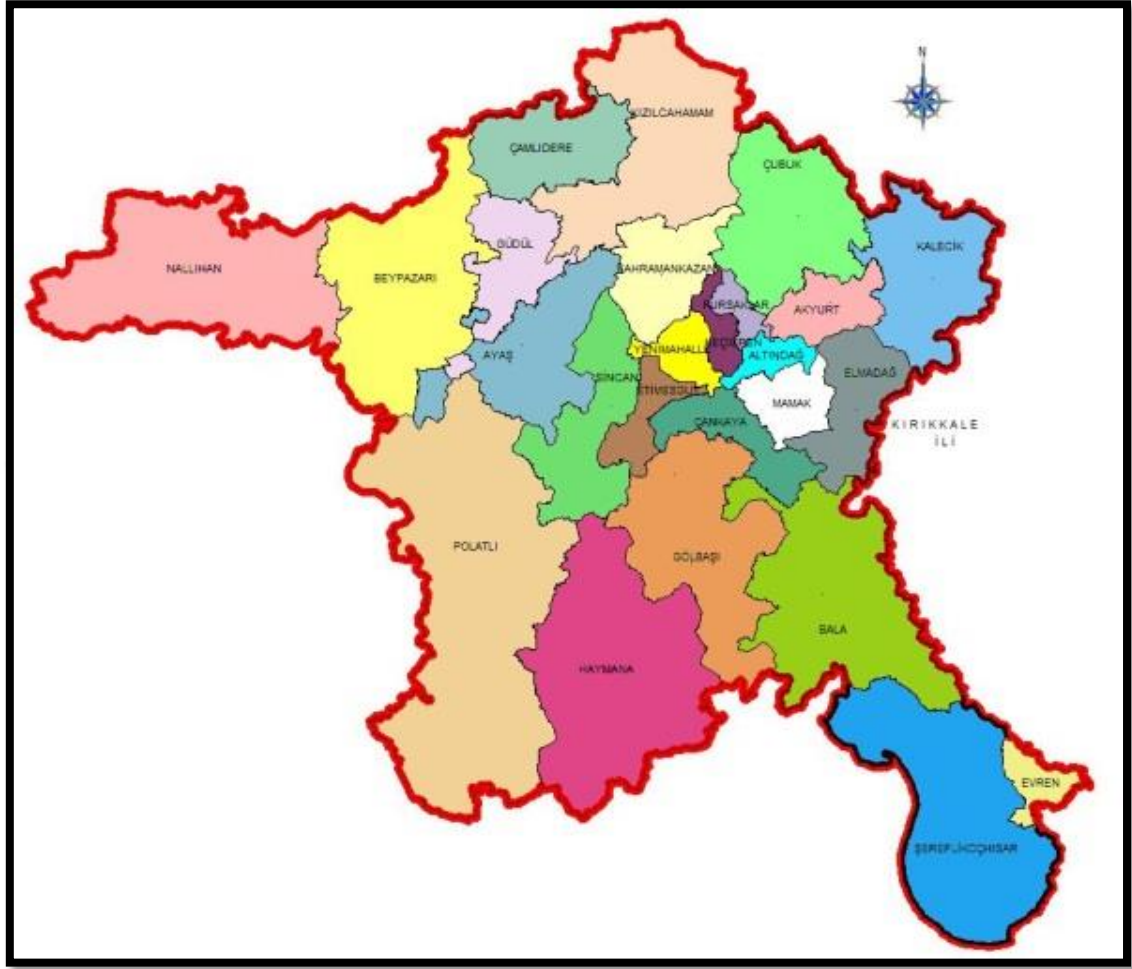
ile Ayaş, Bala, Çubuk, Etimesgut, Gölbaşı, Kalecik ve Porsaklar ilçelerinin bir kısmı olmak üzere 16 adet ilçe belediyesi ve 21 adet ilk kademe belediyesi olmak üzere toplam 36 adet belediye Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırını oluşturmaktaydı. Bu kapsamda Büyükşehir Belediyesinin sınırı 5216 ve 5747 SK'lar uyarınca 662.445 hektarlık alanı kapsamaktaydı. Bununla birlikte 86 adet orman köyü Ankara Büyükşehir Belediyesi Mücavir Alanı'nı oluşturmuştur (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017).

Şekil 3. 1. 5216 ve 5747 SK'ya Göre Ankara Büyükşehir Belediye Sınırı

6360 SK, Ankara ilinin yönetsel yapısında da birtakım değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Ankara ili mülki sınırları içinde bulunan orman köyleri de dâhil olmak üzere köylerin ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Ankara ilinin büyükşehir belediye sınırı il mülki sınırı, ilçe belediyelerin sınırları ise ilçe mülki sınırı olmuştur. Tez kapsamında üretilen şekil 3.2.'de de görüldüğü gibi, 6360 SK ile Ankara büyükşehir belediyesi sınırlarına; Beypazarı, Çamlıdere, Evren, Haymana, Gölbaşı, Kızılcahamam, Nallıhan, Şereflikoçhisar ve Polatlı olmak üzere 9 adet ilçenin de katılmasıyla büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan ilçe sayısı 16'dan 25'e

yükselmiş olup; büyükşehir belediye sınırı yüzölçümü 2.557.594 hektar olmuştur (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017).

Şekil 3. 2. 6360 SK Sonrası Ankara Büyükşehir Belediye Sınırı

6360 SK ile Ankara Büyükşehir Belediyesinin hem görevleri artmıştır hem de hizmet götüreceği alan 3,8 kat büyümüştür. Bu durum, köyden mahalleye dönüşen uzak yerleşimlere; merkez ile eşit, etkin, verimli ve zamanında hizmet götürülmesi sorunlarının oluşabileceği yönünde akıllarda soru işareti bırakmaktadır.

6360 SK, Ankara ilinin idari yapısını da etkilemiştir. Birçok köy ve belde belediyesi mahalleye dönüşmüş, bazı mahalleler birleştirilmiştir. Ankara ilinde bulunan 672 adet köyün ve 20 adet belde belediyesinin mahalleye dönüşmesiyle mahalle sayısı toplam 1.433'e ulaşmıştır. (TÜİK, 2018). Düzenleme sonrası Ankara'nın yönetsel yapısının büyükşehir ve ilçe belediyelerinden oluştuğu görülmekte olup Çizelge 3.3.'de 6360 SK ile öncesi ve sonrasındaki köy, mahalle ve belediye sayıları yer almaktadır.

Çizelge 3. 3. 6360 SK Öncesi ve Sonrası Ankara İlinin Köy, Mahalle ve Belediye Sayıları

İlçe	6360 SK Öncesi			6360 SK Sonrası	
	Köy Sayısı	Mahalle Sayısı	Belediye Sayısı (İlçe/Belde)	Mahalle Sayısı	Belediye Sayısı
Akyurt	3	23	1	26	1
Altındağ	-	56	1	38	1
Ayaş	13	22	2	33	1
Bala	35	21	2	55	1
Beypazarı	64	19	4	78	1
Çamlıdere	41	7	1	48	1
Çankaya	-	116	1	124	1
Çubuk	47	36	1	84	1
Elmadağ	7	23	1	30	1
Etimesgut	-	28	1	33	1
Evren	9	4	1	13	1
Gölbaşı	7	47	1	54	1
Güdül	23	12	4	31	1
Haymana	67	17	6	78	1
Kalecik	37	20	1	57	1
Kahramankazan	15	31	1	48	1
Keçiören	-	51	1	51	1
Kızılcahamam	104	7	2	109	1
Mamak	-	66	1	66	1
Nallıhan	75	14	3	82	1
Polatlı	82	13	1	95	1
Pursaklar	-	18	1	21	1
Şereflikoçhisar	43	28	5	63	1
Sincan	-	57	1	59	1
Yenimahalle	-	66	1	57	1
Toplam	672	802	45	1433	25

Ankara Büyükşehir Belediyesinin ilçelere olan uzaklığı Çizelge 3.4.'te belirtilmiş olup en uzak ilçe 174 km olan Evren ilçesidir (Karayolları Genel Müdürlüğü, 2018).

Çizelge 3. 4. Ankara Büyükşehir Belediyesinin İlçelere Uzaklığı

İlçe	Uzaklık (Km)	İlçe	Uzaklık (Km)
Akyurt	34	Haymana	75
Altındağ	3	Kalecik	67
Ayaş	57	Kahramankazan	46
Bala	68	Keçiören	6
Beypazarı	99	Kızılcahamam	77
Çamlıdere	104	Mamak	9
Çankaya	5	Nallıhan	158
Çubuk	40	Polatlı	77
Elmadağ	41	Pursaklar	13
Etimesgut	17	Şereflikoçhisar	147
Evren	174	Sincan	24
Gölbaşı	19	Yenimahalle	4
Güdül	89	-	-

Ankara ilinin yüzölçümünün büyük olması bütün ilçelerdeki sorunlara zamanında müdahale edip çözüm bulması konusunda akıllarda soru işareti bırakmaktadır.

6360 SK ile il özel idareleri ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması ile yönetim birimleri azaltılmıştır. Yerel yönetimlerin yetki, görev ve sorumlulukları artırılmıştır. Ancak önemli olan kurumların bu sorumlulukları gerçekleştirebilecek kapasite ve donanımına sahip olup olmadıklarıdır. Bununla birlikte metropoliten yönetişimde, yönetsel verimlilik kapsamında başta şeffaflık, hesap verebilirlik, katılım ve buna benzer ilkeleri benimsemek gerekmektedir.

3.1.2. Ekonomik etkileri

6360 SK ile Ankara Büyükşehir Belediyesinin gelirlerinde artış olmuştur. Bunlar arasında bulunan gelirler aşağıda belirtilmektedir.

- GBVG tahsilâtı toplamından alınan pay artmıştır.
- 31.12.2020 tarihinden sonra mahalleye dönüşen köy yerleşimlerinden; emlak vergisi ve diğer vergiler, harç ve katılım payları, içme suyu ücretleri alınacaktır (Bu yerlerde içme ve kullanma suları için alınacak ücretin 6 yıl süreyle en düşük tarifenin %25'ini geçmeyeceği belirlenmiştir).
- Otopark gelirleri (ilçe belediyelerinin otopark gelirleri de büyükşehir belediyesine aktarılacaktır).

İlçe belediyelerin otoparklardan elde ettikleri gelirler; il için gereken otopark ihtiyacının karşılanması amacıyla büyükşehir belediyelerine aktarılacaktır. Otopark gelirlerinin yalnızca otopark için gerekli arsa alımları ile bölge ve genel otoparkların

yapımında kullanılacaktır. Elde edilen gelirlerin siyasi baskıdan ve denetim zafiyetinden dolayı bu gelirlerin yalnızca otopark için kullanılacağı şüphe uyandırmaktadır (Zengin, 2013).

Büyükşehir belediyelerine 6360 SK ile ek gelir sağlanması ile birlikte dağıtım kriterlerine yüzölçümü kriterinin eklenmesi yüzölçümü büyük oranda genişleyen büyükşehir belediyeleri için sınırlara yeni eklenen alanlara hizmet götürülmesi bakımından önem taşımaktadır. Yeni düzenleme ile görev, yetki ve sorumlulukları artan Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne GBVG tahsilatı toplamından ayrılacak olan pay Çizelge 3.5.'te de görüldüğü gibi %2,43 oranında artış göstermiştir (Demir, 2013).

Çizelge 3. 5. GBVG'den 6360 Öncesi ve Sonrası Alınacak Pay

Belediye	Mevcut Durumda Aldığı Pay (TL)	Değişiklik Sonrasında Alacağı Pay (TL)	Fark (TL)	Değişim Oranı (%)
Ankara	1.328.271,000	1.360.497,233	32.226,233	2,43

Büyükşehir Belediyeleri de dâhil olmak üzere yerel yönetimlere mali kaynak sağlanırken, konu ile ilgili görüş ve önerilerinin alınması ve bununla birlikte hizmet maliyetlerindeki artışların da hesaba katılması olumlu sonuçlar doğuracaktır (Özer, 2013).

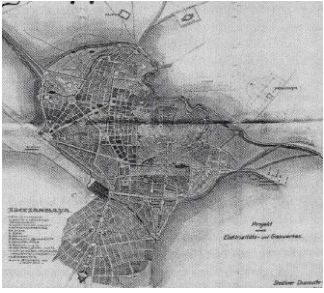

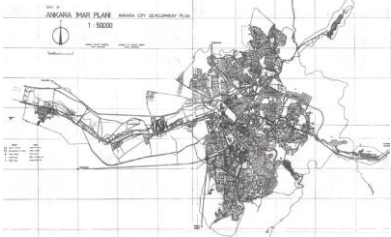

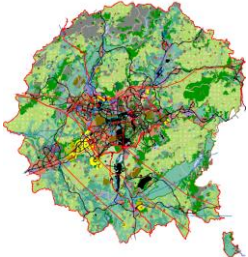

GBVG tahsilatı toplamından büyükşehir belediyelerine ayrılan payın artırılması, mahalleye dönüşen köylerden vergi alınması, otopark ücretleri belediyelerin gelirlerini arttıracak önemli gelişmelerdir. Ancak bu gelirlerin mahalle statüsü kazanan köylere ve mevcut mahallelere götürülmesi gereken standart hizmet ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamayacağı ve bu konuda söz konusu 6360 SK'da değişiklik olup olmayacağı önümüzdeki yıllarda değerlendirilebilecektir.

3.1.3. Planlamaya etkileri

Ankara'da 1965 yılında Metropolitan Alan Nazım Plan bürolarının kurulmasıyla birlikte metropoliten planlama deneyimleri başlamıştır. 1995 yılında mülga Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından hazırlanan 1/100.000 ölçekli Ankara İli Nazım Plan Gelişme Sahası Planı onaylanmıştır. Bu plan doğrultusunda 1/25.000 ve 1/5.000 ölçekte kısmi planlar hazırlanmıştır (Tekel, 2000).

Çizelge 3.6.'da Ankara ili için 1924 ve 2017 yılları arasında hazırlanan üst ölçekli planlara ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Çizelge 3. 6. Ankara ili üst ölçekli planlar

	Plan Adı	Plan Ölçeği	Plan dönemi	Planlama Alanı (Hektar)
	Lörcher Planı	1/10.000	1924-1932	700
	Jansen Planı	1/125.000	1932-1957	1.500
	Yücel-Uybadin Planı	1/50.000	1957-1970	12.000
	1990 Nazım Planı	1/50.000	1970-2006	43.250
	2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı	1/25.000	2006-2017	855.000
	2038 Ankara Çevre Düzeni Planı	1/100.000	2017-2038	2.557.576

Çizelge 3.6’da da görüldüğü üzere 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı 5216 SK gereği Ankara il sınırları içerisinde bulunan 16 ilçe merkezini ve bu 16 ilçeden bazılarının kimi kısımlarını kapsarken, 6360 SK ile birlikte Ankara il sınırları içerisinde bulunan 25 ilçenin tamamı büyükşehir belediyesi belediye sınırları içerisine girmiş olup 2038 yılı hedefli Ankara Çevre Düzeni Planı, Ankara ilinin tamamını kapsamaktadır. 2017 yılında Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı tarafından yapılan 2038 Ankara Çevre Düzeni Planı’nın 25 ilçenin tamamını kapsadığı görülmektedir. Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırının il sınırına kadar genişletilmiş olması planlamada bütünlüğün sağlanması açısından önemlidir.

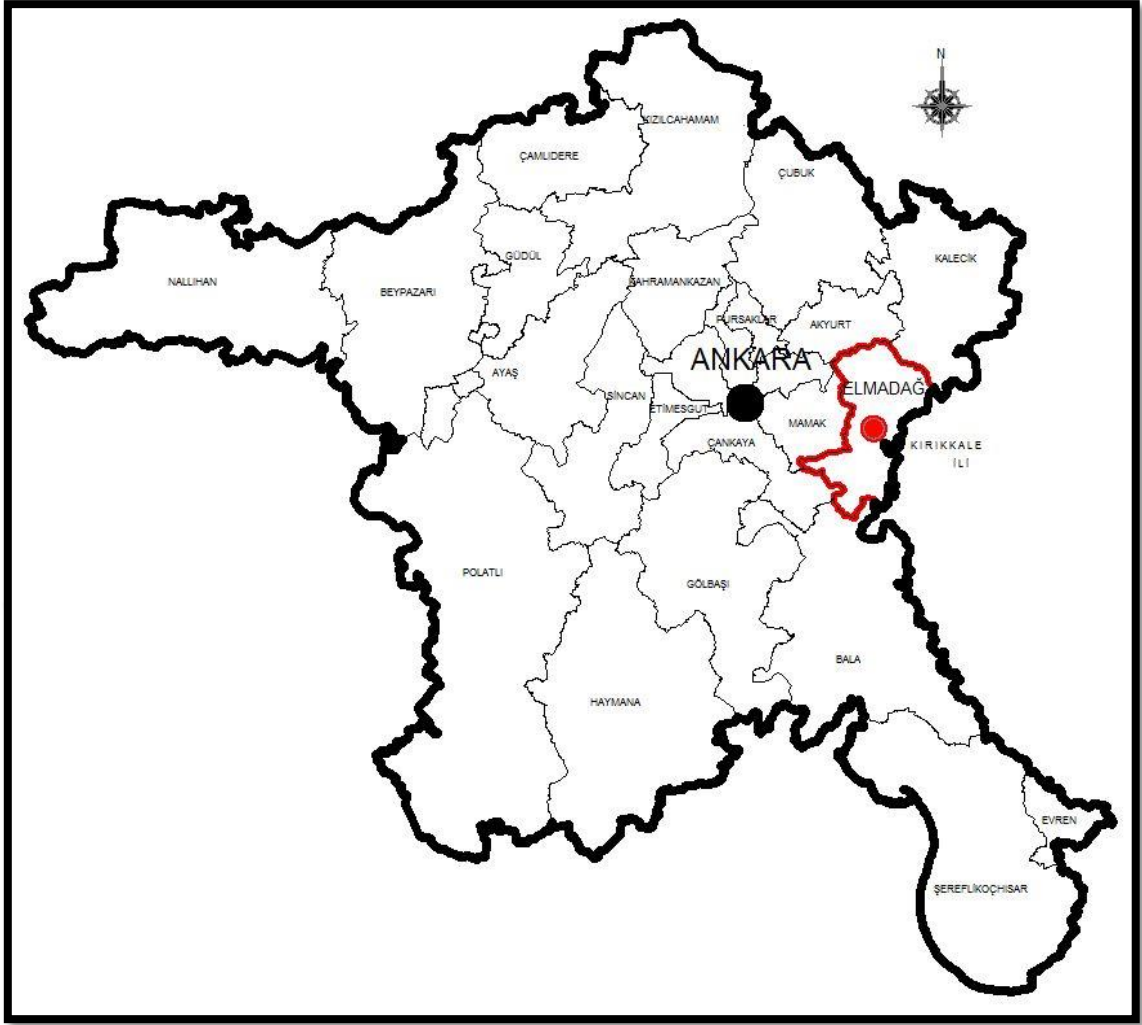
Ankara’da 6360 SK sonrasında il sınırlarını kapsayan alanda hazırlanan 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı’nda kırsal yerleşik alanlar ile gelişme alanları gösterilmiştir.

Metropoliten planlamanın başarıya ulaşmasında metropoliten yönetimlerin rolü oldukça önemlidir. Birbiriyle uyumlu olmayan parça parça yapılan planlar ya da yalnızca merkezi kapsayan planlar yerine bütüncül bir plan yapılması ve uygulanması, o ilin planlı gelişimini sağlayacaktır. Bununla birlikte kırsal alanlardaki insanların, yaşayacakları çevrenin geleceği hakkında söz sahibi olmaları gerekliliğinin göz ardı edilmemesi, planlama sürecine katılımlarının sağlanması da önem taşımaktadır.

3.2.Elmadağ İlçesi Genel Özellikleri ve 6360 Sayılı Kanun

Elmadağ ilçesi 1928 yılında “Küçük Yozgat” adıyla Bala Kazası’na bağlı bucak olmuş, 1936 tarihinde Bala Kazası’ndan ayrılıp nahiye merkezi olarak Çankaya İlçesi’ne bağlanmıştır. 1941 yılında “Küçük Yozgat” ismi Elmadağ olarak değiştirilmiştir. Elmadağ Belediyesi 1944 yılında kurulmuş, 01.04.1960 tarihinde de ilçe olmuştur. İç Anadolu Bölgesi’nin Yukarı Sakarya Bölümü’nde yer almakta olan Elmadağ İlçesi’nin güneyinde Bala, kuzeyinde Akyurt ve Kalecik, batısında Mamak ve Altındağ ilçeleri, doğusunda ise Kırıkkale ili bulunmakta olup ilçenin denizden yüksekliği 1.135 metredir (Terzioğlu, 2014).

Ankara İli’nin 25 ilçesinden biri olan Elmadağ ilçesi 63.254 ha’lık yüzölçümüyle Ankara’nın (2.557.614 ha) yaklaşık %2,5’ini oluşturmaktadır (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 2017). Tez kapsamında üretilen şekil 3.3.’te Elmadağ ilçesinin Ankara İli içerisindeki konumu görülmektedir.

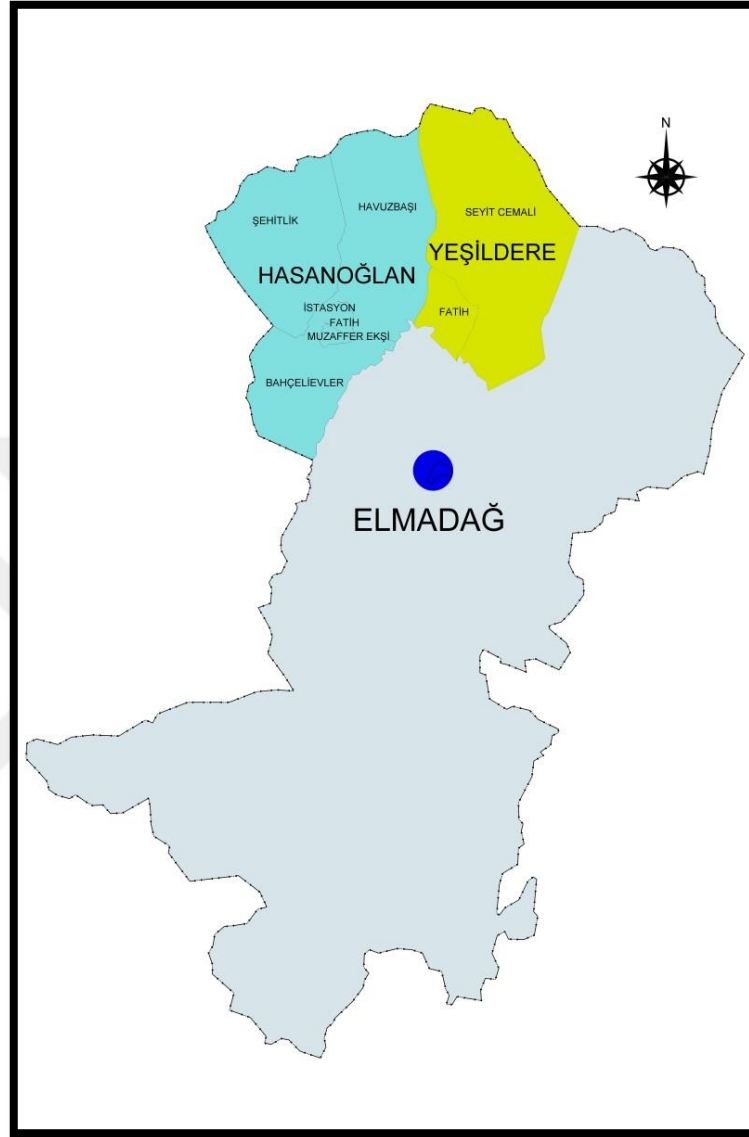

Şekil 3. 3. Elmadağ İlçesinin Ankara'ya Göre Konumu

İlçenin idari yapısı; 5216 SK, 5747 SK ve 6360 SK ile değişikliğe uğramıştır. Hasanoğlan, Lalahan ve Yeşildere İlk Kademe Belediyeleri 5747 SK öncesinde Elmadağ İlçe Belediyesi'ne bağlı bulunmaktaydı. 5747 SK ile büyükşehirlerde sade bir idari yapıyı sağlamak amacıyla büyükşehirlerin sınırları içinde yer alan belde/ilk kademe belediyeleri kapatılmıştır, küçük beldeler birleştirilerek yeni ilçeler kurulmuştur. 2008 yılında yürürlüğe giren 5747 SK sonrasında Ankara'da kapatılan 16 ilk kademe belediyelerinden üç tanesi Elmadağ sınırları içinde bulunmakta olup bunlar Hasanoğlan, Lalahan, Yeşildere İlk Kademe Belediyeleridir. Bunlardan Lalahan Mamak İlçe Belediyesi'ne, Hasanoğlan ve Yeşildere ise Elmadağ İlçe Belediyesi'ne mahalle olarak bağlanmışlardır.

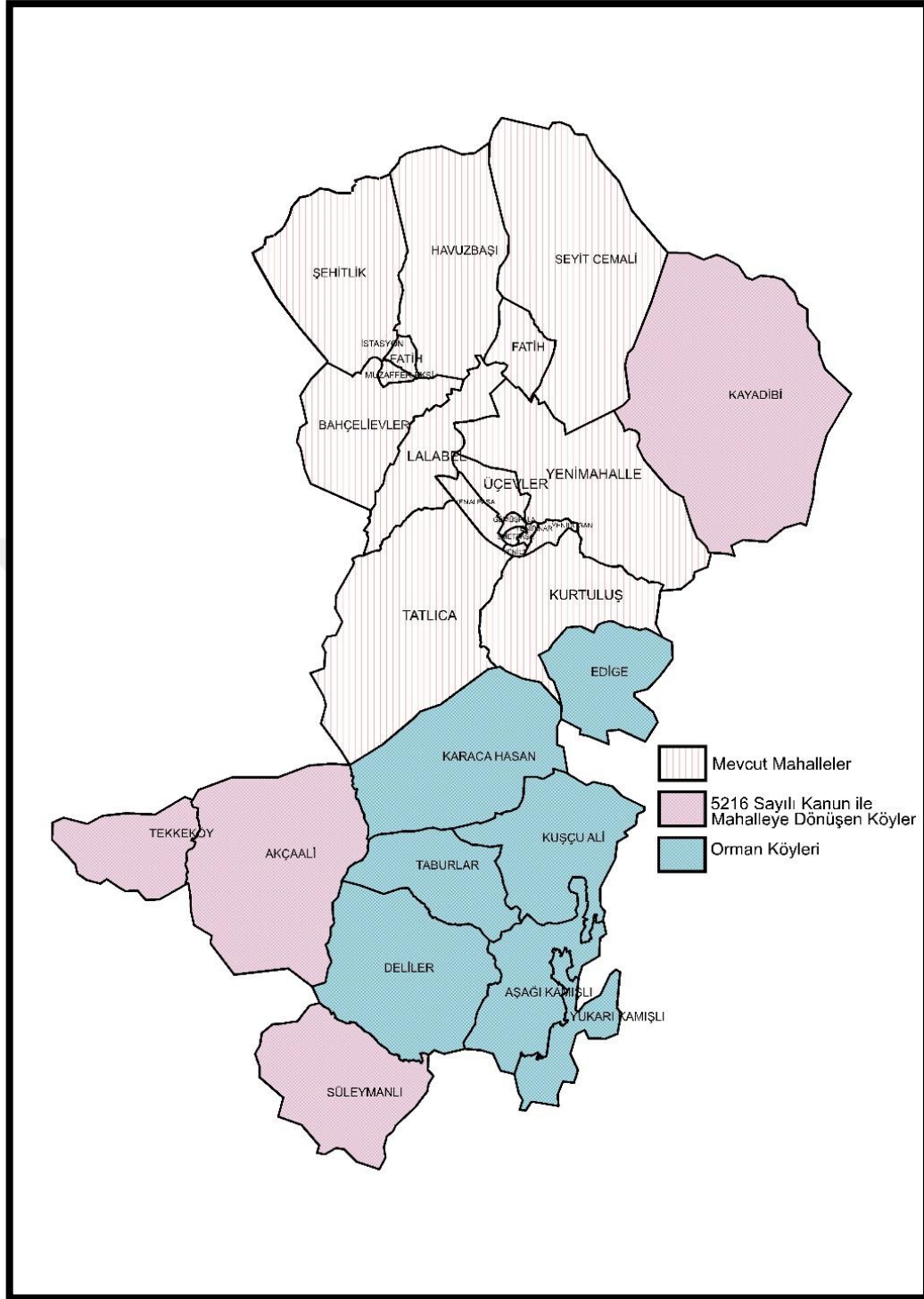
Tez kapsamında üretilen şekil 3.4.'te de görüldüğü üzere, Hasanoğlan İlk Kademe Belediyesi; Şehitlik, Havuzbaşı, İstasyon, Fatih, Muzaffer Ekşi ve Bahçelievler olmak üzere altı mahalleden; Yeşildere İlk Kademe Belediyesi ise; Fatih ve Seyit

Cemali olmak üzere iki mahalleden oluşmaktaydı. Hasanoğlan ve Yeşildere İlk Kademe Belediyeleri'nin kapatılmasıyla Hasanoğlan'da bulunan altı mahalle ile Yeşildere'de bulunan iki mahalle Elmadağ Belediyesi'ne bağlanmıştır.

Şekil 3. 4. 5747 SK Öncesi Hasanoğlan Ve Yeşildere Beldeleri

5216 SK ile; Elmadağ ilçesi sınırları içinde bulunan 11 köyden Kayadibi, Tekke, Akçaali ve Süleymanlı olmak üzere 4'ü merkeze bağlı mahalleye dönüşmüş olup; Edige, Karacahasan, Kuşçuali, Taburlar, Deliler, Aşağı Kamışlı ve Yukarı Kamışlı olmak üzere yedi adet orman köyünün köy tüzel kişiliği korunmuştur. Tez kapsamında üretilen şekil 3.5.'te Elmadağ İlçesi'nde yer alan orman köyleri, mevcut mahalleler ve 5216 SK ile mahalleye dönüşen köy yerleşmeleri görülmektedir.

Şekil 3. 5. 5216 SK İle Mahalleye Dönüşen Elmadağ yerleşimleri

Elmadağ İlçesi'nin idari yapısını etkileyen; 5216 SK, 5747 SK sonucunda; Elmadağ İlçe Belediyesi'ne bağlı; Yenice, Yenipınar, İsmetpaşa, Gümüşpala, Yenidoğan, Kemalpaşa, Üçevler, Yenimahalle, Tatlıca, Kurtuluş, Lalabel, Kayadibi, Tekke, Akçaalı, Süleymanlı mahalleleri, Yeşildere bölgesinde bulunan Seyit Cemali ve Fatih Mahalleleri ve Hasanoğlan bölgesinde bulunan Şehitlik, Havuzbaşı, İstasyon,

Fatih, Muzaffer Ekşi, Bahçelievler Mahalleleri olmak üzere toplam 23 adet mahalle, 7 adet orman köyü bulunmaktaydı.

Elmadağ İlçesi'nde, 2017 yılı ADNKS verilerine göre 45.513 kişi yaşamaktadır. Elmadağ İlçesi'nin 2007-2017 yılları arasındaki nüfus bilgilerinin yer aldığı Çizelge 3.7.'de; 2008 ile 2017 yılları arasında Elmadağ İlçe nüfusunun % 10,3 artış gösterdiği ve; 5747 SK ile Lalahan İlk Kademe Belediyesi'nin Mamak İlçe Belediyesi'ne bağlanması nedeniyle 2007 yılında 46.716 kişi olan ilçe nüfusunun, 2008 yılında 41.238 kişiye düştüğü görülmektedir (TÜİK, 2018).

Çizelge 3. 7. Elmadağ İlçesinin Nüfusu (2007-2017)

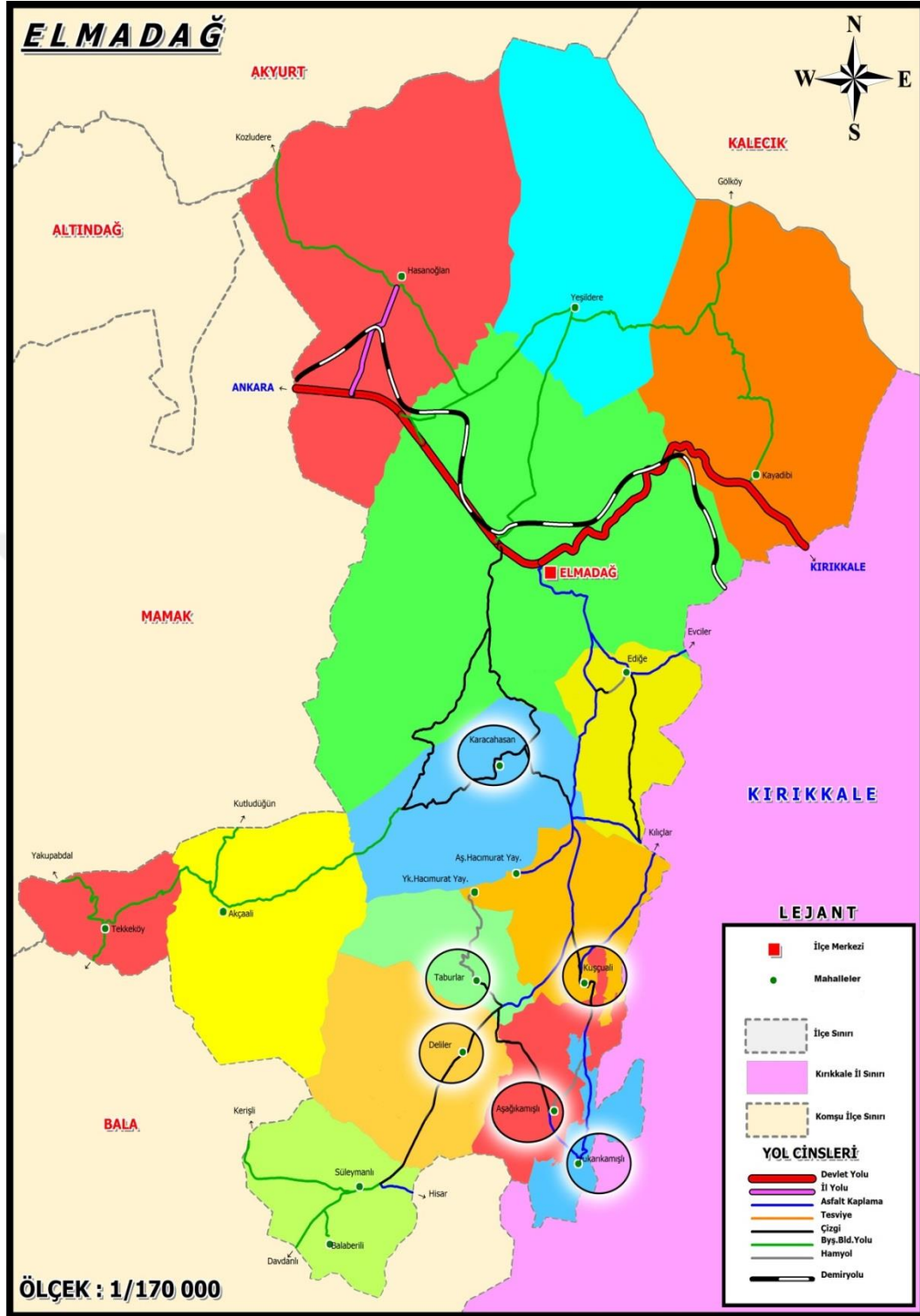
Yıllar	Belediye	Nüfus
2007	Elmadağ Belediyesi	27.060
	Hasanoğlan Belediyesi	10.873
	Lalahan Belediyesi	6.247
	Yeşildere Belediyesi	2.536
	Toplam	46.716
2008	Elmadağ Belediyesi	41.238
2009	Elmadağ Belediyesi	41.286
2010	Elmadağ Belediyesi	42.099
2011	Elmadağ Belediyesi	42.952
2012	Elmadağ Belediyesi	42.674
2013	Elmadağ Belediyesi	43.873
2014	Elmadağ Belediyesi	43.666
2015	Elmadağ Belediyesi	43.776
2016	Elmadağ Belediyesi	44.166
2017	Elmadağ Belediyesi	45.513

Elmadağ ilçesi sınırları içinde; önemli ölçüde sanayi alanları bulunmakla birlikte; Roketsan A.Ş., Makine Kimya Endüstrisi Kurumuna bağlı Barutsan Roket ve Patlatıcı Fabrikası ile Baştaş Başkent Çimento Sanayi ve Ticaret A.Ş. gibi savunma sanayinin önemli kuruluşlarının ilçede bulunması Elmadağ'ın stratejik önemini göstermektedir. Bunların yanında, ÇAYKUR Çay Paketleme Fabrikası, günümüzde hâlâ faaliyette olan Kireç Ocakları, Yataş A.Ş., Ekol Lojistik A.Ş., son yıllarda artmakta olan Güneş Enerji Santralleri de diğer önemli fabrikalardır. Yenimahalle Mahallesi sınırları içinde Elmadağ Mobilyacılar İhtisas Organize Sanayi Bölgesi kurulmasına ilişkin çalışmalara devam edilmektedir. İlçede tarım ve hayvancılık faaliyetleri yapılmakta olup Tavuk Çiftlikleri, Besihane Bölgesi (Şehitlik Mahallesi)

bulunmaktadır. Ayrıca IPARD kapsamında ilçede hayvancılık işletmeleri kurulmuştur. İlçe; tarım alanı, orman ve koruluk alan, çayır-mera alanı ve diğer arazilerden oluşmaktadır (Terzioğlu, 2014).

Ankara İl Özel İdaresi'nin gelir bütçesi içinde en büyük payı Merkezi İdare vergi gelirlerinden alınan paylar oluştuyordu. Ankara'da kırsal alanların alt yapı ihtiyaçlarını gidermek amacıyla İl Özel İdare bütçesinden en büyük payı (%30-45) Altyapı Hizmetleri Daire Başkanlığı almaktaydı ve ihtiyaçları doğrultusunda ilçelere ayrılan bütçeler belliydi. İkinci büyük payı alan (%20-35) İmar ve Bayındırlık Daire Başkanlığı; eğitim, tarım, gençlik ve spor, çevre ve orman, kültür ve turizm, sosyal hizmetler, sağlık vb. alanlarda yatırım projelerini gerçekleştirmekteydi. Elmadağ ilçesinde yol yapımı ve Balaban Sulama Tesisi için pay ayrılmakla birlikte, Köylere Hizmet Götürme Birlikleri'ne Köylere Yardım Ödenek Listesinde 2013 yılında 26.000 TL ayrıldığı görülmektedir. İl Özel İdaresi'nin stratejik amaçları arasında ise; kırsalda il düzeyinde standartlara uygun ulaşım alt yapısının oluşturulması, içme suyu, tarımsal sulama, kırsal atık su, kırsal alanda yaşam kalitesinin artırılması amacıyla sosyal ve teknik altyapının geliştirilmesi, kırsalda işsizliği önlemeye yönelik projeler geliştirilmesi bulunmaktadır (İl Özel İdaresi, 2013).

Elmadağ İlçesi, Ankara'nın merkezine 41 km. mesafede bulunmakta ve ilçe merkezinden Ankara-Samsun karayolu geçmektedir. İlçe ulaşım bağlantıları açısından oldukça iyi bir konumdadır. İlçede mevcut konvansiyonel tren hattı bulunmaktadır. Şekil 3.6.'da; ilçeden geçen karayolu ve demiryolu bağlantıları ile ilçe merkezinin mahallelerle olan ulaşım bağlantıları görülmektedir (Elmadağ Belediyesi, 2018).

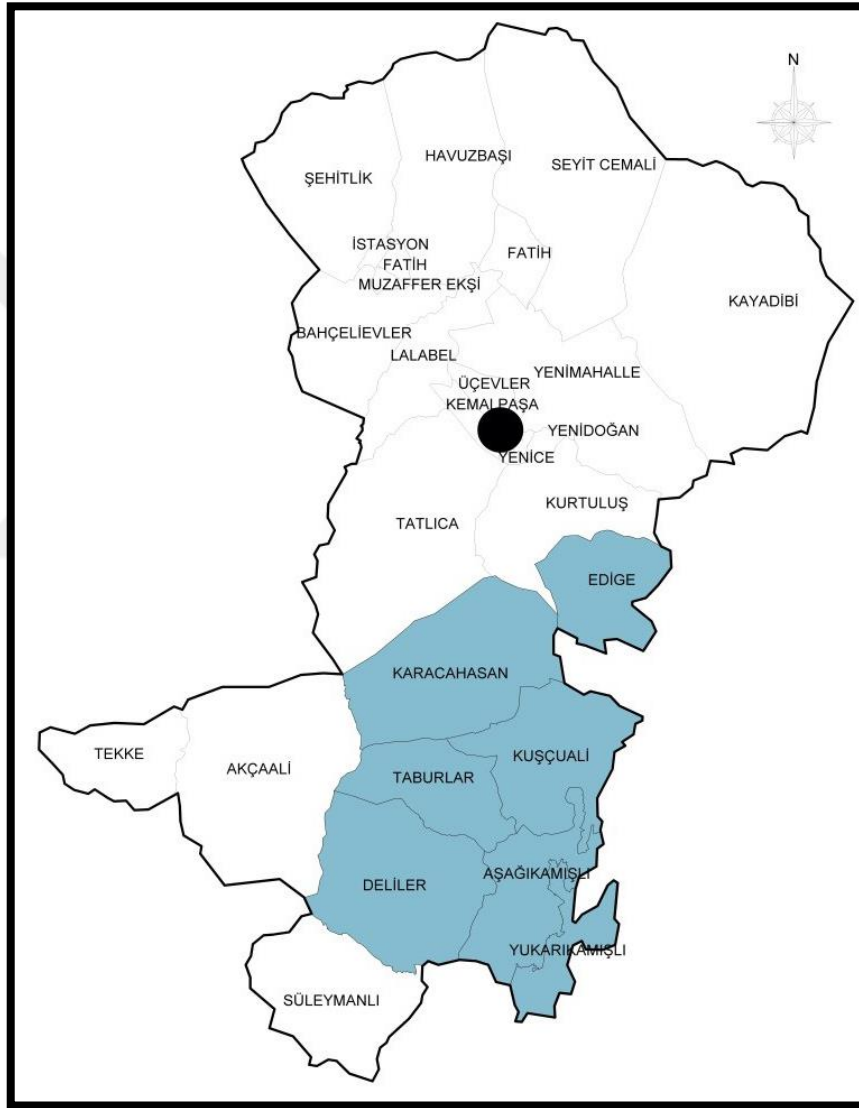
Şekil 3. 6. Elmadag İlçesi Ulaşım Bağlantıları Haritası

İlçede yapımı devam eden Kayaş-Yerköy Hızlı Tren Hattı ilçeden geçmekte olup; istasyonu Lalabel Mahallesi'ndedir. Kayaş-Kırıkkale istasyonları arası yeni demiryolu projesi (80 km.) ve Ankara-Kırıkkale-Delice otoyolu projesi de ilçe sınırları içinden geçmektedir. Ayrıca Elmadag ile Ankara Esenboğa Havalimanı arasında bağlantı yolu bulunmaktadır.

3.3.Elmadağ İlçesinde Köyden Mahalleye Dönüşen Yerleşmelerin Özellikleri

6360 SK ile köyden mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinden olan, Karacahasan, Edige, Kuşçuali, Taburlar, Deliler, Aşağıkamışlı, Yukarıkamışlı Mahallelerinin toplam yüzölçümü 16.686 ha olup Elmadağ İlçesi'nin %26'sını oluşturmaktadır.

6360 SK ile Elmadağ İlçesi'ne bağlı olan ve tez kapsamında üretilen şekil 3.7.'de konumları gösterilen 7 adet orman köyünün tüzel kişiliği kaldırılarak kentsel alan olarak mahalleye dönüşmesi ile ilçe sınırları içinde 30 adet mahalle bulunmaktadır.

Şekil 3. 7. Elmadağ İlçesinde 6360 SK ile Mahalleye Dönüşen Yerleşimler

Mahalleye dönüşen yedi yerleşmenin, 6360 SK öncesinde orman köyü olarak tüzel kişiliği devam etmekteydi. T.C. Orman Genel Müdürlüğü Ankara Orman İşletme Müdürlüğü'nden 2018 yılı Ocak ayında edinilen veriler doğrultusunda çizelge 3.8.'de

de görüldüğü gibi yedi mahallenin toplam yüzölçümlerinin %35'ini (5.662 ha) orman alanları oluşturmaktadır.

Çizelge 3.8.'de çalışma kapsamında yer alan mahallelerin nüfusu, hane sayısı, yüzölçümü, yerleşik alan büyüklüğü, orman alanı, kentsel çalışma ve sosyal donatı alanları, ekonomik yapısı, Elmadağ İlçesi'ne ve Ankara İli'ne olan uzaklıkları hakkında bilgiler yer almaktadır.

Çizelge 3. 8. Çalışma Kapsamında Yer Alan Mahallelerin Özellikleri

	Aşağıkamışlı	Deliler	Ediçe	Karacahasan	Kuşçuali	Taburlar	Yukarıkamışlı
2017 Yılı Nüfusu (kişi)	192	222	83	251	167	164	41
Hane Sayısı	130	155	30	180	65	60	15
Yüzölçümü (hektar)	1.945	3.639	1.766	3.832	2.653	1.828	1.021
Yerleşik Alan (hektar)	16,8 (% 0.86)	37,5 (% 1.03)	13,5 (% 0.76)	62,5 (% 1.64)	36,2 (% 1.30)	21,5 (% 1.17)	8,6 (% 0.84)
Orman Alanı (hektar)	261 (% 13.40)	1.330 (% 36.50)	343 (% 19.40)	1.640 (% 42.70)	575 (% 21.60)	1.184 (% 64.70)	329 (% 32.20)
Kentsel Çalışma ve Sosyal Donatı Alanları	İlkokul	İlkokul	-	İlkokul	İlkokul	İlkokul	İlkokul
	Dini tesis	Dini tesis	Dini tesis	Dini tesis	Dini tesis (2 adet)	Dini tesis	Dini tesis
	Park	Park (2 adet)	-	Park	Park	Park	Park
	-	-	-	Ticaret (bakkal-büfe ve köy kahvesi)	-	-	-
	Süt soğutma tankı	Süt soğutma tankı	-	Süt toplama merkezi	-	-	-
	-	-	-	PTT santrali	-	-	-
	-	-	-	Sağlık ocağı	-	-	-
	-	Tohum eleme tesisi	-	-	-	-	-
Ekonomi	Tarım ve hayvancılık	Tarım ve hayvancılık	Tarım ve hayvancılık	Tarım ve hayvancılık	Tarım ve hayvancılık	Tarım ve hayvancılık	Tarım ve hayvancılık
Ankara İli'ne Olan Uzaklık (km)	65	62	46	53	57	60	67
Elmadağ İlçesi'ne Olan Uzaklık (km)	25	22	6	13	17	20	27

Çizelge 3.8.'de görüldüğü gibi TÜİK ADNKS 2017 yılı verilerine göre nüfusu en çok olan mahalle Karacahasan (251 kişi) en az olan mahalle ise Yukarıkamışlı (41 kişi) mahallesidir. Ankara İli'ne en uzak olan mahalle Yukarıkamışlı (67 km), en yakın olan mahalle Edige mahallesidir(46 km.). Yukarıkamışlı Mahallesi; Tarım ve Orman Bakanlığı'nın "1.000 m. üstü Dağlık Alan Listesi" kapsamında bulunmaktadır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı). Yukarıkamışlı Mahallesi'nin ilçeye uzak olması ve yüksekte bulunması nedeni ile kış aylarında yolu ulaşımına kapanabilmektedir. Bu nedenle mahallede sağlık hizmeti ile birlikte yerleşik eğitime geçilmesi gerektiği ortadadır.

Edige ve Kuşçuali mahallelerinde 2007 ve 2017 yılları arasında nüfus artarken diğer mahallelerde azalmıştır. Aşağıkamışlı Mahallesi'nin 2007 yılı nüfusu 203 kişi iken %5,4 azalarak 2017 yılında 192 kişiye düşmüştür. Deliler Mahallesi'nde 2007 yılında nüfus, 267 kişi iken %16,8 azalarak 2017 yılında 222 kişiye düşmüştür. Edige Mahallesi'nin ADNKS verilerine göre 2007 yılındaki nüfusu 53 kişi olup on yılda %56,6'lık artış göstererek 2017 yılında 83 kişiye ulaşmıştır. Karacahasan Mahallesi'nin nüfusu ise 2007 yılında 364 kişi iken 2017 yılındaki nüfusu %31 azalarak 251 kişiye düşmüştür. Kuşçuali Mahallesi'nin nüfusu, 2007 yılında 143 kişi iken %16,7 artarak 2017 yılında nüfusu 167 kişi olmuştur. Taburlar Mahallesi'nin nüfusu 2007 yılında 214 kişi iken %23,3 azalarak 2017 yılında nüfusu 164 kişiye düşmüştür. Yukarıkamışlı Mahallesi'nin 2007 yılı nüfusu 53 kişi iken %22,6 azalarak 2017 yılında 41 kişiye düşmüştür.

Çizelge 3.9.'da mahallelere göre 2017 yılı kadın ve erkek nüfusları verilmiştir. Yukarıkamışlı mahallesinde kadın nüfus oranının %58.54 olduğu, diğer mahallelerde ise erkek nüfusun kadın nüfusundan fazla olduğu görülmektedir (TÜİK, 2017).

Çizelge 3. 9. Mahallelere Göre Kadın/Erkek Nüfus Dağılımı(TÜİK 2017)

Mahalle Adı	Erkek Nüfus	Toplam Nüfus İçindeki Oranı (%)	Kadın Nüfus	Toplam Nüfus İçindeki Oranı (%)	Toplam Nüfus
Aşağıkamışlı	98	51,04	94	48,96	192
Deliler	113	50,90	109	49,09	222
Edige	47	56,62	36	43,38	83
Karacahasan	130	51,79	121	48,21	251
Kuşçuali	84	50,29	83	49,71	167
Taburlar	86	52,43	78	47,57	164
Yukarıkamışlı	17	41,46	24	58,54	41

Çizelge 3.10.'da mahallelerin 18 yaş altı ve üzeri nüfus bilgileri yer almaktadır. 18 yaş ve üzeri nüfusun en fazla olduğu mahalle; %89,64'lük oran ile Karacahasan mahallesinde, en az olduğu mahalle ise %79,27 ile Deliler mahallesidir.

Çizelge 3. 10. Mahallelere Göre 18 Yaş Altı ve Üzeri Nüfuslar (TÜİK 2017)

Mahalle Adı	Toplam Nüfus	18 Yaş ve Üzeri	Toplam Nüfusa Oranı (%)	18 Yaş Altı	Toplam Nüfusa Oranı (%)
Aşağıkamışlı	192	156	81,25	36	18,75
Deliler	222	176	79,27	46	20,73
Edige	83	73	87,95	10	12,05
Karacahasan	251	225	89,64	26	10,36
Kuşçuali	167	147	88,02	20	11,98
Taburlar	164	136	82,92	28	17,08
Yukarıkamışlı	41	35	85,36	6	14,64

Elmadağ ilçe merkezine en yakın olan Edige Mahallesi'nde eğitim tesisi bulunmadığından öğrenciler, yakın olması sebebiyle ilçe merkezine taşınmaktadır. Çalışma kapsamında bulunan mahallelerden yalnızca Karacahasan Mahallesi'nde bulunan ilkokul faaliyettedir. Okul bulunmayan çevre mahallelerdeki ilköğretim öğrencileri de Karacahasan Mahallesi'nde bulunan okula taşınmaktadır.

Mahallelerde halk geçimini genel olarak tarım ve hayvancılıktan sağlamaktadır. Köy yerleşim alanlarında konutlar ve ahırlar iç içedir. Karacahasan, Taburla, Kuşçuali ve Deliler mahallelerinde ORKÖY projesi kapsamında dağıtılan kültür ırkı büyükbaş hayvan (Montofon, Simental, Hoştayn, Jersey) popülasyonu vardır. Deliler mahallesinde yaklaşık 1.680 ha alanda, Kuşçuali mahallesinde ise yaklaşık 1.500 ha alanda tarım yapılmaktadır. Bu mahallelerde şekerpancarı, ayçiçeği ve tahıl üretimi ön plandadır. Edige mahallesinde yaklaşık 1.190 ha tarım alanı olup; daha çok ayçiçeği ve tahıl üretilmektedir (Terzioğlu, 2014).

4. ARAŞTIRMA BULGULARI ve TARTIŞMA

6360 SK ile mahalle statüsüne dönuşen Edige, Karacahasan, Kuşçuali, Taburlar, Deliler, Aşğıkamışlı ve Yukarıkamışlı yerleşmelerinde ve Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Elmadağ İlçe Belediyesi'nde yapılan saha çalışmalarında elde edilen bulgular yönetsel, ekonomik ve planlama bakımından değerlendirilmiştir.

4.1. Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Elmadağ İlçe Belediyesi Yetkilileri ile

Yapılan Görüşme Analizleri

Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Elmadağ İlçe Belediyesi ile yapılan görüşmelerde; 6360 SK'ya yönelik genel düşünceleri, kanunun etkileri, kırsala yönelik faaliyetleri, yatırımları, kurumsal kapasiteleri gibi konularda bilgi sahibi olmak amaçlanmıştır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi personelleri ile yapılan görüşmelerde; 6360 SK ile ilgili olumlu görüşler, *“merkezi yapının güçlenmesi, tek bir merkezden daha hızlı ve etkin hizmet sunulması, mücavir alan sınırı, belediye sınırı gibi kavram karmaşasının ortadan kalkması, yönetsel anlamda denetimin kolaylaşması, denetim imkânlarının artırılması, imar planı çalışmalarının daha etkin ve hızlı yapılması, imar planlarında uygulama bütünlüğünün sağlanması”* şeklinde sıralanmıştır. Kanuna yönelik Ankara Büyükşehir Belediyesi yetkililerinin olumsuz görüşleri; *“kır-kent tanımlarında kargaşa meydana gelmesi, sorumluluk alanının büyümesi, artan alana karşın belediyenin hizmet birimlerinde yeterli artış olmaması, mali yetersizlik, mevcut belediye görevlerine yenilerinin eklenmesi, belediyenin sunduğu hizmetlerin yeterli olup olmadığı ve hızlı bir şekilde imkânının olmaması, köylerin yalnızca adının mahalleye dönüşmesi”* şeklinde sıralanabilir. Elmadağ İlçe Belediyesi'nde kanuna ilişkin olumlu görüşleri; *“hizmetin toplu olarak tek elden yapılması, bürokrasinin ortadan kaldırılması”* şeklinde ifade edilmiş olup olumsuz görüşleri ise; *“imar ve benzeri durumlarda yapıların ruhsat ve iskâna tabi olması sonucu köylüden bu hizmet bedellerinin alınması, belediyelerin talepleri karşılamakta yetersiz kalması, köylere yönelik planlamada koordinasyonun sağlanmasında güçlük çekilmesi, siyasi farklılıktan dolayı ilçe belediyelerin eşit hizmet alamaması, uzak mesafedeki yerleşmelere daha az hizmet götürülmesi”* olarak belirtilmiştir. Belediye yetkilileri, bazı açılardan kanuna olumlu bakmakla birlikte; sorumlulukların artmasından, hizmet alanının genişlemesinden, gelirlerdeki artışın yetersiz olmasından dolayı da endişe duymaktadır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde; 6360 SK öncesinde görevleri yönetmelikle belirlenen Kırsal Kalkınma Şube Müdürlüğü'ne bağlı Tarımsal Destek Şefliği ve

Hayvancılık Destek Şefliği birimleri ve Üretim ve Pazarlama Destek Şube Müdürlüğü kırsal alanlara hizmet etmekte olan birimler arasındadır. 6360 SK sonrasında ise; büyükşehir ve ilçe belediyelerinde kırsal alanlara yönelik yeni bir müdürlük/birim kurulmadığı tespit edilmiştir.

Kanuna yönelik eleştiriler arasında; *“köyler önce geliştirilmeli daha sonra mahalleye dönüştürülmeliydi.”* görüşü yer almaktadır. Kanun ile köy özelliği taşımakta olan yerleşimlerin tüzel kişiliğinin kaldırılmasına olumsuz bakıldığı görülmektedir.

Büyükşehir belediyesinde Kırsal Kalkınma Şube Müdürlüğü yetkilileri ile yapılan görüşmede Elmadağ ilçesinde kırsal alanlara yönelik ayrılan bütçe ve yatırımlara ilişkin bilgi istenmiş ancak yapılan bütçe ve yatırımların tüm il genelini kapsadığı, ilçelere göre bir ayırım yapılmadığı belirtilmiştir. 2017 yılında yapılan yatırımlar arasında; *“Arı ve Malzeme Desteği, Damızlık Koç, Teke, Keçi ve Anaç Koyun Desteği, Eğitim Desteği (Arıcılık eğitimi, Kırkım Eğitimi, Doğru Beslenme ve Hijyen Eğitimi, Kooperatifçilik Eğitim), İyi Tarım Uygulamaları Desteği, Sebze Fidesi ve Meyve Fidanı Desteği, Arpa ve Yem Bitkileri Desteği, Tohum Eleme Desteği, Kadın Girişimcilere Sera ve Ahşap Şekillendirme Desteği, Süt soğutma Tankı Desteği, Atıkları Merkezde Toplama Hizmeti, Silaj Paketleme Desteği”* bulunmakta olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte *“Güvenilir gıda, tarımsal üretimin sürekliliği, Ankara’da tarım sektörünün kendi kendine yetebilir halini korumak ve sürdürülebilmek gerekmektedir.”* ifadesi ile kırsal alana yönelik yatırımların ve tarımsal üretimin desteklediği belirtilmiştir. Büyükşehir Belediyesi’nin, kırsal alanların hem ekonomik yapısının hem de sosyal yapısının güçlendirilmesine ilişkin yatırımları olduğu görülmektedir.

İlçe Belediyesi’nde yapılan ve yapılması düşünülen yatırımlar; *“Tip Konut Projeleri, Köy Yerleşik Alanlarının Halihazır Harita ve İmar Planına Esas Jeolojik Jeoteknik Etüt Raporu, IPARD Projeleri, Köy Konağı”* olarak sıralanmıştır. Ayrıca Kadastro Şefliği tarafından çalışma kapsamında bulunan Edige, Kuşçuali ve Karacahasan mahallelerini de kapsayan alanda kadastro haritalarının yenilemesinin yaptırıldığı belirtilmiştir. İlçe belediyesi yetkilileri; hem bütçesinin kısıtlı olduğunu hem de personel yetersizliği nedenlerinden dolayı kırsal alanlara ihtiyacı olan desteği sağlayamadığını belirtmiştir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi ve Elmadağ İlçe Belediyesi yetkilileri ile yapılan görüşmelerde; 6360 SK’ya yönelik yönetsel, ekonomik ve planlama bakımından hem olumlu hem de olumsuz görüşlerin olduğu tespit edilmiştir. Yetkililerin genel

görüşlerine bakıldığında; kanunun daha çok olumsuz etkilerini ifade ettikleri görülmektedir.

4.2.Muhtar Anketi Analizleri

Kanun kapsamında köyden mahalleye dönüşen yerleşmeler kapsamında, hanehalkının yanı sıra 7 mahallenin muhtarı ile de anket yapılmıştır. Mahalle muhtarları ile yapılan anket aracılığı ile; köy tüzel kişiliklerine son verilmesiyle görev ve yetkileri kısıtlanan muhtarların, ekonomik açıdan etkilenen köy yerleşmelerinin bu kanun hakkındaki düşüncelerini, memnuniyet düzeylerini, karşılaştıkları sorunları, mevcut sorunları tespit etmek amaçlanmıştır. Bu kapsamda anket; muhtarların sosyo-demografik ve özelliklerini, 6360 SK hakkındaki görüşlerini ve yaşadıkları mahallelere yönelik memnuniyet düzeylerini içeren üç alt bölümden oluşmaktadır.

Genel bilgiler

Muhtarlardan dördünün daha önce muhtarlık yaptığı, yaş ortalamasının 53 olduğu, beşinin doğduğundan beri mahallesinde yaşadığı ve başka bir yerde yaşamak istemedikleri tespit edilmiştir. İkisinin ortaokul, beşinin ilkokul mezunu olduğu, bütün muhtarların tarım ve hayvancılıkla uğraşmakta olduğu aşağıdaki Çizelge 4.1'de görülmektedir.

Çizelge 4. 1. Muhtarların Sosyo-Demografik ve Ekonomik Yapısı

	Yaş	Mahallede Yaşama Süresi	Eğitim Durumu	Muhtarlık Dönemi	Gelir Durumu (TL)	Arazi Sahipliliği (Dönüm)	Hayvan Sahipliliği (Adet)
Muhtar 1	52	52	İlkokul	1 Dönem	2.000	50	2
Muhtar 2	60	60	İlkokul	5 Dönem	3.000	40	1
Muhtar 3	64	40	Ortaokul	1 Dönem	3.500	40	2
Muhtar 4	33	33	Ortaokul	1 Dönem	10.000	200	520
Muhtar 5	58	58	İlkokul	4 Dönem	7.000	15	5
Muhtar 6	55	55	İlkokul	2 Dönem	4.000	100	20
Muhtar 7	52	8	İlkokul	1 Dönem	4.500	25	-

Muhtarların mahallede yaşama süresi, eğitim durumu, muhtarlık dönemi gibi bilgiler mahallelere ilişkin yöneltilecek sorulara verecekleri cevaplar açısından önem taşımaktadır.

Muhtarların hepsinin kendine ait aracı olduğundan alışverişe, kent merkezine, Elmadağ Belediyesine, büyükşehir belediyesine kendi araçları ile ulaşım sağlamaktadırlar.

6360 SK hakkında bilgiler

Muhtarların hepsinin televizyon ve/veya belediye aracılığı ile kanun hakkında bilgi sahibi olduğu, altısının kanunun olumsuz olduğunu düşündüğü aşağıdaki çizelge 4.2.'de görülmektedir. Mahallede yaşanan sorunları telefon ile veya bizzat giderek bildirdikleri ancak bu sorunlara belediye bulunan çözümlerden altısının memnun olmadığını belirtmesi sorunların çözüme kavuşturulmadığını göstermektedir.

Çizelge 4. 2. Muhtarların 6360 SK Hakkındaki Görüşleri

	Kanun Hakkındaki Bilgisi	Kanun Hakkında Bilgi Edinme Yolu	Kanun Hakkındaki Düşünce	Kanun Sonrasında Sorunlarınızı Nasıl Bildiriyorsunuz?	Kanun Sonrasında Mahallenizin Sorunlarına Çözüm Bulunmasından Memnun Musunuz?
Muhtar 1	Var	Televizyon, Belediye	Olumsuz	Telefon, Bizzat Giderek	Memnun Değilim
Muhtar 2	Var	Belediye	Olumsuz	Telefon, Bizzat Giderek	Memnun Değilim
Muhtar 3	Var	Televizyon, Belediye	-	Bizzat Giderek	Memnunum
Muhtar 4	Var	Belediye, Broşür	Olumsuz	Telefon, Bizzat Giderek	Hiç Memnun Değilim
Muhtar 5	Var	Televizyon, Belediye	Olumsuz	Bizzat Giderek	Memnun Değilim
Muhtar 6	Var	Belediye	Olumsuz	Telefon, Bizzat Giderek	Memnun Değilim
Muhtar 7	Var	Televizyon, Belediye	Olumsuz	Bizzat Giderek	Memnun Değilim

Muhtarların beşi belediyeler ile iletişim kurmakta sorun yaşamadığını belirtmiş, ikisi ise Ankara Büyükşehir Belediyesi ile iletişim kurmakta sorun yaşadığını belirtmiştir.

“Mahallenizdeki sorunlara hangi belediye çözüm buluyor?” sorusuna beş muhtar “ilçe belediyesi” yanıtını vermiş, iki kişi çözüm bulunmadığını belirtmiştir. Hane halkı anketlerinde ise %86,5’lik oran sorunlara Elmadağ Belediyesi tarafından çözüm bulunduğunu belirtmiştir. Mahalleye dönüştükten sonra yapılan yatırımlar arasında yol, çocuk parkı, tohum eleme tesisi bulunduğu belirtilmiştir. Muhtarlardan altısı mahallelerde imece usulü ile yapılan işlerin süresinde değişme olduğunu, kimsenin ilgilenmediğini ve yapılma süresinin uzadığını belirtmiştir.

“6360 kanun hakkındaki olumlu/olumsuz görüşleriniz nelerdir?” sorusuna olumsuz Aşağıkışılı Mahallesi muhtarı; “*Köy olarak kalsaydık, İl Özel İdaresi’ne gidip sorunlarımızı anlatıyorduk. Büyükşehirle bağlandık, hizmet istediğimizde kurumdan kuruma gönderiyorlar. Çok zaman alıyor.*” yanıtını vermiştir. Bu durum

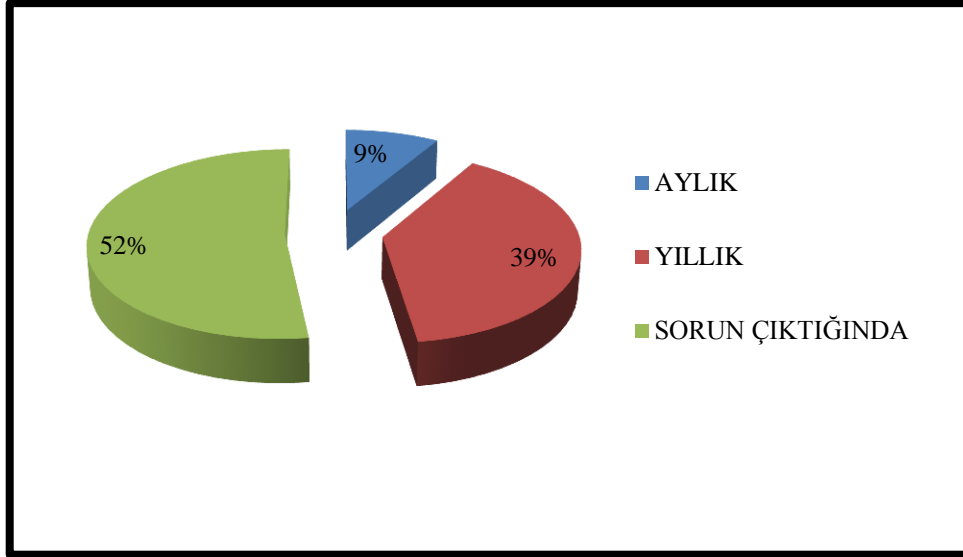
yerel yönetimlerdeki kurumsal yapı karmaşasını göstermektedir. Karacahasan Mahallesi muhtarı ise olumsuz görüşlerini “*ORKÖY desteği kalktı, mahalle olalı hizmet alamıyoruz, köyde hiçbir şey yapmaya (ev, ahır) izin verilmiyor, sular ücretlendi, vergiler yüksek*” olarak belirtmiştir. Ayrıca Kuşçuali Mahallesi muhtarı “*Ev, ahır gibi yapıların yapılmasına izin verilmediğinden mahalleli ile aramız bozuluyor. Şikâyetçi oluyorlar, bizi ciddiye almıyorlar.*” şeklinde sorunu dile getirmiştir. Verilen cevaplar kanunun köylerdeki yönetsel, ekonomik, sosyal olarak olumsuz yansımalarının özetidir.

“Mahallenizin imara açılmasını ister misiniz?” sorusuna Hanehalkı anketi yapılanların %82,3’ü, muhtarların ise %71,4’ü (5 Kişi) mahallelerde imar planı yapılması istediğini belirtmiştir. “Evet” yanıtını veren muhtarlar neden olarak;

- *Yapılaşma düzensiz,*
- *Evler hazine arazilerinde,*
- *Tapu karmaşıklığı var,*
- *Araziler kıymetlensin,*
- *Yeterli ve kaliteli hizmet almak,*
- *Evler niteliksiz,*
- *Köyün taşınması gerekiyor şeklinde yanıt vermişlerdir.*

İnsanlar düzenli, planlı ve hizmetlerin sağlandığı, ihtiyaçların karşılandığı yerleşmelerde ve nitelikli konutlarda yaşamlarını sürdürmek istemektedir. Yaşam kalitelerinin arttırılması istenmektedir. Bununla birlikte arazilerinin imara açılarak değerlerinin yükselmesinin sağlanmasını istemeleri de ekonomik yönden bir beklenti içinde olduklarını göstermektedir. “Hayır” yanıtını veren muhtarlar ise nedenini; “*Arazilerimiz zaten küçük, elimizden alınacak*” şeklinde açıklamışlardır. “Hayır” yanıtını verenlerin; ekonomik yönden kaygılı oldukları söylenebilir.

“Mahallenizde hangi sıklıkta toplantı yapılıyor?” sorusuna verilen yanıtlar şekil 4.2.’de görülmekte olup; verilen cevaplar düzenli olarak toplantı yapılmadığını göstermektedir.

Şekil 4. 1. Muhtarların Toplantı Aralıkları

“Mahallenize ilişkin yerel yönetimlerden beklentileriniz nelerdir?” sorusuna muhtarlar; *“İl Özel İdarelerinden alınan hizmet daha iyiydi, hizmetler kontrolsüz ve denetimsiz yapılıyor, park yapılırken görüşümüz alınmadı, ulaşım ve alt yapı hizmeti istiyoruz, tekrar köy olmak istiyoruz”* cevaplarını vermiştir. Bu yanıtlar doğrultusunda; muhtarların yönetsel anlamda kanundan memnun kalmadıkları söylenebilir. Ekonomik yönden belirtilen sorunlar ise; *“vergilerin düşürülmesi, evlerimiz eski belediye tadilat, yenileme, yıkım için para istiyor, ahır yapmaya izin verilmiyor, hayvancılık yapamıyorsak köyde olmanın ne anlamı var”* şeklinde ifade edilmiştir. Geçim kaynaklarından biri olan hayvancılığın yapılabilmesi için gereken yapılara izin verilmemesiyle birlikte vergi, harç yükünün gelmesi insanların ekonomik yönden olumsuz etkilendiğini göstermektedir. Diğer beklentileri; *“köy konağı ve taziye evi yapılması, eğitim ve sağlık tesisi yapılması, teknik alt yapı yapılması, güvenliğin sağlanması, yapılan parkların yabani otlardan temizlenmesi”* olarak belirtilmiştir. Talepler, muhtarların; yaşanılabilir bir çevre, nitelikli konut, eğitim ve sağlık, yol, kanalizasyon, içme suyu vb. temel altyapı hizmetlerinin eksikliğini ifade ettiklerini göstermektedir.

Yaşanılan çevre-memnuniyet düzeyi

Aşağıdaki çizelge 4.3.’te mahalle muhtarlarının; köylerin mahalle olmasından, mahalledeki yeşil alanlardan, ulaşım, temizlik, teknik altyapı, eğitim, sağlık, sosyal kültürel hizmetlerinden, belediyelerin mahallede bulunan sorunlara ürettiği çözümlerden, mahalle güvenliğinden, mahallesinde yaşamaktan, oturlan evden ve komşuluk ilişkilerinden olan memnuniyet düzeylerine yer verilmiştir.

Çizelge 4.3'te de görüldüğü gibi; muhtarların %50'sinden fazlasının; mahallelerde memnun olmadığı durumlar arasında; köylerin mahalleye dönüşmesi, ulaşım, teknik altyapı, sağlık, sosyal ve kültürel hizmetler, Ankara Büyükşehir Belediyesinin mahalledeki sorunlara ürettiği çözümler yer almaktadır. Bununla birlikte muhtarların %50'sinden fazlasının; mahallede bulunan yeşil alanlardan, eğitim hizmetlerinden, Elmadağ İlçe Belediyesinin mahalledeki sorunlara ürettiği çözümlerden, mahallenin güvenliğinden, mahallelerinde yaşamaktan, oturdukları evden ve komşuluk ilişkilerinden memnun olduklarını belirtmişlerdir (Memnun olanlar; sorulara memnunum ve çok memnunum cevabını verenlerden; memnun olmayanlar ise memnun değilim ve hiç memnun değilim cevabını verenlerden oluşmaktadır.).

“Başka bir yerde yaşamak ister miydiniz?” sorusuna bütün muhtarlar “hayır” cevabını vermiştir. Bu durum muhtarların mahallelerindeki memnun olunmayan durumlara yönelik; sorunların çözülmesi, ihtiyaçların karşılanması beklentisi içinde olduklarını göstermektedir.

Muhtarlar ile yapılan anketlerde şimdiye kadar elde edilen verilere ek olarak istenilen bilgilere ulaşmak amacıyla SPSS programı kullanılarak çapraz tablo analizleri yapılmıştır.

Köylerin mahalleye dönüşmesi ile memnuniyet düzeyi arasında ilişki olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla yapılan Normallik Testinde sig. 0,05'den büyük olduğu için normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Değişken sayısı ikiden fazla olmadığı için aşağıdaki çizelge 4.4.'de görüldüğü gibi T testi uygulanmıştır. Sonucunda ise Sig. Değeri 0,05'ten küçük çıktığı için aralarında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Köylerin mahalleye dönüşmesinin %95 güven düzeyinde memnuniyet düzeyi ile anlamlı bir ilişkisinin olduğu söylenebilir.

Çizelge 4. 4. Köylerin Mahalleye Dönüşmesi ve Memnuniyet Düzeyi Arasındaki İlişki (T Testi)

	Köyden Mahalleye Dönüşme Durumu	Statistic	DF	F	Sig.
Memnuniyet Düzeyi	Evet	,194	7	,305	,002
	Hayır				,003

Eğitim düzeyi ile imar planı yapılması talebi arasında ilişki olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla yapılan Normallik Testinde sig. 0,05'den küçük olduğu için normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Çoklu değişkene sahip olduğu için yapılan Kruskal Wallis Testi sonucunda aşağıdaki çizelge 4.5.'te görüldüğü gibi sig. değeri 0,05'ten büyük olduğu için eğitim düzeyi ile imar planı yapılması arasında bir ilişki olmadığı söylenebilir.

Çizelge 4. 5. Eğitim Düzeyi ve Mahallenin İmara Açılma İsteği Arasındaki İlişki (Kruskal Wallis Testi)

	İmara Açılma Durumu	Statistic	DF	Sig.
Eğitim Düzeyi	Evet	,347	233	,635
	Hayır	,410	34	

Belediye hizmetlerinin yapılması ve memnuniyet düzeyi arasında bir ilişki olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla öncelikle Normallik Testi yapılmış olup bu testte değeri sig. değeri 0,05'den büyük olduğu için normal dağılım göstermekte olduğu belirlenmiştir. İki değişkene sahip olduğu için T Testi yapılmıştır. Sonuçta sig. değeri 0,05'ten küçük çıktığından belediye hizmetlerinin karşılanması ile memnuniyet düzeyi arasında ilişki olduğu söylenebilir.

4.3.Hane Halkı Anketi Analizleri

Hane halkı ile yapılan ve üç bölümden oluşan anketlerde; örneklemin genel profili, kanunlarda yapılan değişikliklerden ve bu kanunların içeriklerinden haberdar olup olmadığı hakkında bilgi edinilmiş ve yaşadıkları çevreden duydukları memnuniyet oranları belirlenmiştir.

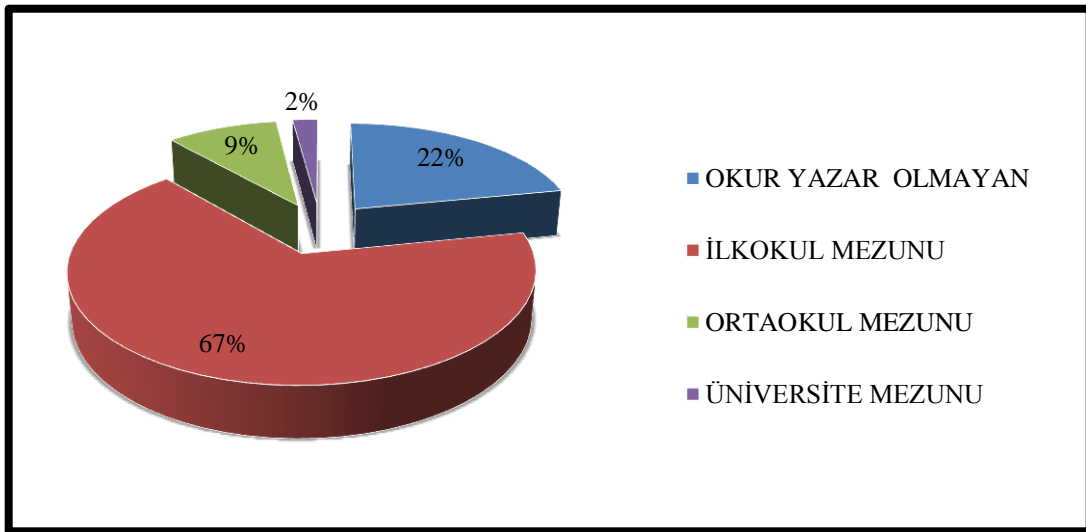
Hane halkı bilgileri

Çalışma kapsamında bulunan 7 mahallede toplam 96 kişi ile anket yapılmıştır. Anketin ilk bölümünde yer alan ve anket yapılan kişilerin sosyal, demografik ve ekonomik yapıları hakkında bilgi edinmek amacıyla sorulan sorulara ilişkin analizler aşağıdadır.

Anket yapılan kişilerin,

- %46'sı kadın, %54'ü erkektir.
- %6,2'si 35 yaş ve altında, %93,8'i ise 35 yaş üstündedir.
- %96,8'sinin memleketi Elmadağ, %3,2'sinin memleketi ise Kırıkkale ve Kırşehir'dir.
- %69,8'i doğduğundan beri buldukları mahallede yaşamaktadır.
- Bir hanede yaşayan kişi sayısı en az 1, en fazla 11 kişiden oluşmakta olup; %43,8'i 2 kişi, %11,5'i tek başına, %1'i ise 11 kişi yaşamaktadır.
- Konutta yaşayan aile sayısı; 1-3 arasında değişmektedir.

Şekil 4.1.'de kişilerin eğitim durumları gösterilmiştir. Okur-yazar olmayanların oranı, %21,90, ilkokul mezunu olanları oranı %66,70, ortaokul mezunu olanları oranı %9,40, üniversite mezunu olanların oranı ise %2,10'dir.

Şekil 4. 2. Eğitim Durumu

Çizelge 4.6.'da da görüldüğü gibi ankete katılan 96 kişiden %44,8'i çiftçilik ve hayvancılık yaparak geçimini sağlamakta, %32,3'ü emekli maaşı almaktadır. Çizelgede yer alan ve meslek olarak "Diğer" yazılan grupta ev hanımı ve öğrenciler yer almaktadır.

Çizelge 4. 6. Ankete Katılan Kişilerin Mesleklere Göre Dağılımı

Mahalle	Meslek									
	Çiftçilik Hayvancılık	Elk.Teknis yeni	Emekli	Güvenlik görevlisi	İşçi	Memur	Nakliyeci	Operatör	Diğer	Toplam
Aşağıkamışlı	7	0	2	0	0	0	0	0	3	12
Deliler	5	0	2	0	0	1	0	1	2	11
Edige	3	0	5	1	0	0	0	0	2	11
Karacahasan	10	0	20	0	4	0	0	0	2	36
Kuşçuali	4	1	1	0	0	0	0	0	2	8
Taburlar	7	0	0	0	0	0	1	0	0	8
Yukarıkamışlı	7	0	1	0	0	0	0	0	2	10
Toplam	43	1	31	1	4	1	1	1	13	96

Çizelge 4.7.'ye bakıldığında aylık geliri 5.001 TL veya üzeri olanların oranının %1,04, geliri 500 TL veya altı olanların oranının %14,6, 1.500 TL veya altında geliri olanların oranının ise %64,6 olduğu görülmektedir.

Çizelge 4. 7. Mahallelere Göre Aylık Gelir Dağılımı

Mahalle	Aylık Gelir Dağılımı (TL)							Toplam
	0 - 500	501 - 1.000	1.001- 1.500	1.501- 2.000	2.001- 3.000	3.001- 5.000	5.001- +	
Aşağıkamışlı	2	2	4	2	2	0	0	12
Deliler	0	1	5	2	2	1	0	11
Edige	2	0	4	4	0	1	0	11
Karacahasan	3	6	14	10	1	1	1	36
Kuşçuali	3	0	1	2	2	0	0	8
Taburlar	2	3	2	0	0	1	0	8
Yukarıkamışlı	2	1	5	1	1	0	0	10
Toplam	14	13	35	21	8	4	1	96

Hane halkının %94,8'inin ikamet etmekte olduğu konutun mülkiyeti kendine ait olup; %64,4'ü motorlu taşıt sahibidir. %77,1'lik kesimin arazisi olup; 96 kişiden %68,8'i tarım ile uğraşmaktadır. Kiralık arazide ekim yapanların oranı ise %12,5'tir. Anket yapılan kişilerin %38,5'i hayvan sahibidir.

Kent içi hareketliliğin tespitine yönelik sorularda; mahallelere belediyelerin ulaşım hizmeti sağlamadığından motorlu taşıtı olmayan %35,6'lık kesim mecbur kalmadıkça ilçe merkezine gitmediklerini, alışveriş, hastane gibi acil ihtiyaçlarını ise komşularının araçlarıyla sağladıklarını belirtmişlerdir. Motorlu taşıt sahibi olan

%64,4'lük kesimde traktörü bulunan ve bu şekilde ilçeye ulaşım sağlayanlar yer almaktadır.

Ankete katılanların genel olarak demografik, ekonomik ve sosyal yapısına bakıldığında; genelini orta yaş ve üzerinde, ilkokul mezunlarının oluşturduğu, geçimlerini tarım ve hayvancılıktan sağladıkları, geliri 1500 TL ve altında olanların çoğunlukta olduğu ve kent içi faaliyetlerinin oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir.

6360 SK hakkında bilgiler

Örneklemin %34,4'ünün 6360 SK hakkında bilgisi bulunmakta olup; bu kişilerden kanunlar hakkında televizyondan bilgi edinenlerin oranı %31,3'tür.

Çizelge 4.8.'de mahallelerin ilçe belediye ile mi yoksa büyükşehir belediyesi ile mi iletişim kurmakta zorlandığı görülmektedir. Anket yapılan %35,4'lük kısım 6360 SK öncesine oranla belediyeler ile iletişim kurmakta zorlanıldığını belirtmiştir. Bu kişilerden %76,04'ü Ankara Büyükşehir Belediyesi ile iletişimde sorun yaşadığını ifade etmiştir.

Çizelge 4. 8. Mahallelerin İletişim Kurmakta Zorlandığı Belediyeler

Mahalle	Elmadağ İlçe Belediyesi	Ankara Büyükşehir Belediyesi	Her İkisi	Toplam
Aşağıkamışlı	0	12	2	14
Deliler	5	4	1	10
Edige	1	10	-	11
Karacahasan	3	30	-	33
Kuşçuali	4	4	1	9
Taburlar	2	6	-	8
Yukarıkamışlı	2	7	2	11
Toplam	17	73	6	96

“Mahallenizdeki sorunlara belediyeler tarafından zamanında çözüm bulunuyor mu?” sorusuna %51'i “Hayır” cevabı vermiştir.

Çizelge 4.9.'da görüldüğü gibi; ankette yer alan “Mahallenizin sorunlarını hangi belediye çözüyor?” sorusunu yanıtlayanların %86,5'i Elmadağ İlçe Belediyesinin, %13,5'i ise Ankara Büyükşehir Belediyesinin çözdüğünü belirtmiştir. İnsanlar; büyükşehir belediyesi ile iletişim kurmakta zorluk çektiklerinden sorunlarına ilçe belediyesinin çözüm bulduğunu düşünmektedirler. Ancak ilçe belediyesi ile büyükşehir belediyesinin kırsal alanlarda; ortak görev ve sorumlulukları olduğu gibi farklı görev ve sorumlulukları bulunmaktadır.

Çizelge 4. 9. Elmadağ İlçe Belediyesi ve Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin Mahallelerdeki Sorunları Çözme Durumlarına Yönelik Görüşlerin Dağılımı

Mahalle	Elmadağ İlçe Belediyesi	Ankara Büyükşehir Belediyesi	Toplam
Aşağıkamuşlu	11	0	11
Deliler	9	2	11
Edige	8	3	11
Karacahasan	30	5	35
Kuşçuali	8	0	8
Taburlar	7	1	8
Yukarıkamuşlu	4	1	5
Toplam	77	12	89

Anket yapılan kişiler Ankara Büyükşehir Belediyesi ile iletişim kurmakta ve sorunlarını iletmekte zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. Elmadağ ilçe belediyesi ile daha kolay iletişim sağlanması ve mesafe olarak büyükşehirle oranla yakın olmasından dolayı sorunlara genellikle ilçe belediyenin çözüm bulduğunu belirtmiştir. %58,3'lük kısım mahalleye döndükten sonra yaşadıkları çevrede değişiklik olmadığı, herhangi bir yatırımın yapılmadığını ifade etmiştir. Yatırım yapıldığını belirten %40,6'lık oran ise çocuk parkı yapıldığını, yol yapım çalışmalarının devam ettiğini belirtmiştir. Deliler Mahallesi dışında diğer mahallelerde içme suyu şebekesi bulunduğu belirtilmiştir.

Çizelge 4.10.'da da görüldüğü gibi ankete katılanların %82,3'ü mahallenin imara açılmasını istemekte olup neden olarak daha düzenli yapılaşma olması, daha fazla yatırım yapılması gibi nedenler belirtilmiştir.

Çizelge 4. 10. Mahallelere Göre İmara Açılma İsteği

Mahalle	Evet	Hayır	Toplam
Aşağıkamuşlu	10	2	12
Deliler	10	0	10
Edige	8	3	11
Karacahasan	28	8	36
Kuşçuali	7	1	8
Taburlar	8	0	8
Yukarıkamuşlu	8	0	8
Toplam	79	14	93

Ankete katılan kişilerin %52,1'i imece usulü yapılan işlerin süresinde bir değişim olmadığını; %47,9'u imece usulü yapılan işlerin aksadığını ve yapılma süresinin uzadığını ifade etmiştir. "Mahalle olduktan sonra sosyal yaşantınızda değişiklik oldu mu?" sorusunda %93,8'i "Hayır" cevabını vermiştir. "Evet" cevabını verenler ise; mahalledeki sorunlara zamanında çözüm bulunmadığından muhtarlar ve

komşularla olan ilişkilerinin zarar gördüğü belirtilmiştir. Bu durum köylerin mevcut ekonomik ve yönetsel haklarının elinden alınmasının olumsuz sonuçlarını göstermektedir.

Yaşanılan çevre-memnuniyet düzeyi

Yapılan anket kapsamında 6360 SK ile köylerin mahalleye dönüşmesindeki memnuniyet düzeyi, 5'li Likert Ölçeği yöntemi ile sorulmuştur. Memnuniyet yüzdeleri memnunum ve çok memnunum cevabını verenlerden; memnun olmayanların yüzdeleri ise memnun değilim ve hiç memnun değilim cevabını verenlerden oluşmaktadır.

Çizelge 4.11.'de; köylerin mahalle olmasından, mahalledeki yeşil alanlardan, ulaşım, temizlik, teknik altyapı, eğitim, sağlık, sosyal kültürel hizmetlerinden, belediyelerin mahallede bulunan sorunlara ürettiği çözümlerden, mahalle güvenliğinden, mahallesinde yaşamaktan, oturulan evden ve komşuluk ilişkilerinden mahallelere göre olan memnuniyet düzeylerine yer verilmiştir.

Köylerin mahalleye dönüşmesinden; Deliler Mahallesi'nde %63,63, Taburlar Mahallesi'nde %62,50, Kuşçualı Mahallesi'nde %50, Aşağıkamışlı Mahallesi'nde %83,33, Yukarıkamışlı Mahallesi'nde %50, Karacahasan Mahallesi'nde %66,66'lık oranda memnun olunduğu belirtilmiştir. Edige Mahallesi'nde ankete katılan kişilerin tamamı "Hiç memnun değilim" yanıtını vermiştir. Genel olarak ele alınacak olursa ankete katılanların %57,3'ü memnun, %35,4'ü memnun değil ve %7,3'ü ise kararsızdır.

Mahalledeki çocuk parklarından memnun olmayanların oranı %60,4; ulaşım hizmetinden memnun olmayanların oranı %75; teknik altyapı hizmetlerinden memnun olmayanların oranı %63,6; eğitim hizmetlerinden memnun olmayanların oranı %52,1; sağlık hizmetlerinden memnun olmayanların oranı %62,5; sosyal ve kültürel hizmetlerden memnun olmayanların oranı %90,6; Ankara Büyükşehir Belediyesinin mahallelerdeki sorunlara ürettiği çözümlerden memnun olmayanların oranı %60,4'tür. Bununla birlikte; temizlik hizmetlerinden memnun olanların oranı %54, Elmadağ İlçe Belediyesinin mahallelerdeki sorunlara ürettiği çözümlerden memnun olanların oranı %52, mahallenin güvenliğinden memnun olanların oranı %70,8, yaşadıkları mahalleden memnun olanların oranı %79,2, oturdukları evden memnun olanların oranı %66,6; komşuluk ilişkilerinden memnun olanların oranı ise %87,5'tir.

Hane halkının memnuniyet oranları incelendiğinde; öncelikle çoğunluğun köylerin mahalleye dönüşmesinden memnun olmakla birlikte park, ulaşım, teknik altyapı, sağlık, sosyal kültürel hizmetlerden memnun olmadıkları belirlenmiş olup; bu hizmetleri belediyeler sunmuş olduğundan belediyelerin hizmet sunumlarından da memnuniyet duyulmamaktadır. Bunun yanı sıra çöplerin yakın mahallelerde daha sık örneğin Yukarıkamışlı ve Aşağıkamışlı gibi uzak olan mahallelerde ise ayda bir gibi aralıklarla toplanmasına rağmen bu hizmetten duyulan memnuniyet oranı daha yüksektir. Ankete katılan kişilerin mahalle güvenliğinden, oturulan evden, komşuluk ilişkilerinden ve yaşadıkları mahalleden memnun oldukları tespit edilmiştir. Sonuç olarak hane halkı ile yapılan anketler ve muhtarlar ile yapılan anket sonuçlarının benzerlik gösterdiği görülmektedir.

“Başka bir yerde yaşamak ister miydiniz?” sorusuna evet yanıtını veren %27,2’lik oran yaşamak istediği yeri olanakları fazla olan kent merkezleri ve deniz kenarında olan iller olarak belirtmiştir. Birçok hizmetin eksik olmasına rağmen mahallelerinde yaşamaktan memnun olduklarını belirtmeleri; insanların mahallelerine aidiyet duygusuyla bağlı olduklarını, yaşadıkları çevrenin iyileştirilerek hayat standartlarının yükseltilmesini istedikleri sonucunu göstermektedir.

Hanehalkı ile yapılan anket görüşmeleri kapsamında şimdiye kadar elde edilen verilere ek olarak, çalışmanın amacına ulaşabilmesi için SPSS programı kullanılarak, çeşitli değişkenler arasında ilişkinin olup olmadığını görmek amacıyla çapraz tablo analizleri yapılmıştır.

Memnuniyet düzeyi ile mahallelerin Elmadağ Belediyesine olan mesafesi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla yapılan Normallik Testinde significance (sig.) 0,05’den küçük olduğu için normal dağılım göstermediği belirlenmiş ve ikiden fazla değişkene sahip olduğu için Kruskal Wallis Testinin uygulanması sonucu Sig. Değeri 0,05’ten küçük çıktığı aralarında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür.

Belediye hizmetleri ile memnuniyet düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla öncelikle Normallik Testi yapılmıştır. Bu testte değeri sig. değeri 0,05’den büyük olduğu için normal dağılım göstermekte olduğu belirlenmiştir. İki değişkene sahip olduğu için T Testi yapılmıştır. Çizelge 4.12.’de de görüldüğü gibi sonuçta sig. değeri 0,05’ten küçük çıktığından belediye sorun çözme durumunun memnuniyet düzeyi üzerinde etkisi vardır denilebilir.

Çizelge 4. 12. Belediyelerin Sorun Çözme Durumu ve Memnuniyet Düzeyi Arasındaki İlişki (T Testi)

	Belediyelerin Sorun Çözme Durumu	Statistic	DF	F	Sig.
Memnuniyet Düzeyi	Evet			,096	,002
	Hayır	,206	12		,002

Eğitim düzeyi ile imar planı yapılması yönündeki talep arasında ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan normallik testinde sig. değeri 0,05'ten küçük olduğu için normal dağılım göstermemektedir. Eğitim düzeyi çoklu değişkene sahip olduğu için yapılan Kruskal Wallis Testi sonucunda çizelge 4.13.'te görüldüğü gibi sig. değeri 0,05'ten büyük olduğu için eğitim düzeyi ile imar planı yapılması yönündeki talep arasında ilişkinin bulunmadığı söylenebilir.

Çizelge 4. 13. Eğitim Düzeyi ve Mahallenin İmara Açılma İsteği Arasındaki İlişki (Kruskal Wallis Testi)

	İmara Açılma Durumu	Statistic	DF	Sig.
Eğitim Düzeyi	Evet	,347	233	,635
	Hayır	,410	34	

Eğitim düzeyi ile 6360 SK hakkında bilgi sahibi olma arasında ilişki olup olmadığını tespit edilmesi amacıyla öncelikle Normallik Testi yapılmıştır. Bu testte Sig. değeri 0,05'den küçük olduğu için normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Eğitim düzeyi ikiden fazla değişkene sahip olduğu için Kruskal Wallis Testinin uygulanması sonucu Sig. Değeri 0,05'ten büyük çıktığından, eğitim düzeyi ile 6360 SK hakkında bilgi sahibi olma arasında bir ilişkinin olmadığı söylenebilir.

4.4. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

Elmadağ ilçesinde 6360 SK ile mahalleye dönüşen Karacahasan, Edige, Kuşçuali, Taburlar, Deliler, Aşağıkamışlı, Yukarıkamışlı yerleşmelerinde (kırsal alanlarda); yapılan anketler ve görüşmeler sonucunda edinilen bulgular; yönetsel, ekonomik ve planlama bakımından değerlendirilmiştir.

4.4.1. Yönetsel bulguların değerlendirilmesi

6360 SK sonrasında oluşan sistemde diğer alanlarda olduğu gibi yönetsel yapıda da büyükşehir ve ilçe belediyelerinin etkinliği oldukça önemlidir. Nitekim araştırma kapsamında tespit edilen; köy yerleşimlerinin sorunlarını bildirirken ilçe belediyesi ile daha kolay iletişim sağladıklarını belirtmeleri; mesafe açısından yakınlığın önemini göstermektedir. Anket çalışması sonrası yapılan analizlerde de belediyelere olan

mesafenin memnuniyet düzeylerini etkilediği tespit edilmiştir. Köy yerleşimlerinin kent içi hareketliliğe katılamamaları da hizmetlerin verimli olmadığının bir göstergesidir.

6360 SK'nın yürürlüğe girmesinden itibaren 6 yıl geçmesine rağmen köyde yaşayanlar, kanunun köylerle ilgili maddelerini yaşayarak öğrenmektedirler. Yaşadıkları yerleşimlerle ilgili yasal-yönetimsel anlamda değişiklik yapılırken, halkın alınacak kararlara katılımının sağlanmaması ve görüşlerinin alınmaması yönetim ile halk arasındaki sorunlardan biridir.

Kırsal alanlara hizmet götüren İl Özel İdareleri ile kendi bütçeleri ve yetkileri ile birçok sorununu çözüme kavuşturabilen köy yönetimlerinin kaldırılması, sorumluluğun büyükşehir ve ilçe belediyelerine verilmesi, kırsal alan sorunlarına yenilerinin eklenmesine neden olmuştur. Örneğin; kanun ile yetkileri ellerinden alınan muhtarların önceki kadar dikkate alınmadığı, imcece usulü yapılan işlerle mahalle olduktan sonra halkın ilgilenmemesi huzursuzluk oluşmasına neden olmaktadır.

6360 SK ile Elmadağ İlçesi'nde yer alan kırsal alanların niteliklerine bakılmaksızın adlarının kentsel alan olarak değiştirilmiştir. Ancak bu yerleşimlerin kentsel alan özelliği göstermediği görülmektedir. Nitekim 5216 SK ile mahalleye dönüştürülen Tekke, Akçaali, Süleymanlı ve Kayadibi yerleşmelerinin; Ankara'ya yakın mesafede bulunmaları ve 13 yıllık zaman geçmesine rağmen niteliklerinde bir değişiklik olmadığı görülmektedir.

4.4.2. Ekonomik bulguların değerlendirilmesi

6360 SK sonrası çalışma kapsamında bulunan mahallelere yapılan yatırımlar arasında; Edige mahallesi dışında Deliler mahallesinde iki adet olmak üzere tüm mahallelere Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından çocuk parkı yapılmıştır. Mahallelerdeki yol yapım çalışmaları ise devam etmektedir. Deliler Mahallesi'nde Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 2017 yılında Tohum Eleme Tesisi yapılmış olup henüz faaliyete geçmemiştir.

Anket çalışmaları sonucu kırsal yerleşmelerde gelir durumlarının genelinin 1.500 TL'nin altında olduğu tespit edilmiştir. Mahallelerde ikamet edenler, 6360 SK öncesi kullandıkları suların sağlıksız olması ve mevcut depolarının yenilenmeden ücretli hale getirilmesinden de şikayet etmişlerdir. Bununla birlikte geçim kaynakları arasında tarım ürünlerinin olması, suların tarımsal sulamada da kullanılması zaten dar gelirli olan insanların geçim sıkıntısı çekmelerine neden olmaktadır.

İl Özel İdareleri'nin ilçelere ayırdığı bütçeler net bir şekilde faaliyet raporlarında belirtilmektedir. Ancak büyükşehir ve ilçe belediyelerinde böyle bir veri

bulunmamaktadır. Büyükşehir Belediyesi ve İlçe Belediyesi yetkilileri ile yapılan görüşmelerde; belediyelerde bütçe konusunda ilçelere ilişkin verilerin olmaması ve kırsala yönelik stratejik amaçların belirlenmemesi yönündeki sorunları ifade etmeleri de; belediyelerin köyden mahalleye dönüşen yerleşmelerde düzenli ve sistemli yatırım yapamadıkları, yerleşmelerin sorunlarına ve ihtiyaçlarına yönelik konularda yeterli bilgi sahibi olmadıkları gibi değerlendirmeleri akla getirmektedir.

4.4.3. Planlamaya ilişkin bulguların değerlendirilmesi

Hane halkı ve muhtarların geneli, mahallelerinde imar planı yapılmasını istemekte olup; bir taraftan düzenli, planlı, sağlıklı yaşanabilir çevrede yaşamak isterken bir taraftan da sahip olduklarını kaybetme korkusunu yaşamaktadırlar. Bu durumda yapılacak plan çalışmalarında; yerel katılımın sağlanması, bilinç düzeyinin artırılması ve güven ortamının oluşturulması oldukça önem taşımaktadır.

Çalışma alanında yer alan köylerin hâlihazır durumu incelendiğinde; düzensiz ve çarpık yapılaşmanın olduğu, dere yataklarına çok yakın mesafede yapıların bulunduğu gözlemlenmiştir. Dolayısıyla mevcut köy yerleşik alanlarında yapılacak planlarda; düzenli bir yapılaşma sistemi oluşturulması, sağlıklı bir plan yapılması mümkün görülmemektedir. Bu açıdan planlama, birçok yapının yıkılmasını da beraberinde getirmektedir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Türkiye’de geleneksel yerel yönetim birimlerine 6360 SK ile köklü bir değişiklik getirilmiş olup; bu değişikliğin hem yerel yönetimlere hem de kırsal alanda yaşayanlara yönetsel, ekonomik ve planlama bakımından birçok etkisi olmuştur.

6360 SK ile 30 ilde yerel yönetim birimlerinden olan köy, belde belediyeleri ve İl Özel İdareleri’nin tüzel kişiliğine son verilmesi ve tüm yetki ve sorumluluğun büyükşehir belediyeleri ve ilçe belediyeleri tarafından uyum içinde sağlanması planlanmaktadır.

5.1. Sonuçlar

6360 SK ile büyükşehir belediyelerinde yönetim kademelenmesinin azaltılması, illerde yatırım ve hizmetlerin koordinasyonu, izlenmesi, denetlenmesi gibi faaliyetleri gerçekleştirmek üzere vali bünyesinde YİKB kurularak, mali kaynağı aktarılacak koşuluyla her türlü yatırımı yapacak olması kanunun yönetsel anlamda olumlu yönleri arasındadır. Ankara İli’ne bakıldığında; Büyükşehir Belediyesi önceden yakın çevresindeki 16 ilçeye hizmet götürürken 6360 SK sonrası hizmet götürmesi gereken ilçe sayısı 25’e yükselmiştir. Ankara ilinin yüzölçümü büyük ve kalabalık olduğundan hizmetlerin zamanında, kaliteli, verimli ve eşit olarak götürülmesi konusunda sorunlarla karşılaşılması ihtimaline karşı, valiye bağlı olarak kurulan YİKB’nin de bu konudaki rolü oldukça önemlidir. Ancak yapılan çalışmada YİKB’nin yapılan yatırım ve hizmetleri denetleme konusunda başarılı olmadığı görülmüştür. Örneğin çalışma kapsamında bulunan Deliler Mahallesi’nde 2 adet çocuk parkı yapılması, tohum eleme tesisi yapılması ancak en önemli ihtiyaçları arasında bulunan içme suyu şebekesinin yapılmaması büyük bir eksikliklerdir.

6360 SK’nın, yerellikten uzaklaşarak merkezileşmeyi getirdiği açıkça görülmektedir. Nitekim köy yönetimleri en eski, en yaygın yerel yönetim birimleri olup en köklü yönetimlerin kaldırılarak merkezi yönetime bağlı bir yönetsel birimin oluşturulması; özerkliği zayıflatmış, kendi kendilerini yönetme hakları ellerinden alınmıştır.

6360 SK ile 5393 SK’ya, belediye sınırları içinde nüfusu 500’ün altında mahalle kurulamayacağı maddesi eklenmiştir. Ancak çalışma kapsamında yer alan mahallelerde en yüksek nüfusa sahip olan Karacahasan mahallesinin nüfusu 251, en düşük nüfusa sahip olan Yukarıkışılı mahallesinin nüfusu ise 41’dir. Kanun ile gelen kararda çelişki olduğu görülmektedir.

6360 SK öncesinde köy tüzel kişiliğinin kendine ait bütçe ve personeli bulunmaktaydı. Mahallelerin kamu tüzel kişiliği olmayıp, mahalle muhtarlığı hizmetlerin görülmesinde yardımcı kuruluştur. 6360 SK öncesinde köy muhtarlığının ise birçok yetkisi bulunmaktaydı. 6360 SK ile mahalleye dönüşen köylerde herhangi bir sorunla karşılaşan köylüler, büyükşehir ya da ilçe belediyesi ile görüşmek durumundadır. Tüzel kişiliği bulunan köylerde geleneksel bir kültür olan imece yöntemi, köylerdeki dayanışma ve işbirliğinin bir göstergesiydi. Ayrıca köy yönetimlerinin kendilerine ait malvarlıkları varken, orman ve meraları kullanma hakları bulunurken 6360 SK ile hukuki, mali ve idari haklarından mahrum olan ve belediyenin eklentisi olan bir yönetim birimine dönüşmüştür. Bununla birlikte kanun sonucunda kırsal alanların kentsel alanlara dâhil edilmesi sonucu köylerde yaşayanların; beklentileri artmış ve mevcut sistemdeki hizmetleri arar hale gelmişlerdir.

6360 SK ile Büyükşehir Belediye Gelirleri'nin arttırılması ekonomik yönden olumlu bir gelişmedir. Ancak kanun, köyde yaşayanlara vergi, harç yükünü de beraberinde getirmiştir. Köyde yaşayanlar sahip oldukları konut, arsa ve araziler için büyükşehir tarifesi üzerinden emlak vergisi ödeyecektir. Bunların yanı sıra; su kullanım ücreti, haberleşme vergisi, çevre temizlik vergisi, yol, kanalizasyon katılma payı alınacaktır. Kanun ile köylerin gelirleri kaybolmuş olmakla birlikte vergi yükümlülükleri getirilmektedir. Örneğin tarım ile uğraşan köylünün su tüketimi, şehirde yaşayan kişinin su tüketiminden fazla olacaktır.

6360 SK'nın amaçlarından biri de; planlamada bütünselliği sağlamak ve düzensiz yapılaşmanın önüne geçmektir. Ancak kanun ile kırsal alanların kentsel arazilere dönüşmesinin, özellikle kentlerin gelişme yönlerinde bulunan arazilerin zaman içerisinde kırsalda da doğa tahribatına neden olacağı düşünülmektedir. Ormanların, meraların, tarım arazilerinin kentsel gelişme alanı olarak rant amaçlı kullanılması da olası görülmektedir. Örneğin aralarında çalışma kapsamında bulunan Edige, Karacahasan ve Kuşçuali Mahalleleri'nin de bulunduğu bazı mahallelerde kadastro haritaları yenilemesi yapılmıştır. Kadastro yenilemesi yapılan mahalleler ilçe merkezine en yakın mesafede bulunan yerleşmelerdir.

5.2.Öneriler

6360 SK'nın yönetsel anlamda olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Aslında olması gereken büyükşehir yönetiminin uygulama alanının, kontrol edebileceği büyüklükte olması gerekmektedir. Çeperlerde yer alan yerleşmelere hem büyükşehirler hizmeti götürmekte sorun yaşamakta, hem de kırsal yerleşmelerde

yaşayan insanlar Büyükşehir Belediyesi ile iletişim kurmakta zorluk çekmektedir. Çözülmesi gereken en önemli sorunlardan bir tanesi de budur. Nitekim ilçe belediyesinin bile, çalışma kapsamında bulunan mahalleler arasında en uzak olan Yukarıkışılı Mahallesi'nde çöpleri ayda bir toplatması hizmette etkinliğin ve yerelliğin kırsal alanlar açısından önemini vurgulamaktadır. Bu yerleşimlerde yaşayan insanlar ile ilgili hizmet birimleri arasında iletişimin kolaylıkla yapılabilmesi sağlanmalıdır.

Hizmetlerin ve yatırımların ihtiyaç doğrultusunda karşılanabilmesi amacıyla Büyükşehir ve İlçe Belediye Meclisi'nde kırsal alanların sorunlarını bilen üyelerin yer alması gerekmektedir. Çünkü her kırsalın birbirine benzeyen olduğu kadar farklılaşan sorunları ve ihtiyaçları da mevcuttur. Kırsal yerleşmelerin ulaşım sorunları kırsal terminaller ile çözüme kavuşturulabilir. Böylece kent içi hareketliliğe de katılmaları sağlanmış olacaktır. Ayrıca Büyükşehir ve İlçe Belediyeleri'nin; kırsala verimli hizmet verebilmesi amacıyla personel ve donanımı arttırılmalıdır.

Çalışma kapsamında bulunan kırsal alanlarda yaşayan insanların geneli dar gelirli insanlardır. Kırsal alanlarda yaşayan insanların gelirlerini arttırmak amacıyla ekonomi çeşitlendirilmeli, tarım ve hayvancılığın devamlılığı ve geliştirilmesi konusunda destek sağlanmalı, alınacak vergi ve harç ücretleri düşürülmelidir.

Kanunda, mekânsal planlamada kademeli birlikteliğin sağlanmasına yönelik madde bulunmaması kanunun planlama kaygısı taşımadığını göstermektedir. Yapılacak düzenlemelerle; mekânsal planlama ve ulaşım planlamasındaki belirsizliklerin giderilmesi gerekmektedir. Kırsal alanlarda yapılacak olan planlarda; her mahalle için ayrı ayrı değerlendirme yapılarak, oraya özgü kararlar alınmalı, insanların yaşayacakları çevrenin geleceği hakkında söz sahibi olmaları gerekliliği göz ardı edilmeyerek, planlamaya katılımları sağlanmalıdır.

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından hazırlanan KKEP kapsamında belirlenen amaçlar arasında yer alan; kırsal ekonominin geliştirilmesi ve istihdam imkânlarının arttırılması, kırsal çevrenin iyileştirilmesi ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması, kırsal yerleşimlerin sosyal ve fiziki altyapısının geliştirilmesi, kırsal toplumun geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılmasına yönelik adımlar atılmalıdır.

6360 SK öncesinde büyükşehir belediye kanunlarında, zamanla fark edilen sorunların çözümüne yönelik birçok değişiklik yapılmıştır. Bu kanunun da olumlu ve olumsuz yönleri bulunmaktadır. Kanunda ilerleyen zamanlarda tespit edilen eksik

yönlerin tamamlanarak ve gerekli düzenlemelerin yapılmasının ülkemiz için faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Ş., 2012, 6360 Sayılı Yasa'nın Türkiye'nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme, *Toplum ve Demokrasi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl 6, Sayı:13-14; 154, 173, 174.
- Ayyıldız M., Çiçek A., Ayyıldız B., 2016, 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Kırsal Kesime Olası Etkileri, *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi*, TARGİD Özel Sayı, 280-285.
- Arikboğa E., 2013, Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli, *Yerel Politikalar Dergisi*, Ocak-Haziran 2013, 3, 51, 58-65.
- Arikboğa, Ü., 2016, Türkiye'de Belediyelerin Gelir Yapısı: Sorunlar Ve Çözüm Önerileri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2016, Cilt: 13, Sayı: 33; 11-19, 278, 281, 283.
- Batman S., Gül H., 2013 Dünya Ve Türkiye Örneklerinde Metropolitan Alan Yönetim Modelleri Ve 6360 Sayılı Yasa, *Yerel Politikalar Akademik Araştırma Ve Düşünce Araştırma Ve Düşünce Dergisi* YIL: 1 SAYI: 3; 42,43.
- Belli Aziz, Aydın Abdullah, 2017, "6360 Sayılı Kanun ve Yerelde Merkezileşme", *International Journal of Social Science*, Sayı 55; 403, 405, 411.
- Çelik Z., 2006, Türkiye'de Kırsal Planlama Politikalarının Geliştirilmesi, Doktora Tezi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, İzmir, 25
- Çelikyay, H. 2014, "Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası", *Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı*, Sayı:101;7, 11
- Çınar T., Çiner C. ve Zengin O., 2009, Büyükşehir Yönetimi: Bütünleştirme Süreci, *Ankara: TODAİE*, 114.
- Çörek Öztaş Ç., Karaaslan Ş., 2017, Türkiye'de Kırsal Planlama ve Farklı Ülkelere Ait Kırsal Planlama Örnekleri, *Journal of Urban Academy*, Cilt: 10 Sayı:4; 441-454
- Çukurçayır A., Negiz N., Yemen A., 2014, 6360 Sayılı Kanun'un Uygulanmasında Köy(lü) Mü Mahalle(li) mi):Katıl(a)mayanlar Açısından Bir Değerlendirme, *TODAİE Yayınları*, Ankara, 8.
- Erat V., 2016, Mahalli İdare Birimi Olarak Köyler ve 6360 Sayılı Yasanın Etkileri, *Beu Akademik İzdüşüm Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1; 87-98.
- Ersoy M., 2013, 6360 Sayılı Yasa Ve Mekânsal Planlama Sorunları, *Gap Belediyeler Birliği Dergisi*, 2, 6, 9, 10,11.
- Genç F., 2014, 6360 Sayılı Kanun ve Aydın'a Etkileri, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 1; 1, 25, 26.

- Geray, C., 1999, İşlendirme Açısından Kırsal Gelişme Yöneltilerimiz, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt:54, Sayı:2, 63
- Görgün E., Yörür N., 2017, 6360 Sayılı Büyükşehir Kanunu Sonrası Kırsal Alanları Yeniden Düşünmek- İzmir Örneği, *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, 11, 23, 24.
- Gözler, K., 2013, “6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Hâline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun mudur?”, *Legal Hukuk Dergisi*, Cilt 11, Sayı 122, 75.
- Günşen H. B., 2012, Orman Köylerinde İç Göçleri Etkileyen Faktörler (Bartın-Kastamonu Örneği), Doktora tezi, *Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı*, Bartın, 2, 20.
- Emre Koyuncu ve Tunga Köroğlu’dan aktaran Erat Veysel, 2016, Mahalli İdare Birimi Olarak Köyler ve 6360 Sayılı Yasanın Etkileri, *BEU Akademik İzdüşüm Dergisi*, Cilt 1. Sayı 1, 93.
- Demir İ., 2013, Belediye ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçeden Ayrılan Paylara İlişkin Yeni Düzenlemeler, *Maliye Uzmanları Derneği Uzman Bakış Dergisi*, Sayı 1, 109.
- İl Özel İdaresi, 2012, Yatırım Çalışma Ve Performans Programı, 22, 27, 53, 54.
- İzci F., Turan M., 2013, Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 18, Sayı 1; 118-120, 150.
- Kartal N., Demirhan Y., 2015, Yerel Hizmetlerin Kırsal Alanlara Götürülmesi Ve Kent Belediyeciliğinden Alan Belediyeciliğine Geçiş: Bir Model Önerisi, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl:7, Sayı 13; 387, 388, 389.
- Keleş, R., 1998, Kentbilim Terimleri Sözlüğü, *İmge Yayınları*, Ankara., 17, 67-70.
- Keleş, R., 2009, Yerinden Yönetim ve Siyaset, *Cem Yayınevi*, Ankara, 221
- Koçak Y., 2013, Türkiye’de Yerel Yönetimler, *Siyasal Kitabevi*, Ankara, 22, 23.
- Muratoğlu T., 2015, Mahalli İdareler Mevzuatında 6360 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Diyarbakır, Cilt 20, Sayı 32, 59.
- Mülga Devlet Planlama Teşkilatı, 2006, Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi, 3, 5, 36-39
- Özçağlar A., 2015, Ankara Büyükşehir Belediyesinin Yönetimsel Sınırlarındaki Değişimin Ankara Şehrine ve Ankara İline Etkileri, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-

Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümü, Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi, *VIII. Coğrafya Sempozyumu*, Ankara, 177.

- Özer M. A. ve Akçakaya M., 2014, Yerel Yönetimler Teorik Boyut, *Gazi Kitabevi*, Ankara, 107.
- Özer M. F., 2013, Yerel Yönetimler Reformunda Reform:6360 Sayılı Kanun'un Düşündürdükleri", *Yerel Politikalar Dergisi*, Yıl 1; Sayı 3, 123,124.
- Saatci S., 2016, Büyükşehir Belediye Sisteminin Kırsal Alanlar Üzerindeki Etkisi: Ödemiş Örneği, Yüksek Lisans Tezi, T.C. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kamu Yönetimi Programı*, 72,73.
- Selçuk H., 2014, Yerel Yönetimler ve İdari Vesayet, Yüksek Lisans Tezi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı*, Erzurum, 73-78.
- Şengül R., Çetinkaya İstikbal N. I., 2017, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Cilt 12, Sayı12; 72.
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, 2017, 2038 Ankara Çevre Düzeni Planı Açıklama Raporu, 2, 25, 27, 33, 34, 35, 37, 555, 556.
- T.C. Ankara Büyükşehir Belediyesi, İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı, 2006, 2023 Başkent Ankara Nazım İmar Planı Açıklama Raporu, 19.
- T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2014, Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Programı (IPARD) 2014-2020, 1.
- T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2015, Kırsal Kalkınma Eylem Planı 2015-2018, 3.
- T.C. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2016 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu, 7-8, 13.
- T.C. İçişleri Bakanlığı, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, 2014 yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu, Ankara, 2015, 13.
- T.C. Mülga Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2009, Kentleşme Şurası, Yerel Yönetimler, Katılımcılık ve Kentsel Yönetim Komisyonu Raporu, 30-33.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü, 2017-2021 Stratejik Plan, 11, 31, 33, 36.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü, Orköy Tanıtım Kitapçığı, 2017, 10-11.

- Tekel A., 2000, Türkiye’de Metropolitan Planlama ve Planlamanın Yönetimi 1969-1984 Dönemi Ankara Deneyimi, Doktora Tezi, *Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 87-92.
- Tekel A., 2002, Metropolitan Planlamanın Gerekliliği ve Önemi Üzerine, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2; 42-55.
- Tekel A., 2006, Desantralizasyon ve Türkiye’de Metropolitan Alan Yönetimleri Üzerine Bir Değerlendirme, *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 5; 73,79
- Tekel A., 2009, Türkiye’de Metropolitan Alan Yönetiminden Metropolitan Yönetişime Geçiş: Ankara Örneğinde Bir Değerlendirme, *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 192, 193, 212.
- Terzioğlu İ., 2014, Elmadağ Şehrengizi, Anıl Grup Matbaacılık, 19, 20, 22, 31, 32, 34, 43-47.
- Tuzcuoğlu F., 2007, Metropolitan Yönetim Nereye, *Nobel Yayıncılık*, Ankara, 53.
- Toksöz, F., 2008, İyi Yönetişim El Kitabı, *Tesev Yayınları*, 21-38, 41 42 53 54 53 55.
- Torlak, S. ve Y. Sezer. (2005). Büyükşehir Belediye Reformu Üzerine Bir Değerlendirme, *Nobel Yayıncılık*, Ankara, 95.
- Topçu D., 2015 Türkiye’de Yeni Büyükşehir Belediye Sistemi, *Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yerel Yönetimler Anabilim Dalı, Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Bilim Dalı*, İstanbul, 24-25.
- Zengin, O., 2014, Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi, *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı 2; 103, 115.
- Zengin, G., 2013, Her Yer Büyükşehir, Her Hizmet Etkin ve Verimli! 6360 Sayılı Kanun’a Yönelik Eleştirel Bir Yaklaşım, *8 Kasım Dünya Şehircilik Günü 37. Kolokiyumu Kent Yönetimi ve Planlama TMMOB, Biliriler Kitabı 1, Trakya Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü*, Edirne, 471.

YARARLANILAN MEVZUATLAR

- 442 Sayılı Köy Kanunu, Resmi Gazete Tarih: 07.04.1924, Sayı: 68.
- 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu, Resmi Gazete Tarih: 29.05.1981, Sayı: 17354.
- 3030 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, Resmi Gazete Tarih: 12.12.1984, Sayı: 18603.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, Resmi Gazete Tarih: 23.07.2004, Sayı: 25531.
- 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, Resmi Gazete Tarih: 04.03.2005, Sayı: 25745.
- 5355 Sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunu, Resmi Gazete Tarih: 11.06.2005, Sayı: 25842.
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu, Resmi Gazete Tarih: 13.07.2005, Sayı: 25874.

- 5747 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Resmi Gazete Tarih: 22.03.2008, Sayı: 26824.
- 5779 Sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun, Resmi Gazete Tarih: 15.07.2008, Sayı: 26937.
- 6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Resmi Gazete Tarih: 06.12.2012, Sayı: 28489.
- 6447 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Resmi Gazete Tarih: 14.03.2013, Sayı: 28595.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Anonim, 2018, Kavramsal Olarak Kent ve Temel Özellikleri, <http://www.ekodialog.com/kent-ekonomileri/kentler-ve-temel-ozellikleri.html>, (Ziyaret Tarihi: 25 Ekim 2018).
- Geray C., 1978, Halk eğitimi ve Toplum Kalkınması Açısından Köy Enstitüleri, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Ve Eğitim Fakülteleri Öğretim Üyesi, <file:///C:/Users/ASUS/Downloads/5479-34512-4-PB.pdf>, (Ziyaret Tarihi:15 Ağustos 2018).
- Keleş R., 2013 <https://www.cekulvakfi.org.tr/makale/anakent-yonetimlerini-yeniden-duzenleyen-yasa-ne-getirdi-ne-goturdu>, (Ziyaret Tarihi:21 Ağustos 2018).
- OECD, 2000, The Reform of Metropolitan Governance Policy Brief, <http://www.oecd.org/dataoecd/3/17/1918016.pdf>, (Ziyaret Tarihi:21 Ağustos 2018).
- T.C. Elmadağ Kaymakamlığı, 2017, <http://www.elmadag.gov.tr/ilcemizde-tarim-ve-hayvancilik>, (Ziyaret Tarihi:15 Aralık 2017).
- T.C. Karayolları Genel Müdürlüğü, 2018, “İl-İlçe Mesafe Sorgulama”, <http://www.kgm.gov.tr/sayfalar/kgm/sitetr/uzakliklar/ililcelerarasimesafe.aspx>, (Ziyaret Tarihi:21 Mart 2018).
- T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI, 2017, IPARD Programı, <https://ipard.tarim.gov.tr/Prog>, (Ziyaret Tarihi:21 Eylül 2018).
- T.C. TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI, 2017, IPARD Programı, <https://ipard.tarim.gov.tr/>, (Ziyaret Tarihi:20 Kasım 2018).
- TBMM, 2012, T.C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü-Genel Gerekçe, <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0690.pdf>, (Ziyaret Tarihi:20 Şubat 2018).
- TÜİK, 2018, Ankara İli Nüfusu, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, (Ziyaret Tarihi:15 Mart 2018).

TÜİK, Ankara İli Nüfus Artış Hızı, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, (Ziyaret Tarihi:15 Mart 2018).

TÜİK,2018,AnkaraİlçelerininNüfusu, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, (Ziyaret Tarihi:15 Mart 2018).

TÜİK,2018,Köy,Mahalle,BelediyeSayıları,<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, (Ziyaret Tarihi:15 Mart 2018).

TÜİK, 2018, “Köy, Mahalle, Belediye Sayıları”, http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/YMA_2012/metaveri/tanim/index.html, (Ziyaret Tarihi:15 Ağustos 2018).

EKLER**EK-1 6360 SAYILI KANUN'UN KIRSAL ALANLARA ETKİLERİ: ELMADAĞ
ÖRNEĞİ HANEHALKI ANKETİ**

ANKETİN AMACI: Yüksek lisans tez araştırmasında kullanılmak üzere yapılan anket çalışmasında elde edilecek veriler, bilgi toplama ve değerlendirme için kullanılacaktır.

Anket no :

Anketin yapıldığı tarih :

Mahalle adı :

Sokak adı :

I. HANEHALKI BİLGİLERİ

- 1) Yaş
1) 18-23	5) 42-47
2) 24-29	6) 48-53
3) 30-35	7) 54-59
4) 36-41	8) 60-65
- 2) Cinsiyet
1) Kadın	2) Erkek
- 3) MemleketiİliİlçesiMahallesi
- 4) İkamet ettiğiİliİlçesiMahallesi
yer :
- 5) Kaç yıldır bu mahallede yaşıyorsunuz?
1) 1-6 ay	4) 3yıl - 6 yıl
2) 6 ay - 1 yıl	5) 6 yıldan fazla
3) 1yıl - 3 yıl	6) Doğduğumdan beri
- 6) İkamet ettiğiniz konutta yaşayan kişi sayısı :kişi
- 7) İkamet ettiğiniz konutta kaç aile yaşıyor :
1) Tek aile	2) Diğer (Açıklayınız):.....

8) Eğitim Durumu

1. Okur-Yazar		1. İlkokul	2. Ortaokul	3. Üniversite
1.1. Evet	1.2. Hayır			

9) Mesleğiniz :

10) Aylık ortalama gelir durumunuzu belirtiniz.

Ortalama Aylık Gelir (TL)	
(1) 0-500	(5) 2.001 - 3.000
(2) 501 - 1.000	(6) 3.001 - 5.000
(3) 1.001 - 1.500	(7) 5.001 ve üzeri
(4) 1.501 - 2.000	

11) İkamet ettiğiniz konutun mülkiyet durumu:

- 1) Kendi evimiz 2) Kira :TL.

12) Motorlu Taşıtınız var mı :

- 1) Evet 2) Hayır

13) Arazi sahipliliği durumu

- 1)Evet 2) Hayır

14) Başkasının adına, (arazisinde) ekim yapıyor musunuz?

- 1) Evet 2) Hayır

15) Hayvan sahipliliği durumu:

- 1)Evet 2) Hayır

16) İkamet edilen Konut referans alınarak Kent İçi Hareketlilik Durumu

	Gidilen yerin Konumu (Mahallesi)	Ulaşım türü 1. Yaya 2. Bisiklet 3. Kendi aracı 4. Servis 5. Belediye Otobüsü 6. Minibüs/Dolmuş 7. Taksi 8. Diğer	Ulaşım süresi 1. 15 dak. az 2. 15-30 dak 3. 31-45 dak. 4. 46-60 dak. 5. 61-90 dak. 6. 90 dak.'dan fazla
İş yerine			
Okula			
Alışverişe			
Kent merkezine			
Elmadağ Belediyesi'ne			
Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne			
Diğer faaliyetler için(sosyal-kültürel)			

II. 6360 SAYILI KANUN HAKKINDA

17) 6360 sayılı kanun hakkında bilginiz var mı / duydunuz mu?

- 1) Evet 2) Hayır

18) 6360 sayılı Kanunla ilgili bilgi edinme yolunuz nedir? (17.soruya "Evet" dediyseniz cevaplayınız.)

- 1) TV 4) İnternet 7) Belediye yetkililerince anlatıldı/bilgiler verildi.
2) Gazete 5) Köy Kahvesi 8) Broşür dağıtıldı
3) İnternet 6) Cami 9) Diğer:.....

19) 6360 sayılı kanun, olumlu veya olumsuz sizce neyi ifade ediyor?

Birkaç cümle ile açıklayınız. (17.soruya "Evet" dediyseniz cevaplayınız.)

20) Eskişine oranla Belediye ile iletişim kurmakta zorluk çekiyor musunuz?

- 1) Evet 2) Hayır

21) Hangi belediye ile iletişim kurmakta zorluk yaşıyorsunuz?

- 1)Elmadağ İlçe Belediyesi 2) Ankara Büyükşehir Belediyesi 3)Her İkisi

1)

22) Mahallenizdeki sorunlara, Belediye tarafından zamanında müdahale edilip çözüm bulunuyor mu?

- 1) Evet 2) Hayır

23) Mahallenizin sorunlarını hangi belediye çözüyor?

- 1) Elmadağ İlçe Belediyesi 2) Ankara Büyükşehir Belediyesi
- 24) Mahalleye döndükten sonra yaşadığınız çevrede değişiklik oldu mu; yakın çevrenize herhangi bir yatırım yapıldı mı?
1) Evet 2) Hayır
- 25) Yatırım yapıldı ise, neler yapıldı? Çevrenizde ne tür değişiklikler gerçekleşti? Gözlemlediklerinizi ve yaşadıklarınızı açıkla mısınız? (24.soruya “Evet” dediyseniz cevaplayınız.)
- 26) Mahallenizde içme suyu şebekesi var mı?
1) Evet 2) Hayır
- 27) Mahallenizin imara açılmasını ister misiniz?
1) Evet 2) Hayır
- 28) Mahallenizde imece usulüyle yapılan işlerin yapılma süresinde değişiklik oldu mu?
1) Evet ise nasıl bir değişiklik oldu:
2) Hayır ise, mahallenizde imece ile yapılan işleri açıklayınız:
- 29) Mahalle olduktan sonra sosyal yaşantınızda, komşuluk ilişkilerinizde bir değişiklik oldu mu?
1) Evet 2) Hayır
- 30) Sosyal yaşantınızda gerçekleşen değişiklikleri açıkla mısınız? (29.soruya “Evet” dediyseniz cevaplayınız.)

III. YAŞANILAN ÇEVRE-MEMNUNİYET DÜZEYİ

Bu sorulara verilen cevaplar “5” derece üzerinden değerlendirilecektir. Bu derecelendirmeye göre rakamlar aşağıdaki açıklamaları ifade etmektedir.

- 1: hiç memnun değilim
2: memnun değilim
3: kararsızım
4: memnunum
5: çok memnunum

Ölçülmek istenen memnuniyet konusu		Memnuniyet derecesi (1-2-3-4-5)
31)	Köyünüzün Mahalle olmasından memnun musunuz?	
32)	Mahallenizdeki yeşil alan/park/çocuk oyun alanlarından memnun musunuz?	
33)	Mahallenizde bulunan ulaşım hizmetinden memnun musunuz?	
34)	Mahallenizdeki temizlik hizmetlerinden memnun musunuz?	
35)	Mahallenizdeki teknik altyapı hizmetlerinden memnun musunuz?	
36)	Mahallenizdeki eğitim hizmetlerinden memnun musunuz?	

37)	Mahallenizdeki sağlık hizmetlerinden memnun musunuz?	
38)	Mahallenizdeki sosyal ve kültürel tesislerden/ hizmetlerden memnun musunuz?	
39)	Büyükşehir belediyesinin mahallenizdeki sorunlara ürettiği çözümlerden memnun musunuz?	
40)	İlçe belediyesinin mahallenizdeki sorunlara ürettiği çözümlerden memnun musunuz?	
41)	Mahallenizin güvenliğinden memnun musunuz?	
42)	Mahallenizde yaşamaktan memnun musunuz?	
43)	Oturduđunuz evden memnun musunuz?	
44)	Komşuluk ilişkilerinden memnun musunuz?	

45) Başka bir yerde yaşamak ister miydiniz?

- 1) Evet 2) Hayır

**Ek-2: 6360 SAYILI KANUN'UN KIRSAL ALANLARA ETKİLERİ: ELMADAĞ
ÖRNEĞİ MUHTAR ANKETİ**

ANKETİN AMACI: Yüksek lisans tez araştırmasında kullanılmak üzere yapılan anket çalışmasında elde edilecek veriler, bilgi toplama ve değerlendirme için kullanılacaktır.

Anket no :.....

Anketin yapıldığı tarih :.....

Mahalle adı :.....

Sokak adı :.....

I. GENEL BİLGİLERİ

- 1) Yaş
5) 18-23	5) 42-47	
6) 24-29	6) 48-53	
7) 30-35	7) 54-59	
8) 36-41	8) 60-65	
- 2) Cinsiyet
2) Kadın	2) Erkek	
- 3) MemleketiİliİlçesiMahallesi
- 4) İkamet ettiğiİliİlçesiMahallesi
yer :
- 5) Kaç yıldır bu mahallede yaşıyorsunuz?
4) 1-6 ay	4) 3yıl - 6 yıl	
5) 6 ay - 1 yıl	5) 6 yıldan fazla	
6) 1yıl - 3 yıl	6) Doğduğumdan beri	
- 6) İkamet ettiğiniz konutta yaşayan kişi sayısı :kişi
- 7) İkamet ettiğiniz konutta kaç aile yaşıyor :
1) Tek aile	2) Diğer (Açıklayınız):.....

8) Eğitim Durumu

2. Okur-Yazar		4. İlkokul	5. Ortaokul	6. Üniversite
1.2. Evet	1.2. Hayır			

- 9) Daha önce muhtarlık yaptınız mı?
1)Evet 2) Hayır
- 10) 12. Sorunun cevabı evet ise bu kaçınıcı döneminiz?
- 11) Aylık ortalama gelir durumunuzu belirtiniz.
- 12) İkamet ettiğiniz konutun mülkiyet durumu:
1) Kendi evimiz 2) Kira :.....TL.
- 13) Motorlu Taşıtınız var mı :
1) Evet 2) Hayır
- 14) Arazi sahipliği durumu
1) Evet 2) Hayır
- 15) Başkasının adına, (arazisinde) ekim yapıyor musunuz?
1) Evet 2) Hayır

16) Hayvan sahipliliği durumu:

- 1) Evet 2) Hayır

17) İkamet edilen Konut referans alınarak Kent İçi Hareketlilik Durumu

	Gidilen yerin Konumu (Mahallesi)	Ulaşım türü 1. Yaya 2. Bisiklet 3. Kendi aracı 4. Servis 5. Belediye Otobüsü 6. Minibüs/Dolmuş 7. Taksi 8. Diğer	Ulaşım süresi 1. 15 dak. az 2. 15-30 dak 3. 31-45 dak. 4. 46-60 dak. 5. 61-90 dak. 6. 90 dak.'dan fazla
İş yerine			
Okula			
Alışverişe			
Kent merkezine			
Elmadağ Belediyesi'ne			
Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne			
Diğer faaliyetler için(sosyal-kültürel)			

II. 6360 SAYILI KANUN HAKKINDA

18) 6360 sayılı kanun hakkında bilginiz var mı / duydunuz mu?

- 1)Evet 2) Hayır

19) 6360 sayılı Kanunla ilgili bilgi edinme yolunuz nedir?

- 1) TV 4) İnternet 7) Belediye yetkililerince anlatıldı/bilgiler verildi.
2) Gazete 5) Köy Kahvesi 8) Broşür dağıtıldı
3) İnternet 6) Cami 9) Diğer:.....

20) 6360 sayılı kanun, olumlu veya olumsuz sizce neyi ifade ediyor?

Birkaç cümle ile açıklayınız. (19.soruya "Evet" dediyseniz cevaplayınız.)

21) Eskisine oranla Belediye ile iletişim kurmakta zorluk çekiyor musunuz?

- 1) Evet 2) Hayır

22) Hangi belediye ile iletişim kurmakta zorluk yaşıyorsunuz?

- 1) Elmadağ İlçe Belediyesi 2) Ankara Büyükşehir Belediyesi 3) Her ikisi

23) Mahallenizdeki sorunlara, Belediye tarafından zamanında müdahale edilip çözüm bulunuyor mu?

- 1) Evet 2) Hayır

24) Mahallenizin sorunlarını hangi belediye çözüyor?

- 2) Elmadağ İlçe Belediyesi 2) Ankara Büyükşehir Belediyesi

25) Mahalleye döndükten sonra yaşadığımız çevrede değişiklik oldu mu; yakın çevrenize herhangi bir yatırım yapıldı mı?

- 1)Evet 2) Hayır

26) Yatırım yapıldı ise, neler yapıldı? Çevrenizde ne tür değişiklikler gerçekleşti?

Gözlemlediklerinizi ve yaşadıklarınızı açıkla mısınız? (25.soruya "Evet" dediyseniz cevaplayınız.)

27) Mahallenizde içme suyu şebekesi var mı?

- 1) Evet 2) Hayır

28) Mahallenizin imara açılmasını ister misiniz?

- 1) Evet ise neden:

28) Mahallenizde imece usulüyle yapılan işlerin yapılma süresinde değişiklik oldu mu?

- 1) Evet ise nasıl bir değişiklik oldu:
2) Hayır ise, mahallenizde imece ile yapılan işleri açıklayınız:

29) Mahalle olduktan sonra sosyal yaşantınızda, komşuluk ilişkilerinizde bir değişiklik oldu mu?

- 1) Evet 2) Hayır

30) Sosyal yaşantınızda gerçekleşen değişiklikleri açıkla mısınız? (32.soruya “Evet” dediyseniz cevaplayınız.)

31) Mahallenizdeki sorunlar ilgisine nasıl bildiriliyor?

- 1)Telefon 2) E-Posta 3)Bizzat Giderek

32) Mahallenizde hangi sıklıkta toplantı yapılıyor?

- 1)Haftalık 2) Aylık 3) Yıllık 3)Sorun çıktığında

33) Mahallenize ilişkin yerel yönetimlerden beklentileriniz nelerdir?

III. YAŞANILAN ÇEVRE-MEMNUNİYET DÜZEYİ

Bu sorulara verilen cevaplar “5” derece üzerinden değerlendirilecektir. Bu derecelendirmeye göre rakamlar aşağıdaki açıklamaları ifade etmektedir.

- 1: hiç memnun değilim
2: memnun değilim
3: kararsızım
4: memnunum
5: çok memnunum

Ölçülmek istenen memnuniyet konusu		Memnuniyet derecesi (1-2-3-4-5)
34)	Köyünüzün Mahalle olmasından memnun musunuz?	
35)	Mahallenizdeki yeşil alan/park/çocuk oyun alanlarından memnun musunuz?	
36)	Mahallenizde bulunan ulaşım hizmetinden memnun musunuz?	
37)	Mahallenizdeki temizlik hizmetlerinden memnun musunuz?	
38)	Mahallenizdeki teknik altyapı hizmetlerinden memnun musunuz?	
39)	Mahallenizdeki eğitim hizmetlerinden memnun musunuz?	

40)	Mahallenizdeki sağlık hizmetlerinden memnun musunuz?	
41)	Mahallenizdeki sosyal ve kültürel tesislerden/ hizmetlerden memnun musunuz?	
42)	Büyükşehir belediyesinin mahallenizdeki sorunlara ürettiği çözümlerden memnun musunuz?	
43)	İlçe belediyesinin mahallenizdeki sorunlara ürettiği çözümlerden memnun musunuz?	
44)	Mahallenizin güvenliğinden memnun musunuz?	
45)	Mahallenizde yaşamaktan memnun musunuz?	
46)	Oturduđunuz evden memnun musunuz?	
47)	Komşuluk ilişkilerinden memnun musunuz?	

48) Başka bir yerde yaşamak ister miydiniz?

- 1) Evet 2) Hayır

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Seher CEYHAN
Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi : Iskilip-1987
Telefon : 05309200104
Faks : -
e-mail : seher.egriceyhan@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	: Ankara Başkent Lisesi	2004
Üniversite	: Erciyes Üniversitesi Yozgat Mühendislik Mimarlık Fakültesi	2010
Yüksek Lisans	: Necmettin Erbakan Üniversitesi	Devam Ediyor
Doktora	: -	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2011-...	Elmadağ Belediyesi	Planlama Birim Sorumlusu/Memur

UZMANLIK ALANI

Şehir Planlama, 6360 Sayılı Kanun

YABANCI DİLLER

İngilizce

YAYINLAR

Seher CEYHAN, Semiha Sultan TEKKANAT (2018), “6360 Sayılı Kanun ve Ankara İli’ne Etkileri”, Akademik İzdüşüm Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, ss 20-42. (Yüksek Lisans tezinden yapılmıştır.)

Seher CEYHAN, Semiha Sultan TEKKANAT (2016), “Teknolojik Gelişmelerin Bölgesel Planlamada Kullanımı”, 16. Ulusal Bölge Bilimi ve Bölge Planlama Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı, ss 57-58.